

1-mavzu. “Soliqlar va majburiy to‘lovlar hisobi”ning obykti va predmeti
Soliqlar va majburiy to‘lovlar hisobining obyektleri.
Soliqlar va majburiy to‘lovlar hisobining predmeti.
Soliqlar va majburiy to‘lovlar hisobining hisobi obyektlerini aniqlash va baholash tamoyillari.
Soliq bazasi, soliq stavkalari, soliq davri va soliqqa tortishni boshqa elementlarini aniqlash va baholash tamoyillari.

Soliqlarning obyektiv zarurligini bozor iqtisodiyotiga o‘tish sharoitida ikki holat: birinchidan, davlatning qator vazifalarini mablag‘ bilan ta‘minlash zarurligi, ikkinchidan, bozor iqtisodiyoti qonun-qoidalarini bilan ifodalash mumkin.

Qayd etish lozimki, hozirga qadar davlatning funksiyalarini bajarish uchun lozim bo‘lgan moliyaviy mablag‘larni shakllantirishning soliqlardan boshqa usuli jahon amaliyotida qo‘llanilgan emas. Demak, hukmron kuch sifatida davlat mavjud ekan, moliyalashtirish usuli sifatida soliqlar ham amal qiladi. Ma‘lumki, jamiyat iqtisodiy hayoti juda murakkab iqtisodiy hodisalardan iborat. Ana shu murakkablik bevosita soliqlarga ham tegishliki, bu holat soliqlarning iqtisodiy mohiyatini teran anglashni taqozo etadi.

Soliqlar majburiy to‘lovlarni ifoda etuvchi pul munosabatlarini bildiradi. Bu munosabatlar soliq to‘lovchilar (huquqiy va jismoniy shaxslar) bilan ularni o‘z mulkiga aylantiruvchi davlat o‘rtasida bo‘ladi. Korxonalar va tashkilotlar aholiga xizmat ko‘rsatganda, ishlar bajargan yoki bozorlarda oldi-sotdi qilish jarayonida pul munosabatlarini hosil qiladi. Lekin ular soliq bo‘la olmaydi, soliq munosabati bo‘lishi uchun davlat mamlakatda yaratilgan mahsulot qiymatini taqsimlash yo‘li bilan davlat byudjetiga majburiy tartibda to‘lanishi yoki undirilishi lozim. Davlat uchun byudjetning asosiy manbai hisoblangan soliqlar katta ahamiyatga ega.

Hozirgi vaqtda soliqlar vositasida davlat daromadlarining asosiy qismi shakllantiriladi. Bozor munosabatlarining shakllanishi davrida soliqlar korxonalarining iqtisodiy faoliyatini tartibga solishning bilvosita quroli hisoblanadi.

Soliqlarning funksiyalari masalasida katta bahslashuvlar mavjud, lekin yagona bir fikrga kelingan emas. Ko‘pchilik iqtisodchilar soliqlarga fiskal, boshqaruvchi, rag‘batlantiruvchi, nazorat funksiyalari xos deb ta‘rif berishadi.

Fikrimizcha, soliqlarning quyidagi asosiy funksiyalarini ajratib ko‘rsatish maqsadga muvofiqdir:

1. Soliqning fiskal funksiyasi.
2. Tartibga solish funksiyasi.
3. Rag‘batlantirish funksiyasi
4. Soliqning nazorat funksiyasi.
5. Soliqni hisoblash -jarayonini axborot bilan ta‘minlash funksiyasi.

Hozirgi sharoitga tatbiqan olganda, soliqqa tortish samarali tizimning quyidagi tamoyillarini ta‘riflab o‘tish mumkin:

1. Yetarlilik tamoyili.
2. Tadbirkorlik va investitsiyalarni rag‘batlantirish.
3. Soliqqa tortishning adolatlilik tamoyili.
4. Oddiylik va xolislik.

5. Boshqarishga qulaylik.

6. Soliqlarni yig'ish jarayonini imkon qadar arzonlashtirish.

7. Soliq stavkalarini qiyoslash.

Soliq to'g'risidagi qonun hujjatlari soliq solishning majburiyligi, aniqligi, adolatligi, soliq tizimining yagonaligi, soliq to'g'risidagi qonun hujjatlarining oshkoraligi va soliq to'lovchining haqligi prezumpsiyasi prinsiplariga asoslanadi.

Soliq solishning majburiyligi prinsipi. Har bir shaxs soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni to'lashi shart.

Hech kimning zimmasiga soliq Kodeksda nazarda tutilmagan yoki uning normalari buzilgan holda belgilangan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni to'lash majburiyati yuklatilishi mumkin emas.

Soliq solishning aniqligi prinsipi. Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar aniq bo'lishi kerak. Soliq to'g'risidagi qonun hujjatlari har bir soliq to'lovchi qaysi soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni, qachon, qancha miqdorda hamda qay tartibda to'lashi kerakligini aniq biladigan tarzda ifodalangan bo'lishi kerak.

Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni belgilashda, agar ushbu Kodeksda boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa, soliq to'lovchilar, shuningdek soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning elementlari aniqlangan bo'lishi kerak.

Soliqqa tortish tizimining tarkibiy qismlaridan birini soliq elementlari tashkil qiladi. Soliq elementi yuridik va jismoniy shaxslardan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni undirish eyelementlarini o'z ichiga oladi.

Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning elementlari quyidagilardir:

solih solish obyekt;

solih solinadigan baza;

stavka;

hisoblab chiqarish tartibi;

solih davri;

solih hisobotini taqdim etish tartibi;

to'lash tartibi.

Soliq solish obyekt solih to'lovchida solih yoki boshqa majburiy to'lov hisoblab chiqarilishi va (yoki) to'lanishi yuzasidan majburiyat keltirib chiqaruvchi mol-mulk, harakat, harakat natijasidir. Uning foyda, ish haqi, qo'shilgan qiymat, yer, imorat, jami xarajat kabi turlari mavjud. Masalan, QQSda obyekt ortilgan mahsulot (bajarilgan ish va xizmatlar) oborotidir, daromad solig'ida – daromad (foyda), mol-mulk solig'ida-mulk qiymati, yer solig'ida yer maydoni va boshqalardir.

Soliq manbai – bu subyektning daromadidir. Ba'zi soliqlarda daromad va foyda ham solih obyekt, ham solih manbai bo'ladi. Lekin boshqa soliqlarda obyekt har xil, manba esa – daromad bo'ladi. Soliqlarning shunday qonuni borki, ular hech qachon manba miqdoridan (obyektdan) ortib kelmasligi lozim. Aks holda manba yo'qoladi. Tarixda bunga misollar bor. Mustabid sovetlar davrida (1962y) hayvonlarga pul solig'i chiqqan edi. Bu solih obyektdan katta bo'lganligidan mollar boshi keskin kamayib ketdi, chorvachilik harob bo'ldi. Har qanday to'g'ri solih oqibat natijada daromaddan olinadi.

Soliqqa tortish birligi – bu yerda obyektning o'lchov birligi. Bu daromad solig'ida so'm, yer solig'ida kv. metr, suv solig'ida kub. metr va boshqalar.

Soliq solinadigan baza soliq solish obyektining soliq yoki boshqa majburiy to'lovning stavkasi tatbiqan belgilangan ko'rsatkichlardagi qiymat, miqdor, fizik va boshqa tavsiflarini ifodalaydi.

Stavka soliq solinadigan bazaning o'lchov birligiga nisbatan hisoblanadigan foizlardagi yoki mutlaq summadagi miqdorni ifodalaydi.

Soliq stavkasi – obyektning har birligi uchun davlat tomonidan belgilab qo'yilgan me'yordir, ya'ni davlatning soliq obyektidagi ulushi, hissasidir. Soliq stavkasi ikki usulda belgilanadi: qat'iy stavkalarda (so'mlarda) va nisbiy stavkalarda – foizlarda ifodalanadi. Bozor iqtisodiyotiga o'tish va inflyatsiya sharoitida nisbiy stavkalarni qo'llash maqsadga muvofiqdir. Bunday holda byudjet inflyatsiyadan ko'p mablag' yo'qotmaydi. Agar stavka sumlarda hisobga olinsa, soliqlardan tushgan byudjet daromadi yil oxiriga borib, hech qanday iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lmaydi.

Soliq og'irligi – soliq to'lovchining hamma soliqlar va to'lovlarni davlat fondlariga to'lashdir. Mamlakat miqyosida soliq og'irligi hamma to'langan soliq va to'lovlarning YAIMdagi salmog'i sifatida ifodalanadi. Ammo soliq og'irligi aniq soliq to'lovchining olgan daromadiga nisbatan jami to'lagan soliqlari va to'lovlari salmog'idir. Bu masalada ham anchagina baxslar mavjud. Agar soliq to'lovchi soliqlarni to'g'ri to'lagan bo'lsa, unga soliq og'irligi mos keladi. Lekin, egri soliqlarda huquqiy to'lovchilari korxonalar hisoblansada, ohir oqibatda soliq og'irligi iste'molchi aholi zimmasiga tushadi. Bu yerda egri soliqlar hisobiga aholining real daromadi kamayadi. Iqtisodchilar soliq og'irligini makro va mikro darajada, sohalar bo'yicha aniqlash lozimligini ko'rsatib o'tadilar. Bu muammoni yechish soliqlarning eng qiyin va eng zarur masalasini hal qilish demakdir.

Soliq stavkalarining turlari. O'zbekiston soliq qonunchiligida soliq stavkalarining asosan uch turi amal qiladi.: proporsional, progressiv va nolli stavkalar. 2002 yildan boshlab yuridik shaxslarning foyda solig'i va mol-mulk solig'i bo'yicha asosiy stavkaga qo'shimcha regressiv stavka (imtiyoz tariqasida) qo'llanila boshlandi.

Proporsional – soliq stavkasida obyekt qanday bo'lishidan qat'iy nazar, bir xil ulushdagi (proporsiyada) soliq to'lanadi. Masalan, QQS bo'yicha mahsulotlar (ishlar, xizmatlar) oborotiga 20 foizli stavka belgilangan bo'lsa, oborot 10 ming so'm bo'lsa ham, 100 ming so'm bo'lsa ham hattoki million so'm bo'lsa ham stavka 20 foiz tura beradi, ya'ni ulush o'zgarmaydi. Bu stavkani adolatli desa bo'ladi.

Progressiv soliq – stavkasida esa daromad, obyekt ko'payib borishi bilan soliq stavkasi ham yonma-yon o'sib boradi. Bu bizning soliq qonunchiligimizda faqat fuqarolarning daromad solig'ida qo'llaniladi. **2010 yilda minimal ish xaqi 6 barobariga teng qismiga 11 foiz, 6 barobaridan 10 barobarlik qismiga 17 foiz va 10 barobaridan oshgan qismiga 22 foiz soliq stavkasi belgilangan.** Bu stavka xazinaviy nuqtai nazardan salmoqlidir. Ammo iqtisodiy rivojlanish nuqtai nazardan unchalik yaxshi emas. Bu stavka ishchilarni ko'proq ishlab ko'proq daromad olishga, mehnat unumdorligini oshirishga yaxshi qiziqitirmaydi. Bu stavkaning yildan yilga kamaya borishi, bu kamchilikni bartaraf etishga qaratilgan. Hozirgi kunda bunday stavkani qo'llashdan maqsad pul inflyatsiyasini jilovlash, pul muomalasini mustahkamlash va byudjetga salmoqli daromad tushishini qo'zda tutadi.

Nolli stavka. Chet el mamlakatlari amaliyotidan foydalanib, bizda ham QQS eksportga tovar ortganda va chetdan tovarlar keltirishda (qurilish materiallariga) nolli stavkani 1998 yildan qo'llanilmoqda. QQS bo'yicha nolli stavka eksportga tovarlar

(ishlar, xizmatlar) ko'rsatilganda, qishloq xo'jaligi uchun mineral o'g'itlar va yoqilg'i-moylash mahsulotlari sotilganda hamda elchixonalar va vakolatxonalarga tovarlar ortilganda qo'llaniladi. qizig'i shundaki, ilgari ham shu mahsulotlarga QQS solinmas edi. Biroq, shu mahsulotlarni ishlab chiqarish uchun ketgan hom-ashyo, yoqilg'i, elektr quvvati uchun mahsulot yetkazuvchilarga to'langan QQS hisobga olinmas edi. Nolli stavkada esa mahsulot yetkazuvchilarga to'langan QQS summasi hisobga olinmaydi. Nolli stavka mahsuloti ishlab chiqaruvchilarni rag'batlantirish uchun juda yaxshi, chunki o'z mahsulotiga QQS hisoblamaydi, olgan tovarlar (ishlar, xizmatlar) bo'yicha QQS summasi hisobga olinadi.

Regressiv - soliq stavkasida daromad yoki obyekt oshib borishi bilan soliq stavkasi kamayib borib, mahsulot ishlab chiqarish rag'batlantiriladi. Masalan, yuridik shaxslarining foyda solig'ida, mol-mulk solig'ida eksportga tovar ishlab chiqarib, EAVda sotgan yuridik shaxslar umumiy ishlab chiqargan mahsulotlarga nisbatan eksport hissasiga qarab kamaytirilgan soliq to'laydilar (30 va 50 foizga).

Soliq mexanizmi deganda soliqlar va soliqqa tortish bilan bog'liq bo'lgan soliqlarni tashkil qilishning barcha elementlari, usullari va tamoyillari yig'indisidir. Bunday elementlarga soliq turlari, soliq obyekt, subyekti, manbalari soliq stavkalari, to'lov muddatlari va xujjatlari kiradi. Soliq mexanizmi soliqlar tizimini amaliyotga tadbiq etilishini ifodalaydi.

Soliqlar deganda soliq Kodeksida belgilangan, muayyan miqdorlarda undiriladigan, muntazam, qaytarib berilmaydigan va beg'araz xususiyatga ega bo'lgan, byudjetga yo'naltiriladigan majburiy pul to'lovlari tushuniladi.

Boshqa majburiy to'lovlar deganda soliq Kodeksda belgilangan davlat maqsadli jamg'armalariga majburiy pul to'lovlari, bojxona to'lovlari, shuningdek vakolatli organlar hamda mansabdor shaxslar tomonidan yuridik ahamiyatga molik harakatlarni to'lovchilarga nisbatan amalga oshirish uchun, shu jumladan muayyan huquqlarni yoki litsenziyalar va boshqa ruxsat beruvchi hujjatlarni berish uchun to'lanishi lozim bo'lgan yig'imlar, davlat boji tushuniladi.

2-mavzu. Soliq hisobi tizimi va hisob siyosati

Buxgalteriya va soliq hisobini taqqoslash tavsifi.

Buxgalteriya va soliq hisobini tashkil etish va yuritishni jahon amaliyoti.

Soliq kodeksi, xarajatlar tarkibi to'g'risidagi nizom asosida soliq hisobini tashkil etishning asosiy talablari.

Soliqqa tortish maqsadida hisob siyosatini shakllanishi, rasmiylashtirish tartibi.

2. Buxgalteriya va soliq hisobini tashkil etish va yuritishni jahon amaliyoti.

Soliq hisobini tashkil etishda, xorijiy mamlakatlarda soliq hisobining mavjudligi va ular tajribasini o'rganish muhim ahamiyatga egadir. Buxgalteriya hisobi va soliqqa tortish tizimi o'rtasidagi bog'liqlikka asosan buxgalteriya hisobining quyidagi metodlari mavjud:

«kontinental», «inglizsakson», «janubiy amerika», «islom».

Buxgalteriya hisobining modellarini ko'rib chiqishda ishlab chiqarishi va sanoati rivojlangan Germaniya, AQSh, Rossiya, Fransiya, Yaponiya va Buyuk Britaniya mamlakatlarida buxgalteriya hisobini tashkil etishni ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir. Chunki, birinchidan, bu mamlakatlarda buxgalteriya hisobining tamoyillari bir-biridan farq qiladi. Ikkinchidan, bu mamlakatlarda buxgalteriya hisobi va hisoboti xalqaro standartlarining asosi yaratilgan va ular BHXS rivojlanishiga ta'sir qiladi. Uchinchidan esa, bu mamlakatlar respublikamizda buxgalteriya hisobining shakllanishi va rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan mamlakatlardir.

Bu modellar qaysi mamlakatlarda amal qilinishi va u yoki bu modelning ijobiy tomonlariga to'xtalib o'tamiz.

Kontinental modelda buxgalteriya hisobi tizimi bevosita soliqqa tortishning tamoyillari, qoidalari asosida shakllanadi va yuritiladi. [Bu model tashkil qilinganda](#), Moliyviy buxgalteriya hisobi bilan soliq hisobining ko'rsatkichlari mos keladi. Shuning uchun ham adabiyotlarda «kontinental» model ba'zan «soliq» modeli ham deb yuritiladi.

Buxgalteriya hisobining kontinental modeli asosida milliy hisob tizimini tashkil qilgan mamlakatlarga Germaniya, Shvetsiya, Belgiya, Ispaniya, Italiya, Fransiya, Shveysariya, Yaponiya va boshqalar kiradi. Bu mamlakatlarda buxgalteriya hisobining soliqqa tortish tizimiga bog'liqlik darajasi har xil. Germaniyada bu holat o'ta kuchli bog'langan bo'lsa, Fransiyada kuchli ta'sirda, boshqa mamlakatlarda kuchsizroq bog'liqlikda bo'lib kelmoqda.

Yaponiyada buxgalteriya hisobi kontinental modeli asosida tashkil qilingan bo'lsada, Moliyviy hisobni yuritishda nemis va amerika tamoyillarining ba'zi elementlari amaliyotda qo'llaniladi. Hozirgi vaqtda Yaponiyada buxgalteriya hisobining tamoyillari bozor iqtisodiyoti sharoitidan kelib chiqqan holda shakllantirilmoqda.

Yaponiyada buxgalteriya hisobining standartlari Tijorat kodeksi va «Qimmatli qog'ozlar va birjalar to'g'risida»gi qonunlardan kelib chiqqan holda ishlab chiqiladi. Tijorat kodeksi kreditorlar huquqini himoya qilishga qaratilgan bo'lsa, ikkinchi hujjat esa, aksionerlar huquqini himoya qiladi. Bu mamlakatda buxgalteriya hisobi tamoyillari MOLIYA vazirligi huzuridagi «Buxgalteriya hisobi metodologiyasi bo'yicha kengash» tomonidan ishlab chiqiladi va amaliyotga tadbiiq qilinadi.

Yaponiya milliy daromadlarining 29,9 foizi daromad solig‘i, 26,2 [foizi korporativ soliq](#), 23,1 foizi iste‘mol solig‘i hisobiga shakllanadi.

Yaponiyada soliqqa tortiladigan foydani hisoblashda Tijorat kodeksida ko‘rsatilgan Moliyviy hisobning qoidalarini qo‘llaniladi. Shuning uchun ham Yaponiyada soliqqa tortish tizimining Moliyviy buxgalteriya hisobiga ta‘siri kuchsizroqdir.

Kontinental modelning ijobiy tomoni quyidagilardan iborat:

- oddiqlik va hisob metodologiyasining yagonaligi (ya‘ni moliyviy hisobot yagona qoidaga asosan tuziladi);
- daromad pul kelib tushgandan keyin tan olinadi;
- yagona hisob tizimi mavjudligidan ikki xil moliyviy natija kelib chiqmaydi (aktsionerlar va soliq organlari uchun).

Buxgalteriya hisobi va soliqqa tortishning o‘zaro bog‘liqligining kontinental kontseptsiyasi XIX asrda Prussiyada vujudga kelgan va bu qoidaga asosan balans foydasining summasi foydani soliqqa tortish bazasiga teng bo‘lishi kerak. Bu modelning asosiy xususiyati shundan iboratki, bunda Moliyviy hisobot davlat soliq organlari manfaatini ko‘zlab tuziladi.

Buxgalteriya hisobining «inglizsakson» yoki «ingliz-amerika» modeli asosan qimmatbaho qog‘ozlar bozorlari rivojlangan mamlakatlarda amal qiladi. Bu model investorlar va kreditorlar manfaatlarini hisobga olgan holda yuritiladi. Mazkur model amal qilayotgan mamlakatlarda buxgalteriya hisobi davlat tomonidan tartibga solinmaydi. Buxgalteriya hisobining asosiy tamoyillari buxgalterlar assotsiatsiyasi tomonidan ishlab chiqiladi, davlat organlari shu tamoyillarni tan oladi.

Buxgalteriya hisobining «inglizsakson» modeli quyidagi mamlakatlarda amal qiladi: Avstraliya, Buyuk Britaniya, Zimbabve, Isroil, [Hindiston](#), Irlandiya, Kanada, AQSh, Pokiston va boshqalar. Bu mamlakatlarda buxgalteriya hisobi va soliqqa tortish tizimlari o‘rtasida kuchsiz bog‘lanish bor. Ba‘zi mamlakatlarda bu tizimlar o‘rtasida bog‘lanish yo‘q bo‘lib, Moliyviy va soliq hisoblari parallel holda yuritiladi. Masalan, AQShning katta korporatsiyalarida Moliyviy va soliq hisoblari alohida olib boriladi. AQShda buxgalteriya hisobi bilan soliq hisobining asosiy farqi amortizatsiya ajratmalarini hisoblash metodi va xarajatlarni tan olishidir. Buning asosiy maqsadi korxonaning Moliyviy natijalarini to‘g‘ri va aniq hisoblashdir.

Rossiya Federatsiyasida buxgalteriya hisobi tizimi oldin kontinental model asosida rivojlangan bo‘lib, uning shakllanishida frantsuz va nemis maktablarining ta‘siri katta bo‘lgan. Rossiyada buxgalteriya hisobining rivojlanishida hisobning tarixiy o‘ziga xosligi ham alohida ahamiyat kasb etgan.

Rossiyada 2000 yildan keyin buxgalteriya hisobi tizimida «ingliz-sakson» modelining tamoyillari shakllana bordi. Buning asosiy sababi – Rossiya iqtisodiyotiga transmilliy kompaniyalarning kirib kelishi bo‘lgan bo‘lsa, keyingi sababi Rossiyani jahon iqtisodiy integratsiyasiga intilishidir. Yana bir sababi, Rossiya buxgalteriya hisobi tizimining Moliyviy hisob va hisobotning xalqaro standartiga o‘tishidir. Bularning ta‘sirida Rossiyada soliq hisobi paydo bo‘ldi va rivojlandi.

Rossiya Federatsiyasida 2002 yildan boshlab moliyviy, boshqaruv hisoblari bilan birgalikda xo‘jalik yurituvchi sub’ektlar soliq hisobini ham yuritmoqda. Bunga asos bo‘lib Rossiya Federatsiyasi Soliq kodeksining 25-bobiga Soliq hisobi tushunchalarini kiritilishidir, ya’ni ushbu kodeksning 313-moddasi «Soliq hisobi. Umumiy tartiblar» deb ataladi. Ushbu moddaga asosan soliq to‘lovchilar soliq hisobi tizimini mustaqil ravishda tashkil qilishlari zarur. Soliq hisobini yuritish tartibi, soliq to‘lovchi tomonidan soliq hisobi siyosatini ishlab chiqishda o‘rnatiladi.

Iqtisodchi olimlar tomonidan nafaqat soliq hisobi qaysi mamlakatlarda amal qilishi, balki soliq hisobi qaysi mamlakatlarda mavjud emasligi hamda uning sabablari ham o‘rganilgan. Jumladan: O.N.Volkovning [yozishicha](#), Portugaliyada soliq hisobining mavjud emasligi buxgalteriya hisobining yuqori darajada soliqqa tortish maqsadiga bo‘ysundirilganligidadir. Soliq organlari to‘g‘ridan to‘g‘ri yoki bilvosita hisob metodologiyasini shakllantiradi. Shu asosida alohida soliq hisobini yuritishga zaruriyat bo‘lmaydi.

Ya.V.Sokolovning fikricha, Frantsiyada soliq hisobining mavjud emasligi, Frantsiya buxgalteriya hisobi intizomining huquqiy mohiyatidan, ya’ni hisob tamoyillari to‘g‘ridan-to‘g‘ri tijorat va soliq qonunchiligidan kelib chiqadi. Korxonalar soliq bo‘yicha majburiyatlarini aniqlashda buxgalteriya hisobida aks ettirilgan foydani korrektyrovka qilish jadvalini to‘ldiradi. Shu asosida buxgalteriya hisobida aniqlangan foyda summasi bilan soliqqa tortish bazasi o‘rtasida farq bo‘lmaydi.

S.Qodirxonov va Sh.Mamatqulovlarning e‘tirof etishicha, Xitoy Xalq Respublikasida soliq hisobining mavjud emasligi quyidagilar bilan bog‘liq. Buxgalteriya hisobini me‘yoriy tartibga solish, soliq organlari tomonidan amalga oshiriladi. Moliyviy hisobotni tayyorlash va topshirishning qat’iy tartibi mavjud. [Xitoy Xalq Respublikasining](#)

«Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida»gi Qonunida barcha korxonalar moliyviy hisobotni maxsus talablariga binoan tayyorlashlari lozimligi ta’kidlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, turli mamlakatlarda buxgalteriya hisobi bilan soliqqa tortish mexanizmlari o‘rtasida bog‘lanish turlicha. Bundan mamlakatlar iqtisodiyotida soliq hisobining tutgan o‘rni har xil bo‘lib, ular tajribasini o‘rganib, mamlakatimiz buxgalteriya hisobi va soliq siyosatini takomillashtirishda foydalanish kontseptsiyasini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

Soliq hisobining xorijiy mamlakatlarda qanday tashkil etilganligini o‘rganishdan asosiy maqsad, ular tajribasidan Respublikamiz buxgalteriya hisobi tizimini tashkil etishda foydalanishdir. Shuni alohida qayd etishimiz kerakki, xorij tajribasini olib, ko‘r- ko‘rona tadbiq etish emas, balki respublikamiz buxgalteriya hisobi tizimining o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda foydalanishimiz zarur bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobi tizimiga soliq hisobini qo‘llash muammosini hal etishdan oldin, hisob tizimimiz qaysi buxgalteriya hisobi modeliga yaqinroq degan savolga javob berishimiz kerak.

Mamlakatimiz buxgalteriya hisob tizimining qaysi hisob modeliga tegishli yoki yaqinroq degan savolga javob berishda mavjud omillarni hisobga olishimiz maqsadga muvofiq. Bu omillar quyidagilar:

1. Buxgalteriya hisobi ma'lumotlaridan foydalanuvchilarning manfaatlari.
2. Korporativ boshqaruv modeli.
3. Investorlar huquqini himoya qilish darajasi.
4. Kapital bozorining kimga qaratilganligi (orientiri).
5. Moliyviy hisobning soliqqa tortish tizimiga nisbatan bo'lgan mavqei.

Keyingi yillarda [qabul qilingan qonunlar](#), respublikamizda buxgalteriya hisobining halqaro standartlari asosida milliy standartlarning ishlab chiqilishi, soliq qonunchiligining rivojlanishi va soliq siyosatining takomillashishi mamlakatimiz hisob tizimini «kontinental» model asosida olib borilmoqda degan asos yo'q. Chunki amaliyotda buxgalteriya hisobi va soliqqa tortishning ob'ektlari bo'lgan bir qator kategoriyalarni aniqlashda soliq tizimi va buxgalteriya hisobida har xil usullar qo'llanilmoqda. Masalan, asosiy vositalar bo'yicha amortizatsiya ajratmalar summasini aniqlashda, farq kelib chiqadi. Bu masalaning echimini topishda soliq hisobining elementlarini qo'llashga zaruriyat tug'iladi.

Ikkinchidan, soliq qonunchiligimiz moliyviy buxgalteriya hisob ma'lumotlari asosida aniqlangan Moliyviy natijalarni soliqqa tortish maqsadida tan oladi.

Uchinchidan, xo'jalik yurituvchi sub'ektlar o'zlarining soliq hisobotlarini tuzishda Moliyviy hisob axborotlaridan foydalangan holda tuzadi. To'g'ri moliyviy hisob axborotlari soliqqa tortish maqsadida korrektirovka qilinadi va o'zgartirishlar kiritiladi.

To'rtinchidan, soliq qonunchiligi, shu jumladan, **Soliq kodeksiga 1997 yildan beri 250 ga yaqin o'zgartirishlar kiritildi, qo'shimcha 1300 ta me'yoriy hujjatlar qabul qilindi.** Buning natijasida buxgalteriya hisobini tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy xujjatlariga ham o'zgartirishlar kiritilishi zaruriyati tug'ildi. [Bu holat](#), soliqqa tortish tizimini buxgalteriya hisobi tizimiga o'z ta'sirini o'tkazmoqda degan xulosani keltirib chiqaradi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, respublikamizda amal qilayotgan buxgalteriya hisobi tizimi «Ingliz-Amerika»– «Inglizsakson» modeli yo'nalishida rivojlanmoqda. Bu bilan bizda respublikamiz buxgalteriya hisobi tizimi xuddi AQSh yoki Buyuk Britaniya mamlakatlaridagi hisob tizimidek degan fikr tug'ilmasligi kerak. Bizda Moliyviy va soliq hisoblari «avtonom» holda yuritilmaydi. Bu to'g'risida hali me'yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilinmagan. Masalaning ikkinchi tomoni bor, u yoki bu mamlakat hisob tizimidan bizga mos tomonlarini olib, o'zimizning xususiyatlarini hisobga olgan holda qo'llashimiz zarur.

Bu borada bizning ba'zi mulohazalarimiz mavjud.

Birinchidan, respublikamizda amal qilayotgan Soliq kodeksining yangi tahririni ishlab chiqilishda Rossiya Federatsiyasi Soliq kodeksidek alohida moddada «soliq hisobini Moliyviy hisob asosida tashkil etish» ko'zda tutilishi kerak. Bu esa, mamlakatimizda soliq hisobini tashkil etish va olib borish uchun me'yoriy – huquqiy asos bo'ladi.

Ikkinchidan, Rossiya Federatsiyasi Soliq kodeksining 25-bobida e'tirof etilgan, iqtisodchi omillar tomonidan takomillashtirilgan soliq hisobi registrlari shaklidan foydalangan holda, respublikamiz amaliyotiga moslashtirilgan shaklini ishlab – chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Soliq hisobi registrlari, schyotlar rejasini ishlab – chiqish borasida Rossiya Federatsiyasi MOLIYA [vazirligi](#), Soliqlar va yig'imlar vazirligi, hamda iqtisodchi olimlar tomonidan ancha ishlar amalga oshirilgan.

Jumladan, soliq hisobi registrlari ishlab chiqilgan. Soliq hisobi registrlari 51 ta shaklda bo'lib, ular 5 ta guruhga birlashtirilgan. Ular qog'oz va elektron shakllarda bo'lib, Rossiya Federatsiyasining Soliq kodeksi tomonidan maxsus talablar qo'yilmagan. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar registrlarda aks ettirilgan xo'jalik operatsiyalarining to'g'riligiga javob beradi. Bundan ko'rinib turibdiki, soliq hisobi registrlarini yuritish, korxonalarni Moliyviy xo'jalik faoliyatini operatsiyalarini soliqqa tortish maqsadida to'liq va uzluksiz aks ettirish tamoyiliga asoslanadi.

Xo'jalik yurituvchi sub'ektlar o'zlari faoliyatining xususiyatlaridan kelib chiqib, tegishli hisob registrlarini yuritadi, zaruriyat tug'ilganda, registrlarga qo'shimcha rekvizitlar, ko'rsatkichlar, bo'limlar kiritishlari mumkin.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda shunday hulosalar qilishimiz mumkin:

- soliq hisobi registrlarini soliq to'lovchilar tomonidan mustaqil ravishda yuritishni tashkil qilish;
- xo'jalik operatsiyalarini to'liq [aks ettirish](#), moliyviy-xo'jalik faoliyati to'g'risida to'liq ma'lumot olish maqsadida registrlarga qo'shimchalar kiritishlari mumkin;
- soliq hisobi registrlarini yuritishdan asosiy maqsad – har bir soliq turi bo'yicha soliqqa tortish bazasini to'g'ri aniqlash.

Rossiya Federatsiyasi Soliqlar va yig'imlar vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan va hozirda amaliyotda qo'llanilayotgan soliq hisobi registrlari shakllaridan mamlakatimiz amaliyotida foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ulardan foydalanishda iqtisodiyotimiz va soliq siyosatimiz xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, soliq to'lovchilar faoliyatini hisobga olgan holda tegishli o'zgartirishlar kiritish zarur bo'ladi. Bu registrlarni yuritish har bir soliq turi bo'yicha hisobning analitik mohiyatini yanada oshiradi.

Rossiya Federatsiyasi xo'jalik yurituvchi sub'ektlarida moliyviy va soliq hisoblari quyidagi sxemada yuritiladi.

Bundan ko'rinib turibdiki moliyviy va soliq hisoblarini bir-biridan umuman ajratish mumkin emas, chunki soliq hisobi va uning registrlarini yuritish juda murakkab jarayondir. Bu murakkablikning soliq hisobini avtomatlashtirish va kompyuterlashtirish asosida echimi topiladi.

Hozirgi vaqtda Rossiya Federatsiyasida soliq hisobini yuritishda quyidagi axboriy tizimlar (AT) qo'llanilmoqda:

«1S: Buxgalter», «1 S:Predpriyatiya 7.7.», «Nalogoviy uchet 1.0» va boshqalar.

Солиқ кодексининг II бўлими солиқ ҳисоби ва солиқ ҳисоботларини тартиб солишга бағишланган.

Солиқ солиш объектлари ва (ёки) солиқ солиш билан боғлиқ объектлар тўғрисидаги ахборотни умумлаштириш ҳамда тизимлаштириш, шунингдек солиқларни, йиғимларни ҳисоблаб чиқариш ва солиқ ҳисоботини тузиш мақсадида ушбу Кодекс талабларига мувофиқ солиқ тўловчи ёки солиқ агенти томонидан ҳисоб ҳужжатларини юритиш солиқ солиш мақсадларида ҳисобга олиш деб эътироф этилади.

Ҳисоб ҳужжатлари солиқ солиш объектларини ва солиқ солиш билан боғлиқ объектларни аниқлаш, шунингдек солиқлар ва йиғимларни ҳисоблаб чиқариш учун асос бўлган бошланғич ҳужжатлар, бухгалтерия ҳисоби регистрлари ҳамда бошқа ҳужжатлардан иборатдир.

Агар ушбу модданинг тўртинчи қисмида бошқача қоида белгиланмаган бўлса, солиқ солиш мақсадларида ҳисобга олиш бухгалтерия ҳисоби маълумотларига асосланади. Бухгалтерия ҳисоби ва ҳисоб ҳужжатларини юритиш тартиби бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига бухгалтерия ҳисобини юритиш мажбурияти юклатилмаган шахслар солиқ солиш мақсадларида ҳисобга олишни ушбу бобга мувофиқ ташкил этади ва юритади.

Солиқ солиш мақсадларидаги ҳисоб сиёсати солиқ тўловчи томонидан мустақил равишда белгиланади. Бунда ҳисоб сиёсати ихтиёрий шаклда тасдиқланади ва унда қуйидагилар акс эттирилиши керак:

1) агар солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, солиқ тўловчи ёки солиқ агенти томонидан мустақил равишда ишлаб чиқилган солиқ регистрларининг шакли ва уларни тузиш тартиби;

2) унга риоя этилиши устидан масъул мансабдор шахслар;

3) солиқ солиш мақсадларида алоҳида-алоҳида ҳисоб юритиш тартиби, агар бундай ҳисоб юритиш мажбурияти ушбу Кодексда назарда тутилган бўлса;

4) солиқ тўловчи томонидан фойда солиғини ҳисоблаб чиқариш мақсадида сарфларни харажатлар сирасига киритиш, шунингдек қўшилган қиймат солиғини ҳисобга олишнинг танланган усуллари;

5) хеджирланадиган таваккалчиликларни, хеджирланадиган моддаларни ва уларга нисбатан қўлланиладиган хеджирлаш воситаларини аниқлаш сиёсати, хеджирлаш операциялари, шунингдек бошқа молиявий таваккалчиликлар амалга оширилган тақдирда хеджирлаш самарадорлиги даражасини баҳолаш услубияти;

6) активларнинг ҳар бир гуруҳи ва кичик гуруҳи бўйича амортизация нормалари (ҳисоблаш усуллари).

Солиқ солиш мақсадларида ҳисоб сиёсатини ўзгартириш ва (ёки) унга қўшимчалар киритиш солиқ тўловчи томонидан қуйидаги усуллардан бири ёрдамида амалга оширилади:

1) бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ишлаб чиқилган янги ҳисоб сиёсатини ёки унинг янги бўлимини тасдиқлаш;

2) бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ ишлаб чиқилган амалдаги ҳисоб сиёсатига ёки амалдаги ҳисоб сиёсатининг бўлимига ўзгартириш ва (ёки) қўшимчалар киритиш.

Ҳисоб сиёсатини шакллантиришда солиқ тўловчи томонидан солиқ солиш мақсадларида танланган ҳисоб юритиш усуллари тегишли ҳисоб сиёсати тасдиқланган йилдан кейинги йилнинг 1 январидан эътиборан қўлланилади.

Янги ташкил этилган юридик шахс ёки чет эл юридик шахсининг доимий муассасаси солиқ солиш мақсадларида ҳисоб юритиш усуллари тўғрисидаги қарорни ўзи ташкил этилгандан кейинги биринчи ҳисобот даври давомида қабул қилади.

Солиқ солиш мақсадларидаги ҳисоб сиёсати календарь йил давомида ўзгартирилмайди. Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларига ёхуд солиқ солиш шартларига ўзгартириш киритилганда ва фақат ушбу ўзгартиришлар тааллуқли бўлган қисмида солиқ тўловчининг ҳисоб сиёсатида ўзгартиришлар қилишга йўл қўйилади.

Солиқ тўловчи ёки солиқ агенти солиқ солиш мақсадларида ҳисобни ҳисоблаш усули бўйича миллий валютада юритилиши белгилаб қўйилган.

Ҳисоб ҳужжатлари қоғозда ва (ёки) электрон шаклларда тузилади ҳамда солиқ мажбурияти бўйича даъво муддати тугагунга қадар сақланади.

Солиқ тўловчи қайта ташкил этилганда қайта ташкил этилган шахснинг ҳисоб ҳужжатларини сақлаш мажбурияти унинг ҳуқуқий ворисига (ҳуқуқий ворисларига) юклатилади.

Юридик шахс тугатилганда ҳисоб ҳужжатлари тегишли давлат архивига қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда топширилади.

Ушбу Кодексда солиқ солишнинг турлича тартиби назарда тутилган фаолият турларини бир вақтда амалга ошираётган солиқ тўловчилар солиқ солиш объектларининг ва солиқ солиш билан боғлиқ объектларнинг алоҳида-алоҳида ҳисобини юритиши шарт.

Солиқ солиш объектларининг ва солиқ солиш билан боғлиқ объектларнинг алоҳида-алоҳида ҳисоби солиқ тўловчилар томонидан бухгалтерия ҳисоби маълумотлари асосида юритилади.

Фаолиятнинг муайян турига тааллуқли барча даромадлар ва харажатлар тегишли ҳисоб ҳужжатлари билан тасдиқланиши керак.

Солиқ солиш объектларининг ва солиқ солиш билан боғлиқ объектларнинг алоҳида-алоҳида ҳисоби мутаносиб усул ёки тўғридан-тўғри ҳисобга олиш усули ёрдамида юритилиши мумкин.

Ҳисобга олишнинг мутаносиб усулида даромадлар, харажатлар ва солиқ солишнинг бошқа объектлари ёки солиқ солиш билан боғлиқ объектлар реализация қилишдан олинган тушумнинг умумий суммасида фаолиятнинг муайян турлари бўйича, қўшилган қиймат солиғи ва акциз солиғини ҳисобга олмаган ҳолда реализация қилишдан олинган тушум улушига мутаносиб тарзда шу муайян фаолият турларига киритилади.

Тўғридан-тўғри ҳисобга олиш усули қўлланилганда даромадлар, харажатлар ва солиқ солишнинг бошқа объектлари ёки солиқ солиш билан боғлиқ объектлар фаолиятнинг қайси тури амалга оширилиши билан боғлиқ бўлса, шу

турйига киритилади. Бунда фаолиятнинг фақат битта аниқ турига киритиш мумкин бўлмаган даромадлар, харажатлар ва солиқ солишнинг бошқа объектлари ёки солиқ солиш билан боғлиқ объектлар ҳисобга олишнинг мутаносиб усули орқали фаолиятнинг амалга оширилаётган барча турларига киритилади.

Мақсадли маблағлар олувчи солиқ тўловчилар ушбу мақсадли маблағлардан фойдаланиш доирасида олинган даромадларнинг (қилинган харажатларнинг) алоҳида-алоҳида ҳисобини юритиши шарт.

Солиқ тўловчилар, бундан бюджет ташкилотлари мустасно, солиқ даври тугаганидан кейин ўзи ҳисобга олинган жойдаги солиқ органларига олинган мақсадли маблағлардан фойдаланганлик тўғрисида ҳисобот тақдим этади. Олинган мақсадли маблағлардан фойдаланганлик тўғрисидаги ҳисоботнинг шакли ва уни тақдим этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда тасдиқланади.

Солиқ тўловчининг ҳар бир солиқ тури ёки тўланган даромадлар бўйича ҳисоб-китобларни ва солиқ декларацияларини, шунингдек ҳисоб-китобларга ҳамда солиқ декларацияларига доир иловаларни ўз ичига оладиган, солиқ тўловчиларнинг ва солиқ агентларининг солиқ мажбуриятларини аниқлаш учун асос бўлиб хизмат қиладиган ҳужжатлари солиқ ҳисоботидир.

Солиқ ҳисоботи Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда тасдиқланадиган шаклларда тузилади.

Солиқ ҳисоботи солиқ органларига шахс фақат солиқ тўловчи деб эътироф этиладиган солиқлар бўйича тақдим этилади.

Солиқ ҳисоботида кўрсатилган маълумотларнинг тўғрилиги учун жавобгарлик солиқ тўловчининг ёки солиқ агентининг зиммасига юкланади.

Солиқ ҳисоботи солиқ тўловчи ҳисобга олинган жойдаги солиқ органига белгиланган шаклда қоғоз ёки электрон шаклда солиқ ҳисоботига илова қилиниши лозим бўлган ҳужжатлар билан бирга тақдим этилади.

Солиқ тўловчи солиқ ҳисоботига илова қилиниши лозим бўлган ҳужжатларни электрон шаклда тақдим этишга ҳақли.

Юридик шахс бўлган солиқ тўловчилар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар солиқ ҳисоботини ўзи ҳисобга олинган жойдаги солиқ органига белгиланган шакллар бўйича электрон ҳужжат тарзида тақдим этади.

Йирик солиқ тўловчилар, жойлашган еридан қатъи назар, солиқ ҳисоботини Йирик солиқ тўловчилар бўйича ҳудудлараро давлат солиқ инспекциясига тақдим этади.

Давлат сирлари жумласига киритилган ахборотни тақдим этишга нисбатан қўлланилмайди.

Солиқ ҳисоботи бланкалари солиқ органлари томонидан бепул тақдим этилади.

Солиқ ҳисоботи солиқ тўловчи томонидан солиқ органига шахсан ёки вакил орқали тақдим этилиши ёхуд почта жўнатмаси тарзида жойланмалар рўйхати билан юборилиши мумкин.

Солиқ маслаҳатчилари ташкилоти солиқ ҳисоботини солиқ тўловчи номидан солиқ тўловчининг шахсий кабинети орқали электрон ҳужжат тарзида тақдим этишга ҳақли.

Солиқ органи солиқ тўловчи томонидан белгиланган шаклда тақдим этилган солиқ ҳисоботини қабул қилишни рад этишга ҳақли эмас.

Солиқ ҳисоботи қоғозда олинган тақдирда, солиқ органи солиқ тўловчининг илтимосига кўра, солиқ ҳисоботининг кўчирма нусхасига унинг қабул қилиб олингани тўғрисида белги қўйиши ва у олинган санани кўрсатиши шарт.

Солиқ ҳисоботи солиқ тўловчининг идентификация рақами кўрсатилган ҳолда тақдим этилади.

Солиқ тўловчи ва унинг ваколатли вакили солиқ ҳисоботида кўрсатилган маълумотларнинг тўғрилиги ва тўлиқлигини тасдиқлаб, унга имзо қўяди.

Агар солиқ ҳисоботида кўрсатилган маълумотларнинг тўғрилиги ва тўлиқлигини солиқ тўловчининг ваколатли вакили тасдиқласа, солиқ ҳисоботида бу ҳақда тегишли белги қўйилади. Бунда солиқ ҳисоботига ушбу вакилнинг уни имзолашга бўлган ваколатини тасдиқловчи ҳужжатнинг кўчирма нусхаси илова қилинади.

Солиқ ҳисоботи электрон шаклда тақдим этилганда вакилнинг уни имзолашга бўлган ваколатини тасдиқловчи ҳужжатнинг кўчирма нусхаси телекоммуникация алоқа каналлари орқали электрон шаклда тақдим этилиши мумкин.

Солиқ ҳисоботи солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда тақдим этилади.

Ўзи илгари тақдим этган солиқ ҳисоботида ҳисоблаб чиқарилган солиқ суммаси камайишига (ўзгаришига) олиб келган нотўғри ёки тўлиқ бўлмаган маълумотларни ва (ёки) хатоларни аниқлаган солиқ тўловчи ушбу солиқ ҳисоботига зарур тузатишларни киритиши ва солиқ органига аниқлаштирилган солиқ ҳисоботини тақдим этиши шарт.

Солиқ тўловчи ўзи илгари тақдим этган солиқ ҳисоботига зарур тузатишлар киритишга ва солиқ органига аниқлаштирилган солиқ ҳисоботини тақдим этишга ҳақли. Бунда солиқ ҳисоботини тақдим этишнинг белгиланган муддати ўтгандан кейин тақдим этилган аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи муддат бузилган ҳолда тақдим этилган деб ҳисобланмайди.

Агар аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи солиқ органига солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддати ўтгунга қадар тақдим этилган бўлса, солиқ ҳисоботи аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи тақдим этилган кун тақдим этилган деб ҳисобланади.

Агар аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи солиқ органига солиқни тўлаш муддати ўтгандан кейин тақдим этилган бўлса, солиқ тўловчи бир пайтнинг ўзида қуйидаги шартларга риоя этган тақдирда жавобгарликдан озод қилинади:

1) аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи у ҳисоблаб чиқарилган солиқ суммаси камайишига (ўзгаришига) олиб келган ҳолатлар солиқ органи томонидан аниқланганлигини ёки солиқ аудити тайинланганлигини билган пайтга қадар тақдим этилган бўлса;

2) аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи тақдим этилгунга қадар у етишмаётган солиқ суммасини ва унга тегишли пеняларни тўлаган бўлса.

Аниқлаштирилган солиқ ҳисоботи солиқ органига, ушбу моддада назарда тутилган ўзига хос хусусиятларни инобатга олган ҳолда, солиқ ҳисоботини топшириш учун белгиланган тартибда тақдим этилади.

Ушбу моддада назарда тутилган қоидалар солиқ агентлари томонидан тақдим этиладиган аниқлаштирилган солиқ ҳисоботига нисбатан ҳам қўлланилади.

Солиқ тўловчилар ва солиқ агентлари солиқ органларига солиқ ҳисоботини ва унга илова қилинадиган ҳужжатларни, ушбу ҳисобот тақдим этилган йилдан кейин камида беш йил сақлаши шарт.

Агар солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатлари солиқ ставкасини қўллашни, тўланадиган солиқ миқдорини, солиқ имтиёзини ёки солиқ чегирмасини қўллашни ва (ёки) солиқни тўлаш муддатини ўзгартиришни солиқ тўловчининг муайян шартларга риоя этиши билан боғласа, ушбу солиқ тўловчи барча тасдиқловчи ҳужжатларни мазкур шартларнинг амал қилиши тугайдиган йилдан кейин камида беш йил сақлаши керак. Бундай тасдиқловчи ҳужжатлар жумласига, хусусан, ушбу солиқ бўйича солиқ ҳисоботи, унга илова қилинадиган ҳужжатлар, шунингдек кўрсатилган шартларга ёки мажбуриятларга риоя этилганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар киради. Ушбу қисмининг қоидалари, агар кўрсатилган шартлар ёки мажбуриятлар вақтинчалик тусга эга бўлса ва уларга риоя этилишини ҳужжатлар билан тасдиқлашни талаб қилса, қўлланилади.

Rossiya Federatsiyasi Soliq kodeksining 11 -moddasi 2 -bandida keltirilgan terminologiyaga muvofiq [hisob siyosati](#) soliq maqsadlari uchun daromad va (yoki) xarajatlarni aniqlash, ularni tan olish, baholash va taqsimlash, shuningdek soliq to'lovchining soliq maqsadlari uchun zarur bo'lgan moliyaviy -xo'jalik faoliyatining boshqa ko'rsatkichlarini hisobga olish usullari (usullari) majmui tushuniladi. Rossiya Federatsiyasining Soliq kodeksi bilan ruxsat etilgan daromad va (yoki) xarajatlarni aniqlash usullari (usullari) to'plami.

Buxgalteriya siyosati soliq siyosatidan ancha kechroq paydo bo'lgan, biroq uning ahamiyatini etarlicha baholamaslik noto'g'ri bo'ladi. Darhaqiqat, byudjetga to'lanadigan soliqlar miqdorini aniqlashning to'g'riligiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan soliq hisobi tartibi va buxgalteriya hisobidagi xatolar juda qimmatga tushishi mumkin.

Soliq hisobini yuritish uchun buxgalteriya siyosatini tuzish tamoyillari RF Soliq kodeksining turli boblarida "tarqalgan". Ko'pincha buxgalterlar soliq hisobi siyosati faqat daromad solig'i hisobi doirasida mavjud deb hisoblaydilar. Shu bilan birga, soliqlar va yig'imlar to'g'risidagi qonun hujjatlari normalari tahlili shuni ko'rsatadiki, soliq to'lovchining tanlovi (buxgalteriya opsiyasi) tashkilot tomonidan qo'llaniladigan soliq tizimidan qat'i nazar, u yoki bu shaklda mavjud.

Byudjetga o'tkaziladigan soliqlar miqdori, shuningdek ularni to'lash vaqti ko'p jihatdan buxgalteriya siyosatini tuzishda tashkilot rahbariyati tanlagan qarorga bog'liq.

Binobarin, soliq hisobini yuritish siyosati soliqni optimallashtirishning qonuniy vositalaridan biri bo'lib, bu iqtisodiy beqarorlik sharoitida ayniqsa muhimdir.

Ba'zi hollarda buxgalteriya hisobi va soliq siyosati o'zaro bog'liqdir. Va faqat ularning o'ylangan kombinatsiyasi bilan soliqqa tortishni optimallashtirish mumkin bo'ladi. Masalan, agar biz mol -mulk solig'i haqida gapiradigan bo'lsak, shuni esda tutish kerakki, ushbu soliq uchun soliq solinadigan baza quyidagilar asosida hisoblanadi. [goldiq qiymati](#) buxgalteriya ma'lumotlari bo'yicha aniqlangan asosiy vositalar sifatida hisobga olingan mulk. Shunga ko'ra, byudjetga to'lanadigan soliq miqdoriga buxgalteriya siyosatida belgilangan asosiy vositalarni hisobga olishni tashkil etish tartibi bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, hozirgi sharoitda buxgalteriya hisobi va soliqqa tortish bo'yicha buxgalteriya siyosati bo'yicha malakali tuzilgan buyruqsiz amalga oshirish mumkin emas.

3-MAVZU. FOYDA VA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'INING HISOBI

1. Foyda solig'ini hisoblashda soliqqa tortiladigan bazani aniqlash tartibi.
2. Soliq hisobotlarini (hisob-kitobini) tuzish va muddatida taqdim etish tartibi.
3. Foyda solig'i hisobotini tarkibi va mazmuni.
4. Jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha budjet bilan hisoblashi amalga oshirish.
5. Foyda solig'i bo'yicha analitik registrini yuritish tartibi.
6. Jismoniy shaxslarning soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni hisob registrlarida qayd qilish.
7. Foyda solig'i bo'yicha imtiyozlarni hisobga olish tartibi.

1. Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи тўловчилар.

Фойда солиғи тўловчи юридик шахслар қуйидагилардир:

Қуйидагилар фойда солиғининг солиқ тўловчилари деб эътироф этилади:

1) Ўзбекистон Республикасининг солиқ резидентлари бўлган юридик шахслар;

2) Ўзбекистон Республикасининг норезидентлари бўлган юридик шахслар, шунингдек Ўзбекистон Республикасида фаолиятни доимий муассасалар орқали амалга оширадиган, юридик шахс ташкил этмаган ҳолдаги чет эл тузилмалари;

3) Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан даромадлар олувчи Ўзбекистон Республикаси норезидентлари бўлган юридик шахслар;

4) солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳининг масъул иштирокчилари бўлган юридик шахслар;

5) солиқ даврида товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олган даромадлари бир миллиард сўмдан ортиқ бўлган ёки ўз ихтиёри билан фойда солиғини тўлашга ўтган якка тартибдаги тадбиркорлар;

6) оддий ширкат шартномаси (биргаликдаги фаолият тўғрисидаги шартнома) доирасида амалга ошириладиган фаолият бўйича оддий ширкатнинг ишончли шахси.

Солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гуруҳи иштирокчилари солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гуруҳи бўйича фойда солиғининг мазкур гуруҳ масъул иштирокчиси томонидан ҳисоблаб чиқариш учун зарур бўлган қисми бўйича солиқ тўловчиларнинг мажбуриятларини бажаради.

Нотижорат ташкилотининг қуйидаги даромадларига солиқ солинмайди:

1) нотижорат ташкилотларининг таъминоти ва ушбу Кодекснинг 48-моддасида кўрсатилган устав фаолиятини амалга ошириши учун мақсадли тушумлар;

2) курсдаги ижобий фарқ суммасининг курсдаги салбий фарқ суммасидан ортиқ қисми;

3) аҳолининг диний мақсадда фойдаланиши учун мўлжалланган товарларни реализация қилишдан олинган даромад.

Нотижорат ташкилотларининг ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилмаган даромадларига умумий белгиланган тартибда солиқ солинади.

Нотижорат ташкилотининг ушбу Кодекснинг 44-бобига мувофиқ харажатлар жумласига киритилиши лозим бўлган чиқимлари қуйидаги усулларнинг бири орқали аниқланади:

1) ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилмаган даромадларнинг нотижорат ташкилотлари даромадларининг умумий суммасидаги улушидан келиб чиққан ҳолда;

2) ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган даромадлар ҳисобидан амалга оширилган харажатларнинг ва бошқа даромадлар ҳисобидан амалга оширилган харажатларнинг алоҳида-алоҳида ҳисобга олинишини назарда тутувчи солиқ ҳисоби маълумотлари асосида.

Ушбу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган ҳисоб мавжуд бўлмаган ва (ёки) ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган даромадлардан мўлжалланган мақсадда фойдаланилмаган тақдирда (бюджет маблағлари бундан мустасно), солиқ тўловчи томонидан олинган мақсадли маблағлар ушбу солиқ тўловчининг жами даромади таркибига киритилади ва унга умумий белгиланган тартибда солиқ солинади.

Мақсадли фойдаланилмаган бюджет маблағларига нисбатан бюджет тўғрисидаги қонун ҳужжатлари нормалари қўлланилади.

Ушбу модданинг қоидалари фаолиятни ижтимоий соҳада амалга оширувчи нотижорат ташкилотларига нисбатан татбиқ этилмайди.

Қуйидагилар юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи тўловчилар бўлмайди:

1. Нотижорат ташкилотлар. Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишдан даромадлар, шунингдек Солиқ кодекси 132-моддаси биринчи қисмининг 2, 3 ва 15-бандларида кўрсатилган даромадлар олинганда нотижорат ташкилотлар мазкур даромадларга тааллуқли қисм бўйича юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини тўловчилар бўлади. Бунда Солиқ кодексининг 132-моддасида кўрсатилган бошқа даромадларни олганлик тадбиркорлик фаолияти сифатида қаралмайди. Дивидендлар ва фоизларга Солиқ кодексида назарда тутилган тартибда тўлов манбаида солиқ солинади;

2. Агар Солиқ кодексининг XX бўлимида бошқача қоидалар назарда тутилган бўлмаса, Солиқ кодексига мувофиқ солиқ солишнинг соддалаштирилган тартиби назарда тутилган юридик шахслар.

2. Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи базаси ва объекти.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг объекти қуйидагилардир:

Солиқ тўловчи томонидан олинган фойда фойда солиғи бўйича солиқ солиш объекти ҳисобланади.

Қуйидагилар фойда деб эътироф этилади:

1) юридик шахс учун — Солиқ Кодексида назарда тутилган жами даромад ва харажатлар ўртасидаги фарқ;

2) фаолиятни доимий муассаса орқали амалга оширувчи норезидент учун — Солиқ Кодексининг 49-бобида белгиланган ўзига хос хусусиятлар инобатга олинган ҳолда, ушбу бўлимда назарда тутилган доимий муассасанинг фаолияти билан боғлиқ бўлган жами даромад (шу жумладан бундай доимий муассасанинг фаолияти билан боғлиқ бўлган, Ўзбекистон Республикасидан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлар) ва харажатлар ўртасидаги фарқ;

3) норезидент учун — ушбу Кодексининг 50-бобида белгиланган хусусиятлар инобатга олинган ҳолда, Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинган даромадлар;

4) якка тартибдаги тадбиркор учун — ушбу Кодексининг 51-бобида белгиланган ўзига хос хусусиятлар инобатга олинган ҳолда, ушбу бўлимда назарда тутилган жами даромад ва харажатлар ўртасидаги фарқ;

5) зиммасига оддий ширкат ишларини юритиш юклатилган шахс учун — биргаликда ишлаб чиқарилган товарни (кўрсатилган хизматни) реализация қилишдан олинган даромад ва биргаликда ишлаб чиқарилиб реализация қилинган товарга (хизматга) тўғри келадиган биргаликдаги фаолиятга киритилган маблағлар суммаси ўртасидаги фарқ.

Солиқ солинадиган база.

Ушбу Кодексининг 295-моддасига мувофиқ аниқланадиган, солиқ солиниши лозим бўлган фойда суммаси солиқ базаси ҳисобланади.

Солиқ базасини ушбу бўлимда белгиланган тартибда ва шартларда аниқлашда солиқ тўловчи даромадларининг ва (ёки) харажатларининг (зарарларининг) айрим турлари махсус қоидалар бўйича инобатга олиниши ёки инобатга олинмаслиги мумкин.

Солиқ тўловчи ушбу бўлимга мувофиқ фойдани ва зарарни ҳисобга олишнинг умумий тартибидан фарқ қиладиган тартиби назарда тутилган операциялар бўйича даромадларнинг (харажатларнинг) алоҳида-алоҳида ҳисобини юритади.

Солиқ базаси, агар ушбу Кодекснинг 48 ва 50-бобларида бошқача қоида белгиланмаган бўлса, солиқ даври бошланганидан эътиборан ортиб борувчи якун билан аниқланади.

Солиқ тўловчи томонидан ҳисобот (солиқ) даврида кўрилган зарарлар солиқ солиш мақсадларида солиқ базасини ушбу Кодекснинг 46-бобида белгиланган тартибда ва шартларда камайтиради.

Солиқ базаси назорат қилинадиган чет эл компанияларининг ушбу Кодекснинг VII бўлими ва 331-моддасига мувофиқ белгиладиган умумий фойдасини ҳам ўз ичига олади.

Солиқ базасига ушбу бўлимда белгиланган ҳолларда ва тартибда тузатишлар киритилади.

Солиқ тўловчининг даромадларига ва (ёки) харажатларига (зарарларига) ушбу Кодекснинг VI бўлимида назарда тутилган ҳолларда тузатишлар киритилади.

Натура шаклидаги даромадлар ва харажатлар, агар ушбу қисмда бошқача тартиб назарда тутилмаган бўлса, солиқ тўловчи томонидан битимнинг ҳақиқий нархидан келиб чиққан ҳолда инобатга олинади. Агар бундай битимдаги товарларнинг (хизматларнинг) нархи уларнинг бозор нархидан фарқ қилса ва бундай фарқланиш солиқ тўловчининг солиқ базаси камайишига ёки зарари кўпайишига олиб келса, солиқ базаси ушбу Кодекснинг VI бўлимига мувофиқ белгиладиган бозор нархларидан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

3. Юридик шахслардан олинadиган фойда солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Жами даромадга қуйидагилар киради:

- 1) Товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинadиган даромадлар;
- 2) Бошқа даромадлар.

Солиқ тўловчининг қиймати чет эл валютасида ифодаланган даромадлари миллий валютада олинган даромадлар билан жамланган ҳолда, бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ҳисобга олинади.

1. Товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинadиган даромадлар.

Товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан, шу жумладан ёрдамчи хизматлар томонидан реализация қилишдан қўшилган қиймат солиғи, акциз солиғи ҳамда бензин, дизель ёқилғиси ва газ ишлатганлик учун олинadиган солиқ чегириб ташланган ҳолда олинган тушум товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинadиган даромаддир.

Товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинган тушум юклаб жўнатилган товарлар (бajarилган ишлар, кўрсатилган хизматлар) қийматидан келиб чиққан ҳолда товарларни жўнатиш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш ҳолларини тасдиқловчи ҳужжатлар асосида белгиланади.

Воситачилик фаолиятдан даромадлар оладиган юридик шахслар учун тушум дейилганда кўрсатилган хизматлар учун олинган лозим бўлган ҳақ суммаси тушунилади.

Наشريёт ва таҳририятлар учун газета ва журналларни реализация қилишдан олинган тушум уларда рекламани жойлаштиришдан олинган даромадлар киритилган ҳолда аниқланади.

Мол-мулкни ижарага беришдан фоизлар, роялти, даромадлар олиш имконини берувчи мол-мулкни ва мулк хуқуқларни бошқа шахсларга фойдаланишга бериш, шунингдек талаб қилиш хуқуқидан бошқа шахснинг фойдасига воз кечишдан олинган даромадлар, агар ушбу даромадлар суммаси товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинган даромадларнинг умумий суммасидан ортиқ бўлса, хизматларни реализация қилишдан олинган даромадлар деб эътироф этилади. Мазкур норма нотижорат ташкилотларга татбиқ этилмайди, улар учун ушбу даромадлар бошқа даромадлар сифатида қаралади.

Кредит, суғурта ташкилотлари, қимматли қоғозлар бозорининг профессионал иштирокчилари учун Солиқ кодексининг тегишинча [148](#), [150](#) ва [152-моддаларида](#) кўрсатилган даромадлар хизматларни реализация қилишдан олинган даромадлар деб эътироф этилади.

Узоқ муддатли контрактларни бажаришдан олинган даромадлар уларнинг ҳақиқатда босқичма-босқич бажарилишига тааллуқли қисмида ҳисобот даври мобайнида ҳисобга олинади.

Узоқ муддатли контрактнинг ҳисобот даври охирида ҳақиқатда бажарилганлиги контрактни бажаришга киришилганидан эътиборан қилинган харажатларнинг контрактни бажариш учун кетадиган харажатларнинг умумий суммасидаги солиштирма салмоғини ҳисоб-китоб қилиш асосида белгиланади.

Ҳисобот даври охиридаги даромад контракт бўйича қилинган харажатларнинг ҳисобланган солиштирма салмоғи ва жами даромад суммасининг (контракт баҳосининг) ҳосиласи сифатида аниқланади. Мазкур контракт бўйича илгари ҳисобга олинган даромадлар жорий ҳисобот даврида товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинган даромадни аниқлашда чегириб ташланади.

Қурилиш, қурилиш-монтаж, таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий ишлар (хизматлар) бўйича, шунингдек объектларни фойдаланишга тайёр қилиб қуриш чоғида шартномавий баҳолардан келиб чиқиб ҳақ тўлаш учун ҳисоб-китоб ҳужжатлари тақдим этилган, буюртмачилар томонидан бажарилган (кўрсатилган) ва тасдиқланган ишларнинг (хизматларнинг) қўшилган қиймат солиғи киритилмаган қиймати даромадга қўшилади.

Товарлар (ишлар, хизматлар) таннархидан ёки товарлар олинган баҳосидан паст баҳоларда (товарни олиш билан боғлиқ харажатларни ҳисобга

олган ҳолда) реализация қилинганда, шунингдек товарлар (ишлар, хизматлар) бепул топширилганда солиқ солиш мақсадлари учун товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилишдан олинган тушум товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) таннархи ёки товарлар олинган баҳо асосида (товарни олиш билан боғлиқ харажатларни ҳисобга олган ҳолда) аниқланади, Солиқ кодекси 130-моддасининг **ўн иккинчи қисмида** назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно. Баҳолари (тарифлари) давлат томонидан тартибга солиниши назарда тутилган товарлар (ишлар, хизматлар) учун реализация қилишдан олинадиган тушум белгиланган баҳолар (тарифлар) асосида аниқланади.

Ўзи ишлаб чиқарган товарларни жаҳон бозорида ҳақиқий вужудга келган нархлар бўйича, шу жумладан таннархидан паст нархлар бўйича экспорт қилиш масалаларини кўриб чиқувчи махсус ваколатли органнинг қарорлари асосида ушбу товарларнинг таннархидан паст нархлар бўйича хорижий валютага экспорт қилинганда, солиқ солиш мақсадида товарларни реализация қилишдан олинган тушум товарларни реализация қилишнинг ҳақиқий баҳосидан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

2. Бошқа даромадлар таркиби.

Бошқа даромадларга, агар Солиқ кодекси 130-моддасининг бешинчи қисмида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, товарларни (ишларни, хизматларни) ишлаб чиқариш ва реализация қилиш билан боғлиқ бўлмаган операциялардан олинадиган даромадлар киради, улар қуйидагиларни ўз ичига олади:

1) солиқ тўловчининг Солиқ кодексининг 133-моддасига мувофиқ асосий воситалари ва бошқа мол-мулки чиқиб кетишидан олинадиган даромадлар;

2) Солиқ кодекси 134-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ мол-мулкни оператив ижарага беришдан олинадиган даромадлар;

3) Солиқ кодекси 134-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ асосий воситалар ва номоддий активларни молиявий ижарага беришдан олинадиган даромадлар;

4) Солиқ кодексининг 135-моддасига мувофиқ текин олинган мол-мулк, мулкӣ ҳуқуқлар, шунингдек ишлар ва хизматлар;

5) инвентаризация натижасида аниқланган ортиқча товар-моддий захиралар ҳамда бошқа мол-мулк қиймати тарикасидаги даромадлар;

6) ҳисобот йилида аниқланган ўтган йиллардаги даромадлар;

7) Солиқ кодексининг 136-моддасига мувофиқ мажбуриятларни ҳисобдан чиқаришдан олинадиган даромадлар;

8) Солиқ кодексининг 137-моддасига мувофиқ талаблардан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича олинган даромадлар;

9) Солиқ кодексининг 138-моддасига мувофиқ илгари чегириб ташланган харажатларнинг ёки зарарларнинг ўрнини қоплаш тарзидаги даромадлар;

10) Солиқ кодексининг 139-моддасига мувофиқ хизмат кўрсатувчи хўжаликлардан олинадиган даромадлар;

11) Солиқ кодекси 157-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ биргаликдаги фаолиятда иштирок этишдан олинадиган даромадлар;

12) ундириб олинган ёки қарздор томонидан тан олинган жарималар ва пеня, шунингдек қонуний кучга кирган суд ҳужжати асосида қарздор томонидан тўланиши лозим бўлган жарималар ва пеня;

13) Солиқ кодексининг 140-моддасига мувофиқ курсдаги ижобий фарқ;

14) дивидендлар ва фоизлар;

15) роялти;

16) товарларни (ишларни, хизматларни) ишлаб чиқариш ва реализация қилиш билан бевосита боғлиқ бўлмаган операциялардан олинадиган бошқа даромадлар.

Қўшилган қиймат солиғи солинадиган бошқа даромадлар қўшилган қиймат солиғи суммаси чегирилган ҳолда аниқланади.

Харажатларни гуруҳлаш.

Солиқ тўловчининг харажатлари солиқ солинадиган фойдани аниқлаш пайтида чегириб ташланади, Солиқ кодексига мувофиқ чегириб ташланмайдиган харажатлар бундан мустасно.

Асосланган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган харажатлар, Солиқ кодексига назарда тутилган ҳолларда эса, қонун ҳужжатларига ва (ёки) солиқ тўловчининг ҳисобга олиш сиёсатига мувофиқ расмийлаштирилган зарарлар ҳам солиқ тўловчининг харажатлари бўлади.

Солиқ тўловчининг харажатлари ҳақиқатда қайси солиқ даврида амалга оширилган бўлса, ўша даврда чегириб ташланади. Агар айтилган харажатлар харажатларнинг бир нечта моддасида назарда тутилган бўлса, солиқ солинадиган фойдани ҳисоблашда мазкур харажатлар фақат бир марта чегириб ташланади.

Солиқ тўловчи сарфлаган ва қиймати чет эл валютасида ифодаланган харажатлар қиймати миллий валютада ифодаланган харажатлар билан жамлаб ҳисобга олинади. Мазкур харажатларни қайта ҳисоблаш солиқ тўловчи томонидан бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилади.

Солиқ тўловчининг харажатлари **чегириб ташланадиган** ва **чегириб ташланмайдиган** харажатларга бўлинади.

Чегириб ташланадиган харажатлар қуйидагилардир:

1) Солиқ кодексининг 142-моддасига мувофиқ моддий харажатлар;

2) Солиқ кодексининг 143-моддасига мувофиқ меҳнатга ҳақ тўлаш харажатлари;

3) Солиқ кодексининг 144-моддасига мувофиқ амортизация харажатлари;

4) Солиқ кодексининг 145-моддасига мувофиқ бошқа харажатлар;

5) Солиқ кодексининг 146-моддасига мувофиқ келгусида солиқ солинадиган фойдадан чегириб ташланадиган ҳисобот давридаги харажатлар.

Солиқ тўловчининг Солиқ кодекси 141-моддасининг олтинчи қисмида кўрсатиб ўтилган харажатлари, агар улар Солиқ кодексининг 147-моддасида кўрсатилган чегириб ташланмайдиган бирон бир харажат таркибида ҳисобга олинса (унинг бир қисми бўлса), **чегириб ташланадиган харажатлар бўлмайди.**

Қуйидагиларга солиқ тўловчининг харажати сифатида қаралмайди:

1) воситачилик, топшириқ шартномаси ёки воситачилик хизматларини кўрсатиш учун бошқа шартнома бўйича мажбуриятлар бажарилиши муносабати билан, шунингдек комитент ёки бошқа топшириқ берувчи учун воситачи ва (ёки) бошқа ишончли вакил томонидан қилинган харажатларга ҳақ тўлаш ҳисобига воситачи ва (ёки) бошқа ишончли вакил томонидан топширилган мол-мулк тарзидаги тўловлар, агар бундай харажатлар тузилган шартномаларнинг шартларига мувофиқ воситачи ёки бошқа ишончли вакилнинг ёхуд бошқа топшириқ берувчининг харажатлари таркибига киритилиши лозим бўлмаса;

2) солиқ тўловчи эмитент томонидан топширилган, акциядорлар ўртасида акциядорлар умумий йиғилиши қарорига биноан ўзларига тегишли акциялар миқдорига муносиб равишда тақсимланадиган акцияларнинг қиймати ёхуд эмитентнинг устав фонди (устав капитали) кўпайтирилган тақдирда акцияларни акциядорлар ўртасида тақсимлашда дастлабки акциялар ўрнига берилган янги акцияларнинг номинал қиймати билан акциядорнинг дастлабки акцияларининг номинал қиймати ўртасидаги фарқ;

3) бошқа юридик шахсларнинг устав фондига (устав капиталига) ёки оддий ширкатга ҳисса сифатида берилган мол-мулк, мулкӣ ҳуқуқлар қиймати.

3. Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғида календарь йил солиқ давридир.

Йилнинг чораги эса ҳисобот давридир.

Солиқни ҳисоблаб чиқариш ва ҳисоб-китобларни тақдим этиш тартиби.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини ҳисоблаб чиқариш Солиқ кодексининг [128-моддасига](#) мувофиқ ҳисоблаб чиқарилган солиқ солинадиган базадан ва белгиланган ставкадан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

<i>Солиқ солинадига н база</i>	<i>=</i>	<i>Жами даромад</i>	<i>-</i>	<i>Чегириб ташланадига н харажатлар</i>	<i>-</i>	<i>Имтиёзлар ва камайтириш суммалари</i>	<i>-</i>	<i>Тақсимлаб ўтказиладиган зарарлар суммаси (ўтган даврларга тегишли зарарлар мавжуд бўлганда)</i>
--	----------	-------------------------	----------	---	----------	--	----------	--

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг ҳисоб-китоби, агар ушбу моддада бошқача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, давлат солиқ хизмати органларига ортиб борувчи якун билан йилнинг ҳар чорагида ҳисобот чорагидан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса, йиллик молиявий ҳисобот тақдим этиладиган муддатда тақдим этилади.

Ўзбекистон Республикасида фаолиятни доимий муассаса орқали амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси норезидентлари доимий муассаса жойлашган жойдаги давлат солиқ хизмати органига Ўзбекистон Республикасидаги фаолиятининг хусусияти ҳақидаги ҳисоботни (эркин шаклда),

шунингдек юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг ҳисоб-китобини чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналар учун йиллик молиявий ҳисоботни топшириш учун белгиланган муддатларда тақдим этади. Бунда юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг ҳисоб-китобида бюджетга тўланадиган соф фойдадан олинадиган солиқ суммаси алоҳида сатрда кўрсатилади. Фаолият календарь йил тугашидан аввал тугатилган тақдирда, бу ҳужжатлар фаолият тугатилганидан кейин бир ойдан кечиктирмасдан тақдим этилиши шарт.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини тўлаш тартиби.

Ҳисобот даври мобайнида солиқ тўловчилар юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини жорий тўловларни киритиш орқали тўлайдилар, Солиқ кодекси 164- моддасининг **тўртинчи қисмида** кўрсатилган солиқ тўловчилар бундан мустасно.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи бўйича жорий тўловларнинг суммасини аниқлаш учун солиқ тўловчилар жорий ҳисобот даври биринчи ойининг 10-кунигача давлат солиқ хизмати органига жорий ҳисобот даври учун тахмин қилинаётган солиқ солинадиган фойдадан ва юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг белгиланган ставкасидан келиб чиқиб ҳисобланган юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг суммаси ҳақида маълумотнома тақдим этадилар.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи бўйича жорий тўловлар ҳар ойнинг 10-кунидан кечиктирмай Солиқ кодекси 164- моддасининг **иккинчи қисмига** мувофиқ ҳисоблаб чиқарилган йил чораги бўйича юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи суммасининг учдан бир қисми миқдорида тўланади.

Ҳисобот даврида тахмин қилинаётган солиқ солинадиган фойда энг кам иш ҳақининг икки юз бараваридан кам миқдорни ташкил этадиган солиқ тўловчилар жорий тўловларни тўламайди.

Тахмин қилинаётган солиқ солинадиган фойдадан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилган юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи суммаси ҳисобот даври учун бюджетга тўланиши лозим бўлган юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи суммасига нисбатан 10 фоиздан кўпроқ камайтирилган тақдирда, давлат солиқ хизмати органи жорий тўловларни юридик шахслардан олинадиган фойда солиғининг ҳақиқий суммасидан келиб чиқиб пеня ҳисоблаган ҳолда қайта ҳисоблашга ҳақли.

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини тўлаш ҳисоб-китобларни топшириш муддатларидан кечиктирмай амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси норезидентининг доимий муассасаси юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини, шунингдек соф фойдадан олинадиган солиқни жорий тўловларни тўламасдан йилига бир марта, ҳисоб-китобни тақдим этиш муддатидан кейин бир ой ичида тўлайди.

Молиявий натижаларни шакллантириш ва юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи бўйича шартли масала.

Корхона ҳисобот даврида 30 000 000 сўмга маҳсулотни ҚҚС билан реализация қилди.

Реализация қилинган маҳсулотнинг таннархи 20 000 000 сўмни ташкил этади.

Ҳисобот даврида давр харажатлари қуйидагилардан иборат бўлган:

Сотиш харажатлари 500 000 сўм;

Раҳбарият харажатлари 800 000 сўм;

Банк харажатлари 300 000 сўм.

Асосий воситаларни чиқиб кетишидан корхона 400 000 сўм даромад қилган.

Корхона курс фарқларидан 120 000 сўм даромад қилган.

Корхона банкдан олган кредитига 200 000 фоиз тўлаган.

Ҳисобот даврига корхона томонидан тўланадиган фойда солиғи қуйидагича бўлади (фойда солиғи ставкаси 15% ни ташкил этади):

Маҳсулотни сотишдан олинган ялпи фойда:

$$\mathbf{ЯФ=ССТ-ИТ=26\ 086\ 956,52- 20\ 000\ 000 = 6\ 086\ 956,52}$$

ССТ - сотишдан олинган соф тушум **26 086 956,52** сўм
(30 000 000 – 3 913 043,48 (ҚҚС 30 000 000*15/115=26 086 956,52))

ИТ - сотилган маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннархи – 20 000 000;

Асосий фаолиятдан кўрилган фойда:

$$\mathbf{АФФ=ЯФ-ДХ+БД-БЗ = 6\ 086\ 956,52- 1\ 600\ 000 + 400\ 000 - 0 = 4\ 886\ 956,52}$$

ДХ-давр харажатлари 1 600 000 сўм (500 000 + 800 000 + 300 000);

БД-асосий фаолиятдан олинган бошқа даромадлар – 400 000 (асосий воситаларнинг чиқиб кетишидан даромад)

БЗ-асосий фаолиятдан кўрилган бошқа зарарлар йўқ;

Хўжалик фаолиятдан олинган фойда (ёки зарар):

$$\mathbf{УФ=АФФ+МД-МХ = 4\ 886\ 956,52+ 120\ 000 - 200\ 000 = 4\ 806\ 956,52}$$

МД - молиявий фаолиятдан олинган даромадлар – 120 000 сўм (ижобий курс фарқи);

МХ - молиявий фаолият харажатлари – 200 000 (банк фоизи);

Жами даромадлар

Даромадлар рўйхати	Сатр коди	Сумма
1	2	3
Жами даромадлар (020-сатр - 220-сатрлар йиғиндиси), шу жумладан	010	26,606,956.52
Товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинган даромад (021-сатр - 026-сатрлар йиғиндиси), шу жумладан фаолият турлари кесимида	020	26,086,956.52
Улгуржи-чакана савдо	021	26,086,956.52
	022	
	023	
	024	
	025	
	026	
Кредит (қарз, микрокредит ва бошқа молиявий операциялар) бўйича мукофот тарзидаги даромад	030	
Сугурта, қайта сугурта ташкилотининг сугурта, қайта сугурта қилиш шартномалари бўйича даромади	040	
Амортизация қилинадиган активларнинг ва бошқа мол-мулкнинг чиқиб кетишидан олинган даромад	050	400,000.00
Мол-мулкни мулк ижарасига (ижарага) беришдан олинган даромад, бундан молиявий ижара (лизинг) мустасно	060	
Текин олинган мол-мулк (хизматлар), молиявий ёрдамлар	070	
Инвентаризация натижасида аниқланган ортиқча товар-моддий захираларнинг ва бошқа мол-мулкнинг қиймати тарзидаги даромад	080	
Қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда мажбуриятларни ҳисобдан чиқаришдан олинган даромад	090	
Талаб қилиш ҳуқуқидан ўзганинг фойдасига воз кечиш шартномаси бўйича олинган даромад	100	
Дивидендлар тарзидаги даромадлар	110	
Фоизлар тарзидаги даромадлар	120	
шу жумладан, солиқ агенти томонидан тўлов манбаида солиқ суммаси ушлаб қолинган	121	
Валюта курси фарқидан даромадлар	130	120,000.00
шу жумладан, нотижорат ташкилотларининг валюта курси фарқидан даромадлари	131	
Молиявий ижара (лизинг) шартномасига бундан мол-мулкни бериш бўйича мукофоти тарзидаги даромад	140	

Солиқ тўлангунгача олинган фойда:

$$\text{СТФ} = \text{УФ} + \text{ФП} - \text{ФЗ} = 4\,806\,956,52 + 0 - 0 = 4\,806\,956,52$$

ФП - фавқулодда вазиятлардан олинган фойда йўқ;

ФЗ - фавқулодда вазиятлардан кўрилган зарар йўқ;

- йилнинг соф фойдаси:

$$\text{СФ} = \text{СТФ} - \text{ДС} - \text{БС} = 4\,806\,956,52 - 721\,043,48 - 0 = 4\,085\,913,04$$

ДС - фойдадан тўланадиган солиқ, фойда солиғи **721 043,48** сўм (**4 806 956,52** x 15%) ;

БС - бошқа солиқлар ва тўловлар

МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР ТУГРИСИДА ХИСОБОТ - 2-сонли шакл

Ўлчов бирлиги, минг сўм

Кўрсаткичлар номи	Сатр коди	Ўтган йилнинг шу даврида		Ҳисобот даврида	
		Даромадлар (фойда)	Харажатлар (зарарлар)	Даромадлар (фойда)	Харажатлар (зарарлар)
1	2	3	4	5	6
Маҳсулот (товар, иш ва хизмат) ларни сотишдан соф тушум	010		x	26,086,956.52	x
Сотилган маҳсулот (товар, иш ва хизмат) ларнинг таннархи	020	x		x	20,000,000.00
Маҳсулот (товар, иш ва хизмат) ларни сотишнинг ялли фойдаси (зарари) (сатр.010-020)	030			6,086,956.52	0.00
Давр харажатлари, жами (сатр.050+060+070+080), шу жумладан:	040	x		x	1,600,000.00
Сотиш харажатлари	050	x		x	500,000.00
Маъмурий харажатлар	060	x		x	800,000.00
Бошқа операцион харажатлар	070	x		x	300,000.00
Ҳисобот даврининг солиқ солинадиган фойдадан келгусида чегириладиган харажатлари	080	x		x	
Асосий фаолиятнинг бошқа даромадлари	090		x	400,000.00	x
Асосий фаолиятнинг фойдаси (зарари) (сатр. 030-040+090)	100			4,886,956.52	0.00
Молиявий фаолиятнинг даромадлари, жами (сатр.120+130+140+150+160), шу жумладан:	110		x	120,000.00	x
Дивидендлар шаклидаги даромадлар	120		x		x
Фоизлар шаклидаги даромадлар	130		x		x
Молиявий ижарадан даромадлар	140		x		x
Валюта курси фарқидан даромадлар	150		x	120,000.00	x
Молиявий фаолиятнинг бошқа даромадлари	160		x		x
Молиявий фаолият бўйича харажатлар (сатр.180+190+200+210), шу жумладан:	170	x		x	200,000.00
Фоизлар шаклидаги харажатлар	180				
Молиявий ижара бўйича фоизлар шаклидаги харажатлар	190	x		x	
Валюта курси фарқидан зарарлар	200	x		x	
Молиявий фаолият бўйича бошқа харажатлар	210	x		x	200,000.00
Умумҳўжалик фаолиятининг фойдаси (зарари) (сатр.100+110-170)	220			4,806,956.52	0.00
Фавқулоддаги фойда ва зарарлар	230				
Фойда солиғини тўлагунга қадар фойда (зарар) (сатр.220+/-230)	240			4,806,956.52	0.00
Фойда солиғи	250	x		x	721,043.48
Фойдадан бошқа солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар	260	x		x	
Ҳисобот даврининг соф фойдаси (зарари) (сатр.240-250-260)	270			4,085,913.04	0.00

Кўрсаткичлар (ўсиб борувчи тартибда тўлдирилади)	Сатр коди	Сумма
Жами даромадлар (Ҳисоб-китобнинг 1-илоvasи 010-сатри – 110-сатри – 121-сатри - 131-сатри - 150-сатри)	010	26,606,956.52
Чегириладиган харажатлар (Ҳисоб-китобнинг 2-илоvasи 010-сатри 3-устун - 4-устун)	020	21,800,000.00
Солиқ солинадиган фойда (010-сатр - 020-сатр)	030	4,806,956.52
Имтиёзлар - жами (Ҳисоб-китобнинг 4-илоvasи 030-сатри)	040	0.00
Ноль ставка қўлланиладиган солиқ тўловчилар фойдаси (Ҳисоб-китобнинг 5-илоvasи 030-сатри)	050	0.00
Солиқ базаси (030-сатр – 040-сатр - 050-сатр), бироқ "0" дан кам эмас	060	4,806,956.52
Фойда солигининг белгиланган ставкаси, фоизда	070	15.00
Ногиронлиги бўлган шахслар меҳнатидан фойдаланаётган юридик шахслар учун тузилган солиқ ставкаси	071	15.00
Фойда солиги суммаси – жами (060-сатр x 070-сатр ёки 060-сатр x 071-сатр)	080	721,043.48
Ушбу ҳисобот даврида ҳисобланган жами ойлик бўнақ тўловлари	090	
Онлайн назорат-касса машинаси ва виртуал кассага уланган, штрих-кодлар ва рақамли маркировка кодларини тўғри ўқишни ва аниқлашни таъминловчи махсус қурилмаларни сотиб олиш билан боғлиқ харажатлар суммаси	100	
Доимий муассаса сифатида ҳисобга қўйилгунига қадар тўлов манбаида ушлаб қолинган фойда солиги суммаси	110	
Доимий муассасанинг ҳисобот давридаги соф фойдаси	120	
Доимий муассасанинг соф фойдасидан олинадиган солиқ ставкаси	130	
Доимий муассасанинг соф фойдасидан олинадиган солиқ суммаси (120-сатр x 130-сатр)	140	
Фойда солигининг бюджетга тўланиши лозим бўлган жами суммаси (080-сатр – 100-сатр – 110-сатр + 140-сатр - Ҳисоб-китобнинг 8-илоvasи 090-сатри + Ҳисоб-китобнинг 9-илоvasи 060-сатри)	150	721,043.48

Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, сўм	Счётлар Корреспонденцияси	
			Дебет	Кредит
1	Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи бўйича жорий тўловлар амалга оширилди	500 000	4410	5110
2	Ҳисобот даври учун фойда солиғи ҳисобланди	721 043,48	9810	6410
3	Юридик шахслардан олинадиган фойда солиғи бўйича жорий тўловлар ҳисобга олинди	221 043,48	6410	4410
4	Бюджетга фойда солиғи ўтказилди	221 043,48	6410	5110

Қуйидаги хўжалик операциялардан фойдаланиб юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини ҳисобланг:

№	Операция мазмуни	Дт	Кт	Сумма
1	Маҳсулот сотишдан тушган тушум	4010	9010	80 000 000,00
2	Сотилган маҳсулотнинг таннари	9110	2810	60 000 000,00
3	Асосий воситаларнинг чиқиб кетишидан даромад	9210	9310	5 000 000,00
4	Ижарадан олинган даромад	4820	9350	3 000 000,00
5	Банк харажатлари	9430	5110	1 000 000,00
6	Солиқлар бўйича ҳисобланган пеня ва жарималар	9430	6960	2 500 000,00

7	Коммунал тўловлари ҳисобланди	9430	6010	800 000,00
8	Олинишга ҳисобланган дивидендлар	4840	9520	4 000 000,00
9	Банк кредити бўйича фоизлар ҳисобланди	9610	6920	6 000 000,00
10	Курсдаги салбий фарқлар ҳисобга олинди	9620	5210	200 000,00
11	Сотилган маҳсулотларнинг бир қисми қайтарилди	9040	4010	8 000 000,00
12	Қайтарилган маҳсулотларнинг таннархи ҳисобга олинди	2810	9110	6 000 000,00
13	Фойда солиғи ҳисобланди			
14	Фойда солиғи тўланди			

Товар (иш, хизмат)ларни реализация қилишдан олинadиган даромадга қандай қилиб тузатиш киритилади.
Товар (иш, хизмат)ларни реализация қилишдан олинadиган даромадларига қуйидаги ҳолларда тузатиш киритилади:

- товарлар тўлиқ ёки қисман қайтарилганда;
- битим шартлари ўзгарганда;
- баҳолари ўзгарганда, сотиб олувчи сийловлардан фойдаланганда;
- бажарилган иш, кўрсатилган хизматлардан воз кечилганда.

Шунингдек даромадга кафолат муддати давомида бир йиллик муддат мобайнида кафолат тақдим этилган товар (иш, хизмат)ларга тузатиш киритиш имконияти мавжуд.

Товарлар қайтарилган, битим шarti ўзгарган ва шу каби ҳолатлар содир бўлганда солиқ даврига тузатиш киритиш мумкин¹. Худди шу даврда реализация қилишдан соф тушумни Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботнинг² 010-сатрида акс эттириладиган кўрсаткичга тузатиш киритиш суммасини акс эттирилади.

Мисол. Корхона 2018 йил октябр ойида 120 000 минг сўм товар реализация қилди, шу жумладан 20 000 минг сўми ҚҚСни ташкил этади. 2019 йил апрел ойида 24 000 минг сўмлик товар қайтарилди, шундан 4 000 минг сўмлик ҚҚСни ташкил этади. Реализация қилишдан олинган 100 000 минг сўм даромадни 2018 йилги ҳисоб ва ҳисоботда акс эттириш лозим, товарнинг қайтарилиши ва даромаднинг 20 000 минг сўмга камайтирилишини 2019 йил кўрсатилиши керак.

Даромадларга тузатиш киритиш чоғида қўшимча ҳисобварақ-фактура тузилади. У товарларни (ишларни, хизматларни) олувчи томонидан тасдиқланиши лозим бўлади³.

Қўшимча ҳисобварақ-фактура да қуйидагилар акс этиши керак:

- ҳужжат рақами ва тузилган санаси;
- ҳужжатни расмийлаштириш вақтида тўлдирилиши зарур бўлган реквизитлар;
- тузатиш киритилишига асос бўлган ҳисобварақ-фактуранинг рақами ва санаси;
- ҚҚСсиз қийматга тузатиш киритиш суммаси;
- ҚҚСга тузатиш киритиш суммаси;
- ҚҚСни ҳисобга олган ҳолда қийматга тузатиш киритиш суммаси.

ТОВАР ҚАЙТАРИЛГАНДА

Етказиб бериш шартномасида товарни тўлиқ ёки қайтариш эҳтимоли назарда тутилиши мумкин:

- етказиб берилган товар (иш, хизмат)лар белгиланган талабга жавоб бермаса ёки умумэътироф этилган стандартларга мувофиқ келмаса;
- брак чиққанида;
- сотиб олувчида товарларнинг бутун партиясига етадиган маблағ мавжуд бўлмаганида;
- бошқа ҳолларда.

¹ Солиқ кодексининг 131-моддаси 4-қисми

² 2-илова, АВ томонидан 24.01.2003 йилда 1209-сон билан рўйхатга олинган

³ Солиқ кодексининг 222-моддаси

Товарларнинг қайтарилишини 9040-“Сотилган товарларнинг қайтиши” счётининг дебети бўйича акс этирилиб, бу билан жорий ҳисобот давридаги товарлар реализацияси қилишдан олинган даромадга камайтиради.

Мисол. Маҳсулот қисман қайтарилганида даромадга тузатиш киритиш

2019 йил 15 январдаги 12-сонли шартномага бўйича 2019 йил 12 мартдаги 81-ҳисобварақ-фактурага асосан 120 000 минг сўмлик 1000 бирлик товар олинди, шундан 20 000 минг сўми ҚҚСни ташкил этади. Маҳсулот бирлигининг таннархи – 80 000 минг сўм. 24 апрел куни 92-ҳисобварақ-фактурага асосан 24 000 минг сўмлик 200 та маҳсулот бирлиги қайтарилди, шу жумладан 4 000 минг сўмлик ҚҚС.

Маҳсулотни қайтариш учун қўшимча ҳисобварақ-фактурани тўлдириш тартибини кўриб чиқамиз.

**2019 йил 15 январдаги
12-сонли шартномага
(2019 йил 12 мартдаги
81-ҳисобварақ-фактурага қўшимча)
2019 йил 24 апрел куни 92-сон
ҲИСОБВАРАҚ-ФАКТУРА**

Етказиб берувчи: “ОМАД” МЧЖ
Манзил: Қарши ш. Ўзбекистон -56 уй
Етказиб берувчининг идентификацион рақами (СТИР) 301893197
ҚҚС тўловчисининг рўйхатдан ўтиш коди 323250651249

Сотиб олувчи: “ALITEX” МЧЖ
Манзил: Самарқанд ш. С.Усмонов -156 уй
Етказиб берувчининг идентификацион рақами (СТИР) 359972249
ҚҚС тўловчисининг рўйхатдан ўтиш коди 36594875262

№	Товар (иш, хизмат)лар номи	Ўлчов бирлиги	Миқдори	Нархи	Етказиб бериш қиймати	ҚҚС		Етказиб беришнинг ҚҚСни ҳисобга олган ҳолда қиймати
						ставкаси	суммаси	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Маҳсулот	дона	- 200	100 000	- 20 000 000	20%	- 4000 000	- 24 000 000
Жами тўлашга: минус йигирма тўрт миллион сўм					- 20 000 000		- 4 000 000	- 24 000 000

Раҳбар _____

Олдим: _____

Бош бухгалтер _____

(сотиб олувчи ёки ваколатли вакилнинг имзоси)

М.Ў. (муҳр мавжуд бўлганда)

Товарни бердим _____

(етказиб берувчи масъул шахс имзоси)

Ҳисобварақ-фактурани етказиб берувчининг раҳбари ва бош бухгалтери имзо қўяди. Товар қайтарилганида “Товарни бердим” устунига сотиб олувчининг масъул шахси имзо қўяди, “Олдим” устунига эса қайтарилган товарни олаётган етказиб берувчининг вакили имзо қўяди.

Ушбу операция бухгалтерия ҳисобида қуйидаги кўринишда акс этирилади:

сана	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўмда	Счётларнинг корреспонденцияси	
			дебет	кредит
12.03.2019	Сотиб олувчига маҳсулот берилди	80 000 (1000 дона)	9110-"Сотилган тайёр маҳсулотнинг таннархи"	2810-"Омбордаги тайёр маҳсулотлар"

	Реализация килишдан олинган даромад	100 000	4010-"Харидорлар ва буюртмачилардан олинадиган счётлар"	9010-"Тайёр махсулотларни сотишдан даромадлар"
	ҚҚС	20 000	4010-"Харидорлар ва буюртмачилардан олинадиган счётлар"	6410-"Бюджетга тўловлар бўйича қарз-ҚҚС"
24.04.2019	Махсулот қайтарилди	16 000 (200 дона)	2810-"Омбордаги тайёр махсулотлар"	9110-"Сотилган тайёр махсулотнинг таннарихи"
	Реализация килишдан олинган даромадга тузатиш киритилди	20 000	9040-"Сотилган товарларнинг қайтиши" 9010-"Тайёр махсулотларни сотишдан даромадлар"	4010-"Харидорлар ва буюртмачилардан олинадиган счётлар" 9040-"Сотилган товарларнинг қайтиши"
	ҚҚСга тузатиш киритилди	4 000	6410-"Бюджетга тўловлар бўйича қарз-ҚҚС"	4010-"Харидорлар ва буюртмачилардан олинадиган счётлар"

1. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи тўловчилар ва жами даромад таркиби.

Солиқ тўловчилар.

Солиқ кодексига мувофиқ солиқ солинадиган даромадга эга бўлган жисмоний шахслар жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи тўловчилардир.

Солиқ солиш объекти.

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадлари солиқ солиш объектидир:
Ўзбекистон Республикаси резидентларининг Ўзбекистон Республикасидаги ва ундан ташқаридаги манбалардан олинган даромадлари;
Ўзбекистон Республикаси норезидентларининг Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинган даромадлари.

Якка тартибдаги тадбиркорлик фаолиятдан олинган, Солиқ кодексининг 58-бобига мувофиқ қатъий белгиланган солиқ солинадиган даромадлар жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг солиқ солиш объекти бўлмайди.

Солиқ солинадиган база.

Солиқ солинадиган база жами даромаддан келиб чиқиб, Солиқ кодексининг 179 ва 180-моддаларига мувофиқ солиқ солишдан озод қилинган даромадлар чегирилган ҳолда аниқланади.

Агар солиқ тўловчининг даромадидан унинг ихтиёрига кўра, суд ёки бошқа органларнинг қарорига биноан бирон бир ушлаб қолишлар амалга оширилса, бундай ушлаб қолишлар солиқ солинадиган базани камайтирмайди.

Жисмоний шахснинг чет эл валютасида ифодаланган даромадлари даромадлар амалда олинган санада Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган курс бўйича миллий валютада қайта ҳисоблаб чиқилади.

Жисмоний шахсларнинг жами даромади таркиби.

Жисмоний шахсларнинг жами даромадига қуйидагилар киради:

- 1) меҳнатга ҳақ тўлаш тарзидаги даромадлар;
- 2) мулкӣ даромадлар;
- 3) моддий наф тарзидаги даромадлар;
- 4) бошқа даромадлар.

Юридик шахслар амалга оширадиган қуйидаги харажатлар жисмоний шахсларнинг даромади сифатида қаралмайди:

1) меҳнат шароитлари ноқулай бўлган ишларда банд бўлган ходимларни меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда сут, даволаш-профилактика озиқ-овқати, газланган шўр сув, шахсий ҳимоя ва гигиена воситалари билан таъминлаш харажатлари;

2) касаба уюшмаси қўмитаси томонидан амалга ошириладиган тўловлар, шу жумладан аъзолик бадаллари ҳисобидан касаба уюшмаси аъзоларига бериладиган моддий ёрдам, бундан касаба уюшмаси қўмитасининг ходимларига меҳнат вазифаларини бажарганлик учун бериладиган пул мукофотлари ва бошқа тўловлар мустасно;

3) ходимларни иш жойига олиб келиш ва қайтариб олиб кетиш харажатлари;

4) диний расм-русумлар ва маросимларни, байрам тантаналарини ўтказиш, вакиллик харажатлари, шаҳар йўловчилар транспортида ходимларнинг хизмат қатновлари учун фойдаланиладиган йўл қарточкаларини олиш, шунингдек юридик шахснинг ходимларнинг меҳнат ва дам олиш шароитларини таъминлаш билан боғлиқ ҳамда муайян жисмоний шахсларнинг даромади ҳисобланмайдиган бошқа харажатлар;

5) ходимга хизмат вазифаларини бажариш учун зарур бўлган махсус кийим-бош, махсус пойабзал, формали кийим-бош бериш харажатлари ёки уларни пасайтирилган баҳоларда сотиш муносабати билан қилинган харажатлар, шунингдек қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда айрим тоифадаги ходимларни ўз хизмат вазифаларини бажариши чоғида озиқ-овқат билан таъминлаш харажатлари;

6) ходим бошқа жойга ишга ўтказилганда ёхуд кўчиб борганда кўчиш, мол-мулкни кўчириб бориш, жой ижараси (йўл харажатлари учун бериладиган пул) билан боғлиқ харажатларни тўлаш ёки бу харажатларнинг ўрнини қоплаш харажатлари;

7) хизмат сафарларидаги қуйидаги компенсация тўловлари:

тасдиқловчи ҳужжатлар асосида хизмат сафари жойига бориш ва у ердан қайтиб келиш учун, шу жумладан жой банд қилиш учун ҳақ тўлашни қўшган ҳолда ҳақиқатда амалга оширилган тўловлар. Йўл ҳужжатлари бўлмаган тақдирда, темир йўл транспортидаги (агар темир йўл қатнови бўлмаса,

шаҳарлараро автобусдаги) йўл ҳақи қиймати миқдорида, бироқ авиачипта қийматининг 30 фоизидан ошмайдиган миқдорда;

уй-жойни ижарага олиш бўйича ҳақиқатда амалга оширилган тўловлар. Яшаганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар бўлмаган тақдирда — қонун ҳужжатларида белгиланган нормалар доирасида;

тасдиқловчи ҳужжатлар асосида уй-жойни банд қилиш учун тўловлар;

қонун ҳужжатларида белгиланган нормалар доирасида хизмат сафаридида бўлинган вақт учун тўланадиган кундалик харажатлар учун ҳақ (суткалик пуллар);

қонун ҳужжатларида белгиланган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган бошқа тўловлар;

8) қонун ҳужжатларида назарда тутилган нормалар доирасида ходимга тўланадиган компенсация тўловлари (компенсациялар):

доимий иши йўлда кечадиган, ҳаракатланиш ва (ёки) қатнов тусига эга бўлган, шунингдек вахта усулида ишларни бажаришда ходимга компенсация тўловлари (компенсациялар);

хизмат ишлари учун шахсий автомобилдан фойдаланганлик учун компенсация тўловлари (компенсациялар), бундан хизмат сафарлари мустасно;

дала таъминоти;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ва нормалар бўйича бошқа компенсация тўловлари (компенсациялар), бундан Солиқ кодексининг 174 ва 178-моддаларида кўрсатилганлари мустасно;

9) меҳнатда майиб бўлганлик ёки соғлиққа бошқача шикаст етганлик билан боғлиқ зарарнинг ўрнини қоплаш бўйича қуйидаги миқдордаги тўловлар:

жабрланувчи меҳнатда майиб бўлгунига қадар олган ўртача ойлик иш ҳақиға нисбатан фоиз ҳисобидаги, унинг касбга оид меҳнат қобилиятини йўқотганлик даражасига мувофиқ белгиланадиган ҳар ойлик тўловлар (вояга етмаган шахс меҳнатда майиб бўлиб қолган тақдирда, зарарнинг ўрни унинг иш ҳақи (даромади) миқдоридан келиб чиққан ҳолда, лекин қонун ҳужжатларида белгиланган энг кам иш ҳақининг беш бараваридан кам бўлмаган миқдорда қопланади);

маҳсус тиббий парваришга муҳтож жабрланувчиларга қўшимча харажатлар учун ойига энг кам иш ҳақининг икки баравари миқдоридаги тўловлар;

жабрланувчининг маиший парвариши учун қўшимча харажатлар тариқасида ҳар ойда энг кам иш ҳақининг эллик фоизи миқдоридаги тўловлар;

ходимнинг соғлиғига шикаст етказилганлиги муносабати билан иш берувчи томонидан бир йўла тўланадиган нафақа тариқасида жабрланувчининг йиллик ўртача иш ҳақи миқдоридаги тўловлар;

10) боқувчиси вафот этганлиги муносабати билан қуйидаги миқдордаги тўловлар:

марҳумнинг ўртача иш ҳақининг вафот этган боқувчининг қарамоғида бўлган ва унинг вафоти муносабати билан зарарни ундиришга ҳақли бўлган меҳнатга қобилиятсиз шахсларга тўғри келадиган улуши миқдоридаги тўловлар;

боқувчиси вафот этганлиги муносабати билан зарарни ундиришга ҳақли бўлган шахсларга бир йўла тўланадиган нафақа тариқасида марҳумнинг ўртача йиллик иш ҳақининг олти баравари миқдоридаги тўловлар;

11) талабаларнинг таълим олиши учун Ўзбекистон Республикасининг олий ўқув юрти билан тўғридан-тўғри шартномалар бўйича пулли-контракт асосида ўтказиладиган тўловлар;

13) Ўзбекистон Республикасида суғурта фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик шахсларга ҳаётни узоқ муддатли суғурталаш бўйича тўланадиган суғурта мукофотлари. Ҳаётни узоқ муддатли суғурталаш шартномаси муддатидан илгари бекор қилинганда ва суғурталовчи суғурта қилинувчига суғурта мукофотининг бир қисмини ёки ҳаммасини қайтарса, қайтарилган суғурта мукофоти миқдори жисмоний шахснинг солиқ солинадиган жами даромади таркибига киритилади;

14) юридик шахсдан — иш берувчидан:

ёш оилалар аъзолари томонидан уй-жой олиш учун олинган маблағлар; қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича якка тартибда уй-жой куриш учун кредитлар бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига юклатилган банклар томонидан ушбу мақсадлар учун бериладиган ипотека кредити бўйича бошланғич бадал сифатида қурувчи шахс томонидан олинган маблағлар.

Уй-жой олинган (мулкка бўлган ҳуқуқлар давлат рўйхатидан ўтказилган) санадан эътиборан беш йил ичида сотилса, ушбу бандда кўрсатилган даромадларга белгиланган тартибда солиқ солинади.

15) ходимларнинг малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш харажатлари.

2. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғида имтиёزلарни ҳисобга олиш.

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадларига солиқ солинмайди:

1) моддий ёрдам суммалари:

фавқулодда ҳолатлар муносабати билан бериладиган моддий ёрдам суммалари — тўлалигича;

вафот этган ходимнинг оила аъзоларига ёки оила аъзоси вафот этганлиги муносабати билан ходимга бериладиган моддий ёрдам суммалари — энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда;

Солиқ кодексининг 178-моддасида кўрсатилган бошқа ҳолларда, — солиқ даври учун энг кам иш ҳақининг ўн икки бараваригача миқдорда.

2) йўлланмалар қийматини юридик шахслар томонидан тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари, туристик йўлланмалар бундан мустасно:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган санаторий-курорт ва соғломлаштириш муассасаларига йўлланмалар қийматини ногиронларга, шу жумладан мазкур корхонада ишламайдиган ногиронларга тўлиқ ёки қисман қоплаш суммалари;

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган болалар оромгоҳлари ва бошқа соғломлаштириш оромгоҳлари, шунингдек санаторий-курорт ва

соғломлаштириш муассасаларига ўз ходимларининг ўн олти ёшга тўлмаган (ўн саккиз ёшгача бўлган ўқувчилар) болалари учун йўлланмалар қийматини тўлик ёки қисман қоплаш суммалари;

3) ўз ходимларига ва уларнинг болаларига амбулатория ва (ёки) стационар тиббий хизмат кўрсатилганлиги учун иш берувчи томонидан тўланган суммалар, шунингдек юридик шахснинг даволаш ва тиббий хизмат кўрсатганлик, ногиронлик профилактикаси ва ногиронларнинг саломатлигини тиклашга доир техник воситаларни олиш учун қилинган харажатлари. Ходимларни даволаганлик, уларга тиббий хизмат кўрсатганлик учун юридик шахслар томонидан соғлиқни сақлаш муассасаларига нақд пулсиз ҳақ тўланган тақдирда, шунингдек соғлиқни сақлаш ташкилотлари томонидан ёзиб берилган ҳужжатлар асосида ушбу мақсадлар учун мўлжалланган нақд пул маблағлари бевосита ходимга, ходим йўқлигида, унинг оила аъзоларига, ота-оналарига берилган ёки мазкур мақсадлар учун мўлжалланган маблағлар ходимнинг банкдаги ҳисобварағига киритилган тақдирда, ушбу даромадлар солиқ солишдан озод қилинади;

4) Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг Ўзбекистон Республикасидан ташқарига ишлаш учун юборилиши муносабати билан бюджет ташкилотларидан чет эл валютасида олинган иш ҳақи суммалари ва бошқа суммалар, қонун ҳужжатларида белгиланган суммалар доирасида;

5) вақтинчалик бир марталик ишларни бажаришдан олинган даромадлар, агар бундай ишларга ёллаш вақтинчалик бир марталик иш билан таъминлаш марказлари кўмагида амалга оширилади бўлса;

6) солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаганидан кейин хусусий корхона мулкдори, оилавий корхона иштирокчиси ҳамда фермер хўжалиги бошлиғи ихтиёрида қоладиган фойда суммаси;

7) Ўзбекистон Республикасининг давлат мукофотлари ва давлат пул мукофотларига сазовор бўлган жисмоний шахслар олган бир йўла бериладиган давлат пул мукофоти ёки шунга тенг баҳодаги эсдалик совғаларининг қиймати, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида бир йўла бериладиган пул мукофоти ва совғалар;

8) халқаро спорт мусобақаларида совринли ўринларни эгаллаганлиги учун спортчилар олган бир йўла бериладиган пул мукофоти;

10) донорлик учун пул мукофотлари, шунингдек қон йиққанлик учун тиббиёт муассасалари ходимлари оладиган суммалар;

11) жисмоний шахсларга хусусий мулк ҳуқуқи асосида тегишли бўлган мол-мулкни сотишдан олинадиган даромадлар, бундан:

қимматли қоғозларни (бундан фонд биржасида реализация қилинадиган эмиссиявий қимматли қоғозлар мустасно), юридик шахсларнинг устав фондидаги (устав капиталидаги) улушларини (пайларини);

яшаш учун мўлжалланмаган жойларни;

кетма-кет келадиган ўн икки ойлик давр ичида бир мартадан ортиқ битим тузилган тақдирда, турар жойларни сотишдан олинадиган даромадлар мустасно.

12) уй хўжалигида, шу жумладан деҳқон хўжалигида етиштирилган ҳайвонларни (қорамол, парранда, мўйнали ва бошқа ҳайвонлар, балиқ ва бошқаларни) тирик ҳолда ҳамда уларни сўйиб, маҳсулотларини хом ёки қайта ишланган ҳолда, саноатда қайта ишлашдан ташқари, табиий ва қайта ишланган чорвачилик, асаларичилик ва деҳқончилик маҳсулотларини сотишдан олинадиган даромадлар, бундан манзарали боғдорчилик (гулчилик) маҳсулотлари мустасно. Мазкур даромадлар солиқ тўловчи тегишли маҳаллий давлат ҳокимияти органи, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи, боғдорчилик, узумчилик ёки полизчилик ширкатларининг бошқарувлари томонидан берилган, реализация қилинган маҳсулот солиқ тўловчи томонидан унга ёки унинг оила аъзоларига ажратилган ер участкасида етиштирилганлигини тасдиқловчи белгиланган шаклдаги ҳужжатни тақдим этган тақдирда, солиқ солишдан озод қилинади агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса;

13) халқаро ҳамда республика танловлари ва мусобақаларида олинган буюм тарзидаги совринларнинг қиймати;

14) юридик шахсдан солиқ даври мобайнида энг кам меҳнатга ҳақ тўлаш миқдорининг 2,11 баравари миқдоригача бўлган қийматдаги:

ходимлар натура шаклида олган совғалар;

илгари мазкур юридик шахснинг ходимлари бўлган ишламаётган пенсионерлар ва меҳнат қобилиятини йўқотган шахслар, вафот этган ходимнинг оила аъзолари томонидан олинган совғалар ва бошқа турлардаги ёрдам.

15) жисмоний шахслардан мерос ёки ҳадя тартибида, шунингдек текин олинган пул ва натура шаклидаги даромадлар, бундан фан, адабиёт ва санъат асарларининг, адабиёт ва санъат асарлари ижрочиларининг, шунингдек кашфиётлар, ихтиролар ва саноат намуналари муаллифларининг меросхўрларига (ҳуқуқий ворисларига) тўланадиган пул мукофотлари мустасно;

16) давлат заёмининг облигациялари бўйича ютуқлар, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг давлат қимматли қоғозлари бўйича фоизлар, лотерея бўйича ютуқлар;

17) жамғарма сертификатлари, давлат қимматли қоғозлари бўйича даромадлар, шунингдек банклардаги омонатлар бўйича фоизлар ҳамда ютуқлар;

18. халқаро ҳамда чет эл ташкилотлари ва фондларидан, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан вакил қилинган органнинг хулосаси бўлса, Ўзбекистон Республикасининг илмий-техника ҳамкорлиги соҳасидаги халқаро шартномалари доирасида бевосита жисмоний шахснинг грант берувчидан олган гранти суммаси.

20) меҳнат шартномаси бекор қилинганида энг кам иш ҳақининг ўн икки баравари миқдори доирасида тўланадиган ишдан бўшатиш нафақаси, қонун ҳужжатларида белгиланган бошқа нафақалар, бундан вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик нафақалари (шу жумладан оиланинг бемор аъзосини парваришlash нафақаси) мустасно, шунингдек фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хайрия ва экология жамғармаларидан жисмоний шахсларга бериладиган ёрдам тусидаги тўловлар;

21) олинган алиментлар;

22) фуқароларнинг суғурта товони сифатида оладиган суммалари;

23) қонун ҳужжатларида давлат стипендиялари учун белгиланган миқдорларда таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари томонидан тўланадиган стипендиялар;

24) уй-жой-коммунал хизматларига ҳақ тўлаш бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳар ойлик компенсация пул тўловлари;

25) давлат пенсиялари;

27) жамғариб бориладиган мажбурий пенсия бадаллари, улар бўйича фоиз даромадлари, шунингдек жамғариб бориладиган пенсия тўловлари;

28) фуқароларнинг солиқ солинадиган ва Ўзбекистон Республикасида суғурта фаолиятини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик шахсларга ҳаётни узоқ муддатли суғурта қилиш бўйича суғурта мукофотлари тўлови учун йўналтириладиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг суммалари;

29) юридик шахслар муассисларининг (иштирокчиларининг) ихтиёрий тугатилаётган тадбиркорлик субъектига — юридик шахсга унинг мажбуриятларини бажариш учун йўналтириладиган даромадлари суммалари. Ихтиёрий тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда тугалланмаган ёки тугатиш тартиб-таомили тўхтатилган ва фаолият қайта тикланган тақдирда, ушбу имтиёз қўлланилмайди ва солиқ суммаси имтиёз қўлланилган бутун давр учун тўлиқ миқдорда ундирилади;

30) куйидаги жисмоний шахсларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадлари суммалари:

ёш оила аъзолари томонидан якка тартибда уй-жойни қуриш, реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун ёки кўп квартирали уйдаги квартирани реконструкция қилиш ва сотиб олиш учун олинган ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда;

қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича якка тартибда уй-жой қуришни ушбу мақсадлар учун кредитлар бериш қонун ҳужжатларига мувофиқ зиммасига юклатилган банкларнинг кредитлари ҳисобидан амалга ошираётган қурувчи шахслар, шунингдек уларнинг мазкур кредитлар бўйича биргаликдаги қарз олувчи бўлган оила аъзолари томонидан олинган ипотека кредитларини ҳамда улар бўйича ҳисобланган фоизларни қоплаш учун йўналтирилганда.

Юқорида кўрсатилган мол-мулк олинган (мол-мулкка бўлган ҳуқуқ давлат рўйхатидан ўтказилган) санадан эътиборан беш йил ичида сотилса, мазкур бандда назарда тутилган даромадларга белгиланган тартибда солиқ солинади.

31) фуқароларнинг солиқ солинадиган иш ҳақи ва бошқа даромадларининг:

Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларида таълим олиш учун (ўзининг ўқиши ёки йигирма олти ёшга тўлмаган фарзандларининг ўқиши учун) йўналтириладиган суммалари;

Ўзбекистон Республикаси Халқ банкидаги фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ихтиёрий равишда йўналтириладиган суммалари;

32) жисмоний шахслардан текин (шу жумладан ҳады шартномаси бўйича) олинган улушлар, пайлар ва акциялар тарзидаги даромадлар, агар мазкур

улушлар, пайлар ва акцияларни бериш яқин қариндошлар ўртасида амалга оширилса;

33) пахта йиғим-терими бўйича қишлоқ хўжалиги ишларига жалб қилинадиган жисмоний шахсларнинг бу ишларни бажарганлик учун олган даромадлари;

34) акциядорлик жамиятлари чет эллик ходимларининг бошқарув ходими сифатида ўз фаолиятидан олган даромадлари.

Жисмоний шахсларни солиқ солишдан озод қилиш.

Солиқ солишдан қуйидаги жисмоний шахслар тўлиқ озод қилинади:

1) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарининг бошлиқлари ва ходимлари, консуллик муассасаларининг мансабдор шахслари, уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар улар Ўзбекистон Республикасининг фуқароси бўлмаса, — Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинadиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

2) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасаларининг маъмурий-техник ходимлари ҳамда уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — Ўзбекистон Республикасидаги манбалардан олинadиган, дипломатлик ва консуллик хизмати билан боғлиқ бўлмаган даромадларидан ташқари барча даромадлари бўйича;

3) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналарига, консуллик муассасаларига хизмат кўрсатadиган ходимлар таркибига кирган шахслар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

4) хорижий давлатлар дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари ходимларининг уйларида ишловчилар, агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса ёки Ўзбекистон Республикасида доимий яшамаса, — ўз хизмати юзасидан оладиган барча даромадлари бўйича;

5) халқаро ноҳукумат ташкилотларнинг мансабдор шахслари — агар улар Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаса, уларнинг ушбу ташкилотларда олган даромадлари бўйича;

6) Ўзбекистон Республикаси мудофаа, ички ишлар, фавқулодда вазиятлар вазирликларининг, Миллий хавфсизлик хизматининг ҳарбий хизматчилари, ички ишлар органлари ҳамда божхона органларининг оддий хизматчилари ва бошлиқлари таркибига кирувчи шахслар, шунингдек ўқув ёки синов йиғинларига чақирилган ҳарбий хизматга мажбурлар — хизматни ўташ (хизмат вазифаларини бажариш) муносабати билан олган пул таъминоти, пул мукофотлари ва бошқа тўловлар суммалари бўйича;

7) Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг, Ўзбекистон Республикаси Олий суди, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судлар, иқтисодий, маъмурий ва ҳарбий судлар судьялари, шунингдек прокуратура органларининг мансаб даражаларига эга бўлган ходимлари — уларнинг хизмат вазифаларини бажариши муносабати билан олган даромадлари бўйича;

8) концерт-томоша фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияси бўлган шахслар — ушбу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

9) якка тартибдаги тадбиркор билан меҳнат муносабатларида бўлган шахслар — якка тартибдаги тадбиркор билан тузилган меҳнат шартномасига кўра бажарган ишлари учун олган даромадлари бўйича.

Қуйидаги жисмоний шахслар солиқ солишдан қисман (даромад олинган ҳар бир ой учун энг кам иш ҳақининг тўрт баравари миқдоридagi даромадлар бўйича) озод қилинади:

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган шахслар, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган шахслар. Мазкур имтиёз тегишинча «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонун ҳужжатлари билан белгиланувчи уларга тенглаштирилган шахслар. Мазкур имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, бошқа ногиронларга (қатнашчиларга) ногироннинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома асосида берилади;

5) болалиқдан ногирон бўлиб қолганлар, шунингдек I ва II гуруҳ ногиронлари. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

7) собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида яраланганлиги, контузия бўлганлиги ёки шикастланганлиги оқибатида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда ички ишлар органлари ходимларининг ота-оналари ва бева хотинлари (бева эрлари). Имтиёз «Ҳалок бўлган аскарнинг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» ёки «Ички ишлар органлари ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» штампи қўйилган ёхуд пенсия гувоҳномасини берган муассаса раҳбарининг имзоси ва ушбу муассаса муҳри билан тасдиқланган тегишли ёзувли пенсия гувоҳномаси асосида берилади. Агар мазкур шахслар пенсионер бўлмаса, имтиёз уларга собиқ СССР Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик қўмитаси ёки Ички ишлар вазирлигининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати ёхуд Ички ишлар вазирлигининг тегишли органлари томонидан берилган ҳарбий хизматчининг ёки ички ишлар органи ходимининг ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида берилади. Собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида ёки фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ёхуд ички ишлар органлари ходимларининг бева хотинларига (бева эрларига) имтиёз фақат улар янги никоҳдан ўтмаган тақдирда берилади;

10) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ёлғиз оналар. Имтиёз ҳар бир бола учун Фуқаролик ҳолатлари далолатномаларини ёзиш (ФХДЁ) органлари томонидан тақдим этиладиган маълумотнома асосида берилади;

11) икки ва ундан ортиқ ўн олти ёшга тўлмаган болалари бор ва боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олмайдиган бева аёл ва бева эркаклар. Имтиёз эрнинг (хотиннинг) вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, болалар туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, янги никоҳдан ўтмаганлик ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг боқувчисини йўқотганлик учун пенсия олинмаслиги ҳақидаги маълумотномаси тақдим этилган тақдирда берилади;

12) болалигидан ногирон бўлган, доимий парваришни талаб қиладиган фарзанди билан бирга яшаб, уни тарбиялаётган ота-онадан бири. Имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки соғлиқни сақлаш муассасасининг доимий парвариш зарурлигини тасдиқловчи тиббий маълумотномаси, биргаликда яшашга тааллуқли қисмида — фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг маълумотномаси асосида берилади.

3. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Солиқ даври. Ҳисобот даври.

Календарь йил солиқ давридир.

Йил чораги даромад тўлаш манбаидан жисмоний шахсларнинг даромад солиқларини ушлаб қолувчилар учун ҳисобот давридир.

Солиқни ҳисоблаб чиқариш ва ушлаб қолиш тартиби.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш учун солиқ ставкасини қўллаш мақсадида энг кам иш ҳақи миқдори йил бошидан ортиб боровчи якун бўйича (йил бошидан тегишли даврнинг ҳар бир ойи учун энг кам иш ҳақларининг суммаси) ҳисобга олинади. Бунда жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммасини, шунингдек энг кам иш ҳақининг каррали миқдорларида назарда тутилган имтиёзларни ҳисоблаб чиқариш учун энг кам иш ҳақи миқдорининг жорий йилнинг 1 январидаги ҳолати инобатга олинади.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш ва ушлаб қолиш белгиланган солиқ солинадиган база ҳамда ставкалардан келиб чиққан ҳолда даромад ҳисобланишига қараб, йил бошидан ортиб боровчи якун бўйича ҳар ойда жисмоний шахснинг асосий иш жойи бўйича солиқ агенти томонидан амалга оширилади.

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ҳисоблаб чиқарилган суммаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жисмоний шахсларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларига ўтказиладиган ҳар ойлик мажбурий бадаллар суммасига камайтирилади.

Жисмоний шахснинг асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан совға, моддий ёрдам ва бошқа турлардаги ёрдам олган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи суммасини қайта ҳисоб-китоб қилиш

жисмоний шахс даромадлари тўғрисида декларация топширганда, давлат солиқ хизмати органлари томонидан амалга оширилади.

Йил мобайнида асосий иш (хизмат, ўқиш) жойи ўзгарган тақдирда, жисмоний шахс жорий йилда ўзига тўланган даромадлар ва ушлаб қолинган жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи суммалари тўғрисидаги маълумотномани янги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойидаги бухгалтерияга дастлабки иш ҳақи ҳисоблангунига қадар тақдим этиши шарт. Илгариги иш (хизмат, ўқиш) жойидан маълумотнома тақдим этилмаган ёки солиқ тўловчининг идентификация рақами тақдим этилмаган тақдирда, жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи белгиланган энг юқори ставка бўйича ушлаб қолинади. Маълумотнома ва солиқ тўловчининг идентификация рақами тақдим этилган тақдирда, жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи суммаси илгариги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойида олинган даромадлар инobatга олинган ҳолда қайта ҳисоб-китоб қилинади.

Янги асосий иш (хизмат, ўқиш) жойида жисмоний шахслардан олинган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш календарь йил бошидан буён илгариги ва янги иш (хизмат, ўқиш) жойларидан олинган жами даромаддан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Меҳнат шартномаси бекор қилингандан сўнг ходимга илгариги асосий иш жойида тўловлар амалга оширилган тақдирда, мазкур тўловларга жисмоний шахслардан олинган даромад солиғи Солиқ кодекси 179-моддаси 1-бандининг тўртинчи хатбошисида ҳамда 180-моддасида назарда тутилган имтиёзлар қўлланилмаган ҳолда солинади. ***** Юридик шахс бу ходимга тўлаган даромаднинг жами суммаси ва ундан жисмоний шахслардан олинган даромад солиғининг ушлаб қолинган умумий суммаси ҳақида бу юридик шахс ҳисобга қўйилган жойидаги давлат солиқ хизмати органига ўттиз кун ичида ёзма шаклда маълум қилиши шарт.

Асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан олинган даромадларга тўлов манбаида жисмоний шахслардан олинган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш жами даромад суммасидан Солиқ кодекси 179-моддаси 1-бандининг тўртинчи хатбошисида ҳамда 180-моддасида назарда тутилган имтиёзлар қўлланилмаган ҳолда, ***** белгиланган ставкалар бўйича ҳисобланишига қараб, йил бошидан ортиб борувчи яқун бўйича амалга оширилади.

Агар асосий бўлмаган иш жойидан ёки бошқа юридик шахслардан даромадлар олаётган жисмоний шахс бухгалтерияга ўз даромадидан жисмоний шахслардан олинган даромад солиғининг энг юқори ставкаси бўйича ушлаб қолиш тўғрисида ариза берса, даромадлар тўлаётган юридик шахслар жисмоний шахслардан олинган даромад солиғини ушбу бўлимда назарда тутилган имтиёзларни қўлламаган ҳолда энг юқори ставка бўйича ушлаб қоладилар.

Солиқ агентлари жисмоний шахснинг талабига биноан унга даромадларининг суммалари ва турлари ҳақида, шунингдек жисмоний шахслардан олинган даромад солиғининг ушлаб қолинган суммаси тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланган шаклда маълумотнома беришлари

шарт. Жисмоний шахсларнинг асосий бўлмаган иш жойидан олган даромадларидан жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг якуний суммаси жисмоний шахснинг жами йиллик даромади тўғрисида тақдим этилган декларациянинг маълумотлари бўйича давлат солиқ хизмати органи томонидан ҳисоблаб чиқарилади.

Ҳисоб-китобларни тақдим этиш тартиби.

Солиқ агентлари:

1) асосий бўлмаган иш жойидан даромадлар олган жисмоний шахслар тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланадиган шаклда, солиқ даври тугаганидан сўнг ўттиз кун ичида давлат солиқ хизмати органларига маълумотнома тақдим этиши шарт. Маълумотномада қуйидагилар акс эттирилади:

солиқ тўловчининг — жисмоний шахснинг идентификация рақами;

солиқ тўловчининг фамилияси, исми, отасининг исми, доимий яшаш жойи манзили;

ўтган солиқ даври якунлари бўйича даромадларнинг умумий суммаси ва жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ушлаб қолинган умумий суммаси;

солиқ агентининг идентификация рақами;

солиқ агентининг номи, жойлашган ери (почта манзили).

Жисмоний шахсларнинг қуйидаги даромадлари бўйича, уларнинг олинган жойидан қатъи назар, маълумотнома тақдим этилмайди:

дивидендлар, фоизлар тарзидаги даромадлар;

Солиқ кодексининг 181-моддасига мувофиқ ***** жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг белгиланган энг кам ставкаси бўйича солиқ солинадиган даромадлар;

жисмоний шахснинг ёзма аризаси асосида белгиланган энг юқори ставка бўйича жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи солинадиган даромадлар.

2) йилнинг ҳар чорагида, ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса йиллик молия ҳисоботини тақдим этиш муддатида давлат солиқ хизмати органларига ҳисобланган ва амалда тўланган даромадлар суммалари ҳамда жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ушлаб қолинган суммалари тўғрисидаги маълумотларни Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан белгиланган шаклда тақдим этиши шарт. Йил якунлари бўйича ҳисобланган ва амалда тўланган даромадларнинг суммалари ҳамда жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ушлаб қолинган суммалари тўғрисидаги маълумотлар Ўзбекистон Республикасида фаолиятни доимий муассаса орқали амалга ошираётган Ўзбекистон Республикаси норезидентлари томонидан ҳисобот йилидан кейинги йилнинг 25 мартага қадар тақдим этилади.

Солиқ тўлаш тартиби.

Тўлов манбаида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғининг ҳисоблаб чиқарилган суммаси бюджетга солиқ агенти томонидан қуйидаги муддатларда тўланади:

пул маблағларини олиш учун хизмат кўрсатувчи банкка ҳужжатларни тақдим этиш билан бир вақтда, иш ҳақи бўйича ойнанинг биринчи ярми учун бўнак (аванс) олиш учун ҳужжатлар тақдим этилганда солиқни тўлаш амалга оширилмайди;

тўлов натура ҳолида амалга оширилган ой тугаганидан кейин беш кун ичида, агар бундай тўловга қонун ҳужжатларида рухсат берилган бўлса.

Агар юридик шахснинг банк ҳисобварағида иш ҳақини тўлаш ва бир вақтнинг ўзида ходимларнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган солиқларни бюджетга ўтказиш учун маблағлар етарли бўлмаса, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи банк ҳисобварағидаги қолдиқ маблағларга мутаносиб суммада бюджетга ўтказилади.

**3. Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.
2022 йил март ойи учун иш ҳақи ҳисоблаш қайдномаси**

№	ФИО	Табель рақами	Ҳисобланган иш ҳақи	Ушланмалар				Қўлга тегадиган сумма
				Ҳисобланган ЖШО даромад солиғи	Тўловлар			
					Бюджетга ўтказилади даромад солиғи	Халқ банкига ўтказиладиган 1 фойз суммаси	Жами ушланмалар	
1	2	3	4	5	6	7=5-6	8=5	9=4-8
1	1-ходим	001	7 850 000	942 000	934 150	7 850	942 000	6 908 000
2	2-ходим	002	8 502 000	1 020 240	1 011 738	8 502	1 020 240	7 481 760
3	3-ходим	003	9 500 000	1 140 000	1 130 500	9 500	1 140 000	8 360 000
4	4-ходим	004	1 582 000	189 840	188 258	1 582	189 840	1 392 160
	Жами	xxx	27 434 000	3 292 080	3 264 646	27 434	3 292 080	24 141 920

Иш ҳақи ва ундан ушланмаларни бухгалтерия ҳисобида акс эттириш

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияси	Сумма
------------------	---------------------------	-------

	Дебет	Кредит	
Ишлаб чиқаришдаги ходимларга иш ҳақи ҳисоблашда	2010	6710	27 434 000
Иш ҳақидан ЖШОД солиғи ушлаб қолинди	6710	6410	3 264 646
Ходимларнинг иш ҳақидан ШЖБПҲга бадаллар ҳисобланди	6410	6530	27 434

Солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг бюджетга ўтказиб берилиши

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияси		Сумма
	Дебет	Кредит	
Бюджетга ЖШОД солиғи ўтказиб берилди	6410	5110	3 264 646
ШЖБПҲга бадаллар ўтказилди	6530	5110	27 434

Иш ҳақи тарқатиш билан боғлиқ операциялар

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияси		Сумма
	Дебет	Кредит	
Касса ойлик иш ҳақи олиб келинди	5010	5110	24 141 920
Ойлик иш ҳақи тарқатилди	6530	5110	24 141 920

Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи ва ижтимоий солиқ ҲИСОБ-КИТОБИ

(йил бошидан ўсиб борувчи яқун билан тўлдирилади)

(сумма)

Кўрсаткичлар	Сатр коди	Ҳисобланган даромад суммаси	Ижтимоий солиқ			Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи	ШЖБПҲга ҳисобланган мажбурий (ихтиёрий) бадаллар суммаси
			Жами	Улуғбелгиланган ставка бўйича	Бошқа ставкалар бўйича		
1	2	3	4	5	6	7	8
Ҳисобланган даромадларнинг умумий суммаси (011-сатр+0111-шундан:	010	27 434 000,00	x	x	x	x	x
Мехнатга ҳақ тўлаш билан боғлиқ бўлган даромадлар (Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 371-моддаси)	011	27 434 000,00	27 434 000,00	27 434 000,00		x	x
шундан, ҳисобот даврида ҳисобланган мехнатга ҳақ тўлаш таъдидидаги даромадлар (Ҳисоб-китобга 5-қиловнинг 13-қисми)	0110	27 434 000,00	27 434 000,00	27 434 000,00		x	x
Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ишлаш учун чет эллик ходимларни белгиланган ҳисоблар ҳисобати шартномага	0111					x	x
Жисмоний шахсларнинг касаначилик фаолиятидан олинган	014		x	x	x	x	x
Ижтимоий солиқ ҳисобланмайдиган тўлов турлари (Ҳисоб-	020	x				x	x
Жисмоний шахсларнинг солиқ солишдан озод этилган	030	x	x	x	x		x
Солиқ базаси	040	x	27 434 000,00	27 434 000,00		27 434 000,00	x
Жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи, ижтимоий	050	x	x	12,00		12,00	0,10
Ҳисобланган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи,	060	x	3 292 080,00	3 292 080,00		3 292 080,00	27 434,00
Ҳисобот даври учун қўшимча ҳисобланган жисмоний шахслардан	070	x	x	x	x		x
ШЖБПҲга ихтиёрий тўланган бадал суммаси	080	x	x	x	x	x	
Жами ҳисобот даврида тўланиши лозим бўлган жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи, ижтимоий солиқ ва	090	x	3 292 080,00	3 292 080,00		3 264 646,00	27 434,00

4-mavzu. Qo‘shilgan qiymat va aksiz soliqlarining hisobi

Qo‘shilgan qiymat solig‘i tushunchasi va uning davlat budjetining daromad qismidagi ulushi. Qo‘shilgan qiymat solig‘i to‘lovchilari. Qo‘shilgan qiymat solig‘i obyektlarini hujjatlashtirish. Soliq hisobi tamoyillari asosida qo‘shilgan qiymat solig‘ini hisoblash. Qo‘shilgan qiymat solig‘i bo‘yicha soliq hisobotini tuzish va taqdim etish.

Qo‘shilgan qiymat solig‘i obrotini aniqlash. Qo‘shilgan qiymat solig‘i bo‘yicha imtiyozlarni hisobga olish tartibi.

Aksiz solig‘i bo‘yicha taqdim yetiladigan hisob-kitoblarni to‘ldirish va taqdim etish tartiblari.

Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning mahsulot ishlab chiqarish dasturi; mahsulot realizatsiya hajmi; mahsulot bahosi; mahsulot tannarxi; mahsulotning kelishilgan yerkin bahosi; soliq imtiyozlari va amaldagi soliq stavkalari. Import qilinadigan ishlar, xizmatlar va tovarlar bo‘yicha bojxona bojlarining hisobi, yukbojxona deklaratsiyasini tuzish va taqdim etish tartiblari.

1. Қўшилган қиймат солиғи тўловчилар.

Қўшилган қиймат солиғи тўловчилар қуйидагилардир:

1) солиқ солинадиган оборотларга эга бўлган юридик шахслар, агар ушбу моддада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса;

2) Солиқ кодексига мувофиқ зиммасига Ўзбекистон Республикаси норезидентлари томонидан амалга оширилаётган солиқ солинадиган оборотлар учун қўшилган қиймат солиғи тўлаш бўйича мажбурият юклатиладиган юридик шахслар;

3) товарларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудига импорт қилувчи юридик ва жисмоний шахслар, ўз эҳтиёжлари учун божсиз олиб кириш нормалари доирасида товарлар олиб қирувчи жисмоний шахслар бундан мустасно;

4) оддий ширкат солиқ солинадиган оборотларни амалга ошираётганда зиммасига унинг ишларини юритиш юклатилган (ишончли шахс) шерик (иштирокчи) — юридик шахс;

Қуйидагилар қўшилган қиймат солиғи тўловчилар ҳисобланмайди:

➤ **нотижорат ташкилотлар.** Бунда юқоридаги биринчи қисмининг 2 ва 3-бандларида назарда тутилган ҳолларда, шунингдек тадбиркорлик фаолияти доирасида товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилиш оборотини ҳамда Солиқ кодекси 199-моддаси биринчи қисмининг 5 ва 6-бандларида кўрсатилган оборотларни амалга оширганда нотижорат ташкилотлар ушбу оборотлар бўйича қўшилган қиймат солиғини тўловчилар бўлади. Бунда Солиқ кодексининг 132-моддасида кўрсатилган бошқа даромадларни олиш тадбиркорлик фаолияти сифатида қаралмайди;

➤ агар Солиқ кодексининг XX бўлимида бошқача қоида назарда тутилган бўлмаса, Солиқ кодексига мувофиқ солиқ солишнинг соддалаштирилган тартиби назарда тутилган юридик шахслар.

Ягона солиқ тўловини тўловчилар бўлган юридик шахслар солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органларига йилнинг навбатдаги

чораги бошлангунига қадар бир ойдан кечиктирмасдан, янги ташкил этилаётган ягона солиқ тўловини тўловчилар бўлган юридик шахслар эса фаолият бошлангунига қадар тақдим этиладиган ёзма билдиришга асосан ихтиёрий асосда қўшилган қиймат солиғини тўлаши мумкин.

2. Қўшилган қиймат солиғи базаси ва объекти.

Солиқ солиш объекти қуйидагилардир:

- ✓ солиқ солинадиган оборот;
- ✓ солиқ солинадиган импорт.

Қўшилган қиймат солиғида товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилиш обороти

Солиқ кодекси 199-моддасига ***** мувофиқ товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилиш обороти деб қуйидагилар эътироф этилади:

1) мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқини ўтказиш, ишлар бажариш, хизматлар кўрсатиш, шу жумладан:

товарни ва бошқа мол-мулкни жўнатиш (сотиш);

устав фондига (устав капиталига) қўшилган ҳисса;

мол-мулкни бепул бериш (ишларни бепул бажариш, хизматларни бепул кўрсатиш), шу жумладан юридик шахс ходимларига уларнинг мазкур юридик шахсдаги фаолияти билан боғлиқ бўлмаган шахсий эҳтиёжлари учун мол-мулкни бепул бериш (ишларни бепул бажариш, хизматларни бепул кўрсатиш), агар Солиқ кодекси **199-моддаси иккинчи қисмининг 6-бандида бошқача** ***** қоида назарда тутилган бўлмаса;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда бошқа товарларга (ишларга, хизматларга) алмаштириш учун мол-мулкни бериш (ишлар бажариш, хизматлар кўрсатиш);

қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда ходимга иш ҳақи ҳисобига ёки муассисга (иштирокчига) дивидендлар тўлаш ҳисобига мол-мулк бериш (ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш);

гаров билан таъминланган мажбуриятлар бажарилмаган тақдирда, гаровга қўювчи томонидан гаров нарсасини бериш;

заём шартномалари асосида товар-моддий захираларни бериш;

2) битта юридик шахснинг бир таркибий бўлинмаси томонидан бошқа таркибий бўлинмасига, агар таркибий бўлинмалар Солиқ кодексига мувофиқ мустақил солиқ тўловчилар бўлса, мол-мулкни бериш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш;

3) мол-мулкни молия ижарасига (шу жумладан лизингга) бериш;

4) тўловни бўлиб-бўлиб тўлаш шарти билан товарни жўнатиш;

5) мол-мулкни оператив ижарага бериш;

6) интеллектуал мулк объектларига бўлган ҳуқуқни ўтказиш ёки улардан фойдаланиш ҳуқуқини бериш;

7) юридик шахслардан олинадиган фойда солиғини ҳисоблаб чиқаришда **Солиқ кодексининг 147-моддасига** ***** мувофиқ харажатлари чегирилмайдиган солиқ тўловчининг ўз эҳтиёжлари учун ўзи ишлаб

чиқарган товарларни бериш, ўз кучи билан ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш.

Қуйидагилар товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилиш обороти бўлмайди:

1) солиқ тўловчининг харажатлари сифатида қараладиган, унинг ўз эҳтиёжлари учун товарларни бериш, ишларни бажариш, хизматлар кўрсатиш, бундан **Солиқ кодекси 199-моддасининг биринчи қисми 7-бандида** *****назарда тутилган харажатлар мустасно;

2) битта юридик шахснинг бир таркибий бўлинмаси томонидан бошқа таркибий бўлинмасига ишлаб чиқариш эҳтиёжлари (завод ички обороти) учун, агар таркибий бўлинмалар Солиқ кодексига мувофиқ мустақил солиқ тўловчилар бўлмаса, мол-мулк берилиши, ишлар бажарилиши, хизматлар кўрсатилиши;

3) солиқ тўловчининг ўз эҳтиёжлари учун ўз кучи билан қурилиш, монтаж, қурилиш-монтаж ишларини бажариши;

4) қайтариладиган тарани жўнатиш. Қайтариладиган тара маҳсулот солиб жўнатилган, қиймати ушбу маҳсулот қийматига киритилмайдиган ҳамда шу маҳсулотни етказиб бериш учун тузилган шартномада (контрактда) белгиланган шартларда ва муддатларда маҳсулот етказиб берувчига қайтарилиши лозим бўлган тарадир. Агар тара белгиланган муддатда қайтарилмаса, бундай тарани бериш солиқ солинадиган оборотга киритилади;

5) юридик шахснинг иштирокчиси (муассиси) муассислар (иштирокчилар) таркибидан чиққанда (чиқиб кетганда), шу жумладан тугатилганлик (банкротлик) ёки қайта ташкил этилганлик муносабати билан чиққанда (чиқиб кетганда) унга дастлабки ҳисса доирасида мол-мулкни бериш, шунингдек оддий ширкат шартномаси бўйича шерикка (иштирокчига) унинг мазкур шартнома бўйича шериклари (иштирокчилари) умумий мулкида бўлган улуши қайтарилаётганда ёки бундай мол-мулк тақсимланганда мол-мулкни бериш;

6) асосий воситаларни, номоддий активларни ва тугалланмаган қурилиш объектларини бепул асосда бериш;

7) банклар ва суғурта ташкилотлари томонидан мол-мулкни ўз филиалларига бериш;

8) оддий ширкат шартномаси бўйича шерикнинг (иштирокчининг) улуши сифатида товарларни (ишларни, хизматларни), бошқа мол-мулк ва мулкый ҳуқуқларни бериш;

9) товарларни ва бошқа мол-мулкни қайта ишлаш асосида бериш;

10) ишончли бошқарув шартномаси асосида мол-мулкни мулкдордан ишончли бошқарувчига бериш;

11) ишончли бошқарув шартномаси тугатилган тақдирда, мол-мулкни мулкдорга бериш;

12) объект қийматини ижарага берувчи (лизингга берувчи) оладиган ижара (лизинг) тўловининг бир қисми тарзида қоплаш.

13) товарлардан фойдаланишнинг кафолатли муддати даврида уларни таъмирлаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш бўйича қўшимча ҳақ олмасдан ишларни бажариш ва хизматлар кўрсатиш.

Қўшилган қиймат солиғида солиқ солинадиган импорт.

Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига олиб кириладиган товарлар солиқ солинадиган импортдир, бундан қуйидаги қуйидаги товарларни импорт қилиш мустасно:

1) жисмоний шахслар томонидан товарларни божсиз олиб киришнинг божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида тасдиқланган нормалари доирасида олиб кириладиган товарлар;

2) чет эл дипломатик ваколатхоналари ва уларга тенглаштирилган ваколатхоналар расмий фойдаланиши учун, шунингдек ушбу ваколатхоналарнинг дипломатик ва маъмурий-техник ходимлари, шу жумладан уларнинг ўзлари билан бирга яшайдиган оила аъзолари шахсий фойдаланиши учун мўлжалланган товарлар;

3) Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда инсонпарварлик ёрдами тариқасида олиб кириладиган товарлар;

4) давлатлар, ҳукуматлар, халқаро ташкилотлар томонидан хайрия ёрдами мақсадида, шу жумладан техник кўмак кўрсатиш мақсадида олиб кириладиган товарлар;

5) Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари бўйича халқаро ва чет эл ҳукумат молия ташкилотлари томонидан берилган қарзлар (кредитлар) маблағлари, шунингдек грантлар ҳисобига юридик шахслар томонидан олиб кириладиган товарлар;

6) дори воситалари, ветеринария дори воситалари, тиббиёт ва ветеринария учун мўлжалланган буюмлар, шунингдек дори воситалари, ветеринария дори воситалари, тиббиёт ва ветеринарияга мўлжалланган буюмлар ишлаб чиқариш учун қонун ҳужжатларида белгиланадиган рўйхат бўйича олиб кириладиган хом ашё. Мазкур имтиёз олиб кириладиган, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган **рўйхат** бўйича Ўзбекистон Республикасида ҳам ишлаб чиқариладиган тайёр дори воситаларига, ветеринария дори воситаларига, тиббиёт ва ветеринария учун мўлжалланган буюмларга нисбатан татбиқ этилмайди;

7) Ўзбекистон Республикаси ҳудудига қонун ҳужжатларига мувофиқ тасдиқланадиган рўйхат бўйича олиб кириладиган технологик асбоб-ускуналар, шунингдек бутловчи буюмлар ва эҳтиёт қисмлар, агар уларни етказиб бериш технологик асбоб-ускуналарни етказиб бериш контракти шартларида назарда тутилган бўлса. Импорт қилинган технологик асбоб-ускуналар олиб кирилган пайдан эътиборан уч йил мобайнида экспортга реализация қилинган ёки текин берилган тақдирда, мазкур имтиёзнинг амал қилиши қўшилган қиймат солиғи тўлаш бўйича мажбуриятлар тикланган ҳолда бекор қилинади;

8) инвестор билан давлат мулкни бошқариш бўйича ваколатли давлат органи ўртасида тузилган шартномага мувофиқ инвестиция мажбуриятлари сифатида олиб кириладиган мол-мулк;

9) ваколатли давлат органининг ёзма шаклдаги тасдиғи мавжуд бўлган тақдирда, телекоммуникациялар операторлари ва тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг техник воситаларини сертификатлаштириш бўйича махсус орган

томонидан олинадиган тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг техник воситалари;

10) қонун ҳужжатларида белгиладиган рўйхат бўйича юридик шахслар томонидан олиб қилинган ёғоч-тахта материаллари ва ёғоч.

Қўшилган қиймат солиғида солиқ солинадиган базани белгилаш.

Солиқ солинадиган база, агар ушбу моддада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, реализация қилинган товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) қиймати асосида, унга қўшилган қиймат солиғини киритмаган ҳолда белгиланади.

Товарлар (ишлар, хизматлар) таннархидан ёки товарлар олинган нархдан (товарни олиш билан боғлиқ харажатлар ҳисобга олинган ҳолда) паст нархларда реализация қилинган тақдирда, солиқ тўловчига ўз эҳтиёжлари учун Солиқ кодекси **199-моддаси биринчи қисмининг 7-бандига** ***** мувофиқ товарлар берилганда (ишлар бажарилганда, хизматлар кўрсатилганда), шунингдек товарлар (ишлар, хизматлар) бепул берилганда солиқ солиш мақсадлари учун солиқ солинадиган база товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) таннархидан ёки товарлар олинган нархдан (товарни олиш билан боғлиқ харажатлар ҳисобга олинган ҳолда) келиб чиқиб белгиланади **Солиқ кодекси 204-моддасининг учинчи қисмида** ***** назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Ўзи ишлаб чиқарган товарларни жаҳон бозорида ҳақиқий вужудга келган нархлар бўйича, шу жумладан таннархидан паст нархлар бўйича экспорт қилиш масалаларини кўриб чиқувчи махсус ваколатли органнинг қарорлари асосида ушбу товарларнинг таннархидан паст нархлар бўйича хорижий валютага экспорт қилинганда, солиқ солинадиган база солиқ солиш мақсадида товарларни реализация қилишнинг ҳақиқий нархидан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Товарлар қайта ишлашга берилган хом ашё ва материаллардан тайёрланган тақдирда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғини киритмаган ҳолда уларни қайта ишлаш хизматларининг қиймати асосида, акциз тўланадиган товарлар бўйича эса, уларни қайта ишлаш хизматлари қиймати асосида, **Солиқ кодексининг 232-моддасига мувофиқ** ***** ҳисоблаб чиқарилган акциз солиғини ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Қурилиш, қурилиш-монтаж ва таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий ишлар, хизматлар бўйича, шунингдек объектларни фойдаланишга тайёр ҳолда қуришда шартномавий нархлардан келиб чиққан ҳолда ҳисоб-китоб ҳужжатлари ҳақ тўлаш учун тақдим этилган, бажарилган ва буюртмачи томонидан тасдиқланган ишларнинг, хизматларнинг қўшилган қиймат солиғи киритилмаган қиймати солиқ солинадиган базадир. Агар шартномага биноан бу ишларни материаллар билан таъминлаш мажбурияти буюртмачининг зиммасида бўлса, ушбу материалларга бўлган мулк ҳуқуқи буюртмачининг ўзида сақланиб қолган тақдирда, бажарилган ҳамда тасдиқланган ишларнинг буюртмачи материалларининг қиймати киритилмаган ҳолдаги қиймати солиқ солинадиган базадир.

Импорт қилинган товарлар реализация қилинганда, солиқ солинадиган база реализация қилинган товарларнинг қўшилган қиймат солиғи киритилмаган қийматидан келиб чиққан ҳолда белгиланади. Бунда солиқ

солинадиган база мазкур товар импорт қилинганда қўшилган қиймат солиғини ҳисоблаб чиқариш учун қабул қилинган қийматдан паст бўлиши мумкин эмас.

Акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ солинадиган базага акциз солиғининг суммаси киритилади.

Асосий воситалар ва номоддий активлар реализация қилинган тақдирда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ҳам ўз ичига оладиган, уларнинг реализация қилиш нархи билан қолдиқ қиймати ўртасидаги ижобий фарқ сифатида белгиланади.

Мол-мулк молиявий ижарага, шу жумладан лизингга берилганда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ўз ичига оладиган, чиқиб кетаётган актив қиймати билан унинг баланс (қолдиқ) қиймати ўртасидаги ижобий фарқ сифатида белгиланади, солиқ тўловчи томонидан ишлаб чиқарилган товарлар молиявий ижарага (лизингга) берилганда эса, қўшилган қиймат солиғини ўз ичига оладиган, чиқиб кетаётган активнинг қиймати солиқ солинадиган базадир. Бунда чиқиб кетаётган активнинг қиймати бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ аниқланадиган, молиявий ижара ижарага берувчининг бухгалтерия ҳисобида актив сифатида эътироф этиладиган сумма тарзида белгиланади.

Қурилиши тугалланмаган объект реализация қилинган тақдирда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ҳам ўз ичига оладиган, қурилиши тугалланмаган объектни реализация қилиш нархи билан баланс қиймати ўртасидаги ижобий фарқ сифатида белгиланади.

Кредит ташкилоти томонидан гаров билан таъминланган мажбуриятни қоплаш ҳисобига олинган мол-мулк реализация қилинган тақдирда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ўз ичига оладиган, реализация қилиш нархи билан қарзни қоплаш ҳисобига мазкур гаров мол-мулки олинган қарз суммаси ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади.

Баҳолари (тарифлари) давлат томонидан тартибга солиниши назарда тутилган товарлар (ишлар, хизматлар) реализация қилинганда, солиқ солинадиган база белгиланган баҳолардан (тарифлардан) келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Солиқ кодекси 200-моддасининг иккинчи қисмига ***** мувофиқ реализация қилишда солиқ солинмайдиган оборотлар ҳисобланувчи чипталар, абонементлар, йўлланмалар (жойсиз даволаниш учун берилган ҳужжатлар) ва хизматлар олишга ҳуқуқ берувчи бошқа ҳужжатлар мазкур хизматларни кўрсатмайдиган юридик шахслар томонидан ўз ходимлари ва уларнинг оила аъзолари учун реализация қилинган тақдирда, солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ўз ичига оладиган, реализация қилиш баҳоси ва уларни олиш баҳоси ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади.

Солиқ кодекси 219-моддасининг 5 ва 6-бандларига ***** мувофиқ қўшилган қиймат солиғи бўйича ҳисобга олиш назарда тутилмаган мол-мулк реализация қилинган тақдирда (мазкур мол-мулк қўшилган қиймат солиғи билан олинганлиги ёки олинмаганлигидан қатъи назар), солиқ солинадиган база қўшилган қиймат солиғи суммасини ўз ичига оладиган, уни реализация қилиш (чиқиб кетиш) қиймати билан баланс қиймати ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади.

Транспорт экспедицияси шартномаси бўйича хизматлар кўрсатилган тақдирда, экспедиторнинг солиқ солинадиган базаси кўшилган қиймат солиғи суммасини ҳам ўз ичига оладиган, кўрсатилган хизматлар учун ҳақ тариқасида олиниши лозим бўлган суммадан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Воситачилик шартномаси, топшириқ ёки воситачилик хизматлари кўрсатиш бўйича бошқа шартнома асосида ўзга шахснинг манфаатларини кўзлаб хизматлар кўрсатилган тақдирда, кўшилган қиймат солиғи бўйича солиқ солинадиган база кўшилган қиймат солиғи суммасини ҳам ўз ичига оладиган, кўрсатилган хизматлар учун ҳақ (фоиз) тариқасида олиниши лозим бўлган суммадан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Воситачилик, топшириқ шартномасига биноан комитент ёки топшириқ берувчи Ўзбекистон Республикасининг норезиденти бўлган тақдирда, солиқ солинадиган база реализация қилинаётган товарларнинг кўшилган қиймат солиғи киритилмаган қийматидан келиб чиққан ҳолда белгиланади. Бунда солиқ солинадиган база мазкур товар импорт қилинганида кўшилган қиймат солиғини ҳисоблаб чиқариш учун қабул қилинган қийматдан паст бўлиши мумкин эмас.

Гаровга кўювчи гаров мол-мулкини гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш ҳисобига топширган тақдирда, гаровга кўювчининг солиқ солинадиган обороти миқдори гаровга олувчи томонидан реализация қилинган мол-мулк қийматидан келиб чиққан, бироқ кўшилган қиймат солиғини қўшмаган ҳолда мазкур гаровга кўйилган мол-мулкка олинган заём маблағлари суммасидан кам бўлмаган миқдорда белгиланади. Гаровга топширилган асосий воситалар, номоддий активлар ва қурилиши тугалланмаган объектлар бўйича гаровга кўювчининг солиқ солинадиган базаси кўшилган қиймат солиғини ҳам ўз ичига оладиган, уларнинг реализация қилиш нархи билан баланс (қолдиқ) қиймати ўртасидаги ижобий фарқдан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Қайтариладиган тара солиқ солинадиган оборотга киритилган тақдирда, тара белгиланган муддатда қайтарилмаса, солиқ солинадиган база мазкур таранинг кўшилган қиймат солиғи суммасини ҳам ўз ичига оладиган гаров қиймати асосида белгиланади.

Кейинчалик реализация қилиш учун юридик шахслар томонидан давлат резервидан олинган, нархлари давлат томонидан тартибга солиниши белгиланган товарлар бўйича солиқ солинадиган база реализация қилиш нархи ва давлат резервидан олинган нарх ўртасидаги ижобий фарқ сифатида аниқланади.

Бензин, дизель ёқилғиси ва газ реализация қилинганда солиқ солинадиган база уларни реализация қилиш қиймати асосида, унга кўшилган қиймат солиғи ҳамда бензин, дизель ёқилғиси ва газ ишлатганлик учун олинадиган солиқ киритилмаган ҳолда аниқланади.

Товарларни импорт қилишда солиқ солинадиган база

Товарларни импорт қилишда солиқ солинадиган базага товарларнинг божхона тўғрисидаги **қонун ҳужжатларига** мувофиқ белгиланадиган божхона қиймати, шунингдек Ўзбекистон Республикасига товарларни импорт қилишда тўланиши лозим бўлган акциз солиғининг, божхона божларининг суммалари киради.

3. Ҳисобварақ-фактурани расмийлаштириш тартиби

Ҳисобварақ-фактура қатъий ҳисобот ҳужжати бўлиб, унда қуйидаги маълумотлар кўрсатилади:

- 1) ҳисобварақ-фактуранинг тартиб рақами ва ёзиб берилган санаси;
- 2) ҳисобварақ-фактура илова қилинадиган товар жўнатиш ҳужжатларининг ёки шартноманинг рақами ва санаси;
- 3) солиқ тўловчининг ва товарлар (ишлар, хизматлар) сотиб олувчининг номи, жойлашган ери (почта манзили) ҳамда идентификация рақами;
- 4) реализация қилинган товарларнинг, бажарилган ишларнинг, кўрсатилган хизматларнинг номи ва ўлчов бирликлари (уларни кўрсатишнинг имконияти бўлса);
- 5) ўлчов бирлигидан (уларни кўрсатишнинг имконияти бўлса) келиб чиққан ҳолда реализация қилинган товарларнинг, бажарилган ишларнинг, кўрсатилган хизматларнинг ҳисобварақ-фактура бўйича сони (ҳажми);
- 6) шартнома (контракт) бўйича қўшилган қиймат солиғини ҳисобга олмаган ҳолда, қўшилган қиймат солиғини ўз ичига оладиган давлат томонидан тартибга солинадиган нархлар (тарифлар) қўлланилган тақдирда эса, солиқ суммасини ҳисобга олган ҳолда ўлчов бирлигига тўғри келадиган нарх (тариф);
- 7) реализация қилинаётган товарлар, бажарилаётган ишлар, кўрсатилаётган хизматлар жами сонининг (ҳажмининг) қўшилган қиймат солиғисиз қиймати;
- 8) акциз тўланадиган товарлар бўйича акциз солиғининг ставкаси ва суммаси;
- 9) товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) сотиб олувчисига тақдим этилаётган қўшилган қиймат солиғи ставкаси ва суммаси;
- 10) бензин, дизель ёқилғиси ва газ ишлатганлик учун олинадиган солиқ ставкаси ва суммаси;
- 11) реализация қилинган товарлар, бажарилган ишлар, кўрсатилган хизматлар жами сонининг (ҳажмининг) акциз тўланадиган товарлар бўйича акциз солиғи, қўшилган қиймат солиғи ҳамда бензин, дизель ёқилғиси ва газ ишлатганлик учун олинадиган солиқ ҳисобга олинган қиймати.

Ҳисобварақ-фактура қоғоздаги шаклда ёки электрон ҳужжат тарзида тузилиши мумкин.

Қўшилган қиймат солиғи солинадиган оборотни ва қўшилган қиймат солиғидан озод қилинган оборотни амалга ошираётган юридик шахслар, шунингдек қўшилган қиймат солиғи тўловчиси бўлмаган юридик шахслар товарларни (ишларни, хизматларни) олувчи шахсга ҳисобварақ-фактура тақдим этишлари шарт, қуйидаги ҳоллар бундан мустасно:

- 1) йўловчилар ташишни йўл чипталари билан расмийлаштириш;
- 2) товарлар (ишлар, хизматлар) аҳолига нақд пулда реализация қилинган ҳолларда сотиб олувчига фискал хотирали назорат-касса машинаси чеки, терминал чеки, квитанция бериш;
- 3) товарларнинг экспорт-импорт тарзида етказиб берилишини расмийлаштириш;

4) қабул қилиб олиш-топшириш далолатномаси расмийлаштириладиган молиявий ижара (шу жумладан лизинг) шартномаси бўйича мол-мулкни топшириш, **Солиқ кодексига 204-моддасининг саккизинчи қисмига** ***** мувофиқ қўшилган қиймат солиғини тўлаш мажбуриятлари юзага келадиган ҳоллар бундан мустасно. Бунда тегишли ҳужжатлар (молиявий ижара шартномасининг таркибий қисми бўлган ижара (лизинг) тўловлари жадвали; ҳисобварақ; ижарага (лизингга) олувчига ижара (лизинг) тўловларини тўлаш учун юборилган ёзма билдириш ва шу кабилар) билан расмийлаштирилган ҳар бир ижара (лизинг) тўловига ҳам ҳисобварақ-фактура ёзилмайди;

5) банк операцияларини мижознинг шахсий ҳисобварағидан кўчирма бериш орқали расмийлаштириш;

б) суғурта хизматларини топшириқ шартномаси ва (ёки) суғурта полиси орқали расмийлаштириш;

7) **Солиқ кодекси 222-моддасининг биринчи қисмида** ***** кўрсатилган маълумотлар мавжуд бўлган тақдирда, ишларни (хизматларни) ҳақиқатда мазкур ишлар бажарилганлигини (хизматлар кўрсатилганлигини) тасдиқловчи ҳужжатлар билан расмийлаштириш.

Юқорида кўрсатилган ҳужжатлар ҳисобварақ-фактура ўрнини босадиган ҳужжатлардир. Бунда қўшилган қиймат солиғи солинадиган товарлар (ишлар, хизматлар) етказиб берилган тақдирда, ушбу ҳужжатларда қўшилган қиймат солиғи суммаси албатта ажратиб кўрсатилиши керак.

Келгусида товарларни етказиб бериш, ишлар бажариш, хизматлар кўрсатиш учун олдиндан тўланган ҳақ (бўнак) ёзилган ҳисобварақ ҳисобварақ-фактура бўлмайди.

Қўшилган қиймат солиғи тўловчиси бўлмаган, шунингдек қўшилган қиймат солиғи тўлашдан озод қилинган оборотни амалга ошираётган юридик шахслар ҳисобварақ-фактурада қўшилган қиймат солиғи суммасини кўрсатмайдилар ҳамда «қўшилган қиймат солиғисиз» деган штамп босади (ёзиб қўяди).

Қўшилган қиймат солиғи тўловчи учун ҳисобварақ-фактура қўшилган қиймат солиғини **Солиқ кодексининг 218-моддасига** ***** мувофиқ ҳисобга олиш учун асос бўлади.

Агар **Солиқ кодекси 222-моддасида бошқача қоида назарда тутилмаган** ***** бўлса, ҳисобварақ-фактура товарлар (ишлар, хизматлар) реализация қилиш обороти амалга оширилган санада ёзилади.

Қўшилган қиймат солиғи солинадиган электр энергияси, сув, газ, алоқа хизматлари, коммунал хизматлар, темир йўлда ташишлар, транспорт-экспедиторлик хизмати, банк операциялари, шунингдек товарларни (ишларни, хизматларни) узлуксиз етказиб беришни амалга ошираётган солиқ тўловчилар ойнинг охириги кунда бир марта ҳисобварақ-фактура ёзади.

Ҳисобварақ-фактурада товарларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) қиймати ва қўшилган қиймат солиғи суммаси миллий валютада кўрсатилади.

Тузилган шартномаларнинг шартларига биноан товарларига, ишлари ва хизматларига нархлар (тарифлар) чет эл валютасида белгиланадиган юридик шахслар ҳисобварақ-фактураларни чет эл валютасида ёзиб, айти бир вақтда уни

ҳисобварақ-фактура ёзиб берилган санада Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган курс бўйича қайта ҳисоблаган ҳолда миллий валютада ифодалади.

Товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб берувчи солиқ солинадиган базага уни кўпайтиришга (камайтиришга) қаратилган тузатиш киритган тақдирда, мазкур товарларни (ишларни, хизматларни) олувчи томонидан тасдиқланадиган кўшимча ҳисобварақ-фактура тузилади.

Товарларни (ишларни, хизматларни) етказиб берувчи кўшимча ҳисобварақ-фактурада қуйидаги маълумотларни кўрсатиши керак:

- 1) кўшимча ҳисобварақ-фактуранинг рақами ва тузилган санаси;
- 2) ҳисобварақ-фактурани тўлдиришда зарур бўлган, **Солиқ кодекси 222-моддасининг биринчи қисмида назарда** ***** тутилган реквизитлар;
- 3) тузатиш киритилаётган ҳисобварақ-фактуранинг рақами ва санаси;
- 4) кўшилган қиймат солиғини ҳисобга олмаган ҳолда солиқ солинадиган базага тузатиш киритиш миқдори (салбий ёки ижобий);
- 5) кўшилган қиймат солиғи суммасига тузатиш киритиш миқдори (салбий ёки ижобий).

Кўшилган қиймат солиғини тўловчилар ўзлари олган товарлар (ишлар, хизматлар) бўйича ҳисобварақ-фактураларнинг, шунингдек реализация қилинган товарлар (ишлар, хизматлар) бўйича тақдим этилган ҳисобварақ-фактураларнинг реестрини юритиши шарт. Бунда олинган товарлар (ишлар, хизматлар) бўйича ҳисобварақ-фактуралар реестрига фақат кўшилган қиймат солиғи ажратиб кўрсатилган ҳисобварақ-фактуралар киритилади.

СЧЁТ-ФАКТУРА

№ 9-00415
от 30 сентября 2022
к договору № 17/18
от 05 января 2022

Поставщик: СП ООО "Nobel Pharm"
Адрес: 100050, Toshkent shahri, Mirzo Ulug'bek tumani, Qorasuvbuiyi ko'chasi 5A uy
Идентификационный номер поставщика (ИНН): 205179384
Регистрационный код плательщика НДС: 326020011534 (сертификат активный)
Расчётный счёт: 20208000804344919001
МФО Банка: 01028

Покупатель: FALIMINT FARM МЧЖ
Адрес: Qashqadaryo viloyati, Qarshi sh.. S.Ayniy ko'chasi, 28-uy
Идентификационный номер покупателя (ИНН): 305090771
Регистрационный код плательщика НДС: 310010087870 (сертификат активный)
Расчётный счёт: 20208000800830422001
МФО Банка: 00854

Коэффициент разрыва при уплате НДС (по всей цепочке): 0,00

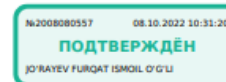
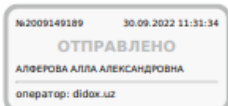
Коэффициент разрыва при уплате НДС (по всей цепочке): 0,00

№	Примечание к товару (работе, услуге)	Идентификационный код и название по Единому электронному национальному каталогу товаров (услуг)	Серия	Единица измерения	Стоимость приобретения (базовая цена)	Торговая наценка (в процентах)	Количество	Цена	Стоимость поставки	НДС		Стоимость поставки с учётом НДС	
										ставка	сумма		
1	Префикс® 500, таблетки по № 14 (AY90002B)	03004884022002003 - J01DA41 ПРЕФИКС® (Nobel Ilac Sanayi Ve Ticaret) Таблетки покрытие оболочкой 500 мг блистеры №14(2x7)	AY90002B	упаковка	67 360,07	5,0000	5,0000	70 728,00	353 640,00		Без НДС	353 640,00	
2	Префикс® порошок 30 г для приготовления суспензии 60 мл (AY90004A)	03004884022002002 - J01DA41 ПРЕФИКС® (Nobel Ilac Sanayi Ve Ticaret) Порошок для приготовления суспензии для приема внутрь, 250 мг/5 мл 60мл флаконы	AY90004A	упаковка	44 398,88	5,0000	2,0000	46 619,00	93 238,00		Без НДС	93 238,00	
3	Тайлолфен Хот® порошок для приготовления раствора для приема внутрь, 20 г №12 (BFCE03BA)	03004452002279001 - Парацетамол в комбинации с другими препаратами - n02ba51 ТАЙЛОЛФЕН ХОТ® (Nobel Ilac Sanayi Ve Ticaret) Порошок для приготовления раствора для приема внутрь 20г саше №12(12x1)	BFCE03BA	упаковка	50 168,69	5,0000	23,0000	52 677,00	1 211 571,00		Без НДС	1 211 571,00	
									Итого: 1 658 449,00				1 658 449,00

Всего к оплате: Без оплаты

Руководитель: Alfurova A. A.
Главный бухгалтер: Beglova G. R.
Товар отпущен: Miraxmetov Farrux Mirxamitovich

Руководитель: ЖУРАЕВ ФУРКАТ ИСМОИЛ УГЛИ
Главный бухгалтер: НЕ ПРЕДУСМОТРЕН

Ҳисобварақ-фактуранинг шакли, уни тўлдириш тартиби, шунингдек келиб тушган ва тақдим этилган ҳисобварақ-фактуралар реестрини юритиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан тасдиқланади.

ҲИСОБВАРАҚ-ФАКТУРА: РАСМИЙЛАШТИРИШ, ТАҚДИМ ЭТИШ ВА ҚАБУЛ ҚИЛИШ

Вазирлар Маҳкамасининг 14.08.2020 йилдаги “Қўшилган қиймат солиғи ҳамда чет эл юридик шахслари билан боғлиқ солиқ маъмурчилигини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 489–сон қарори билан:

- Ҳисобварақ-фактураларнинг шакллари ҳамда уларни тўлдириш, тақдим этиш ва қабул қилиш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди (кейинги ўринларда – Низом) тасдиқланди.

Ҳисобварақ-фактура - Солиқ кодексига мувофиқ уни тақдим этиш мажбуриятига эга бўлган товарларни (хизматларни) сотувчи (етказиб берувчи) томонидан расмийлаштириладиган қатъий белгиланган намунадаги (форматдаги), товарлар ҳақиқатда жўнатилганлигини ёки хизматлар кўрсатилганлигини ва уларнинг қийматини тасдиқловчи ҳужжат ҳисобланади.

Ҳисобварақ-фактура сотувчи (етказиб берувчи) томонидан тақдим этилган қўшилган қиймат солиғи суммасини харидор (буюртмачи) ҳисобга олиши учун асос бўладиган бирламчи ҳужжат ҳисобланади. У қўшилган қиймат солиғи (ҚҚС) бўйича солиқ солиш айланмаси ва реализацияни ҳисобга олиш учун юритилади.

Товарларни (хизматларни) реализация қилишда юридик шахслар, шу жумладан, Ўзбекистон ҳудудида доимий муассаса орқали фаолият кўрсатаётган норезидент юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар ушбу товарларни (хизматларни) сотиб олувчиларга ҳисобварақ-фактурани тақдим этиши шарт.

Низомда ҳисобварақ-фактура тақдим этилиши шарт бўлмаган ҳоллар келтирилган ва уларни узоқ муддатли шартномалар бўйича расмийлаштириш тартиби кўрсатилган.

Ҳисобварақ-фактура, агар ушбу Низомда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, товарлар жўнатилган (топширилган) ёки хизматлар кўрсатилган календарь санада расмийлаштирилиб тақдим этилади.

Ҳисобварақ-фактурада товарларнинг (хизматларнинг) қиймати миллий валютада, сўмда кўрсатилади. Бунда, сумма кўрсатилаётганда бутун сондан сўнг юздан биргача яхлитланиши лозим бўлади.

Агар ушбу Низомда бошқача тартиб назарда тутилмаган бўлса, ҳисобварақ-фактуралар электрон шаклда расмийлаштирилади ва уларнинг сақланиши ҳамда ҳисоби юритилиши электрон ахборот тизимида амалга оширилади.

Товарларни (хизматларни) сотиб олувчи фақат электрон шаклда қабул қилинган ҳисобварақ-фактураларда акс эттирилган ҚҚС суммасини ҳисобга олишга ҳақли.

Солиқ тўловчилар томонидан давлат сирига тааллуқли бўлган хўжалик операциялари амалга оширилганда қоғоз шаклда ҳисобварақ-фактура расмийлаштирилади. Улар бундай шаклда расмийлаштирилса камида икки нусхада тузилади ва улардан бири товарларни (хизматларни) сотиб олувчига тақдим этилади.

Шунингдек, Низомда товарлар (хизматлар) реализациясида ҳисобварақ-фактураларни тўлдириш тартиби ҳам келтирилган.

Хужжат:

- дори воситалари ва тиббий буюмларни реализация қилишда ҳисобварақ-фактураларни тўлдириш хусусиятларини;
- воситачилик, топшириқ ва транспорт экспедицияси шартномалари асосида тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда ҳисобварақ-фактураларни тўлдиришнинг ўзига хос хусусиятларини;
- қўшимча ва тузатилган ҳисобварақ-фактураларни расмийлаштиришнинг ўзига хос хусусиятларини;
- айрим шартномалар бўйича товарларни (хизматларни) реализация қилишда ҳамда чегирмаларни тақдим этишда ҳисобварақ-фактураларни расмийлаштиришнинг ўзига хос хусусиятларини;
- электрон ҳисобварақ-фактураларни қабул қилиш ва жўнатишнинг ўзига хос хусусиятларини белгилайди.

Хужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида эълон қилинган ва 15.08.2020 йилдан кучга кирди.

https://www.norma.uz/uz/qonunchilikda_yangi/hisobvaraqa-faktura_rasmiylashtirish_taqdim_etish_va_qabul_qilish

4. Қўшилган қиймат солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархдан паст қийматда сотилган ҳолатлар бўйича ҚҚС солинадиган базани аниқлашни қуйидаги мисолда кўриб чиқамиз.

Мисол. Корхона таннархи 900,0 минг сўм бўлган (ҚҚСсиз) маҳсулотни шартнома асосида 960,0 минг сўмга реализация қилди, шу жумладан ҚҚС суммаси 160,0 минг сўм (солиқ солинадиган база 800 минг сўмга тенг (960,0 - 160,0)). Бу ерда реализация қилиш қиймати таннархдан паст.

Бу ерда маҳсулот таннархи (900,0 минг сўм) ҚҚС базаси ҳисобланади. Чунки маҳсулот таннархидан паст баҳода сотилса, солиқ солиш базаси таннарх ҳисобланади. Тегишли равишда, ҚҚС суммаси 180,0 минг сўмни (900,0 x 20%) ташкил қилади.

20,0 минг сўмлик (180,0 - 160,0) ҚҚС бўйича фарқ корxonанинг ўз ҳисобидан қопланади. Молиявий ҳисоботда у Маҳсулот (ишлар, хизматлар)ни ишлаб

чиқариш ва сотиш харажатларининг таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида низомнинг 2.3.14-банди бўйича харажат сифатида акс эттирилади. Солиқ солиш мақсадида мазкур сумма СКнинг 145-моддаси 21-бандига асосан чегириладиган харажат деб эътироф этилади. Ҳисобварақ-фактурада қуйидагилар кўрсатилади: тўлов учун сумма – 960,0 минг сўм ва ҚҚС суммаси – 160,0 минг сўм; 20,0 минг сўм ҚҚС ҳисоб-китобига қўшилади (ҚҚС ҳисоб-китоби 40-сатри, Ҳисоб-китобга 4-сон илованинг 0103-сатри 4-устуни).

Бухгалтерия ёзувлари қуйидагича бўлади:

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			Дебет	Кредит
1	Маҳсулотни реализация қилишдан олинган даромад акс эттирилган	800,0	4010	9010
2	ҚҚС акс эттирилган	160,0 20,0	4010 9430	6410
3	Реализация қилинган маҳсулотнинг ишлаб чиқариш таннари ҳисобдан чиқарилган	900,0	9110	2810

Мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқини ўтказиш, ишлар бажариш, хизматлар кўрсатиш, (товарни ва бошқа мол-мулкни жўнатиш (сотиш), устав фондига (устав капиталига) қўшилган ҳисса, мол-мулкни бепул бериш (ишларни бепул бажариш, хизматларни бепул кўрсатиш ва бошқалар) да қўшилган қиймат солиғи қуйидагича ҳисобланади:

1-вариант. Корхона офис мебелининг бошланғич қиймати 1 200 минг сўмни, эскириш 500 минг сўмни, қолдиқ қиймати 700,0 минг сўмни (1 200,0 – 500,0) ва реализация қилиш қиймати 2 000,0 минг сўмни ташкил қилса, у ҳолда солиқ солинадиган база миқдори 1 300,0 минг сўмни (2 000,0 – 700,0), бюджетга тўланиши лозим бўлган ҚҚС суммаси эса - 216,7 минг сўмни (1 300 x 20 : 120) ташкил қилади.

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			Дебет	Кредит
1	Офис мебелини бошланғич қиймати ҳисобдан чиқарилди	1 200,0	9210	0140
2	Офис мебелини жамғарилган эскириши ҳисобдан чиқарилди	500,0	0240	9210
3	Офис мебелини реализацияси акс эттирилди	1 300,0	4010	9210
4	ҚҚС акс эттирилди	216,7	9210	6410
5	Молиявий натижа аниқланди	483,3	9210	9310
6	Пул маблағлари келиб тушди	1 300,0	5110	4010

2-вариант. Корхона офис мебелининг бошланғич қиймати 1 200 минг сўмни, эскириши 500,0 минг сўмни, қолдиқ қиймати 700,0 минг сўмни (1 200 - 500) ва реализация қилиш қиймати 700,0 минг сўмни ташкил қилса, у ҳолда солиқ солинадиган база миқдори 0 минг сўмни (700,0 - 700,0) ташкил қилади.

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			дебет	кредит
1	Офис мебелини бошланғич қиймати ҳисобдан чиқарилди	1 200	9210	0140
2	Офис мебелини жамғарилган эскириши ҳисобдан чиқарилди	500	0240	9210
3	Офис мебелини реализацияси акс эттирилди	700	4010	9210
4	Пул маблағлари келиб тушди	1 200	5110	4010

3-вариант. Корхона офис мебелининг бошланғич қиймати 1 200 минг сўмни, эскириши 500,0 минг сўмни, қолдиқ қиймати 700,0 минг сўмни (1 200 - 500) ва реализация қилиш қиймати 500,0 минг сўмни ташкил қилса, бу ҳолда ҳам солиқ солинадиган база мавжуд бўлмайди, чунки реализация қилиш қиймати қолдиқ қийматидан паст.

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			дебет	кредит
1	Офис мебелини бошланғич қиймати ҳисобдан чиқарилди	1 200	9210	0140
2	Офис мебелини жамғарилган эскириши ҳисобдан чиқарилди	500	0240	9210
3	Офис мебелини реализацияси акс эттирилди	500	4010	9210

4	Офис мебелини реализация қилишдан олинган зарар акс эттирилди	200	9430	9210
5	Пул маблағлари келиб тушди	500	5110	4010

Маҳсулот (ишлар, хизматлар) таннархдан паст қийматда сотилган ҳолатлар бўйича ҚҚС солинадиган базани аниқлашни қуйидаги мисолда кўриб чиқамиз.

Солиқ даври. Ҳисобот даври

Календарь йил солиқ давридир.

Ҳисобот даври қуйидагилардир:

қўшилган қиймат солиғи тўлайдиган микрофирмалар ва кичик корхоналар учун — йил чораги;

микрофирмалар ва кичик корхоналар жумласига кирмайдиган солиқ тўловчилар учун — бир ой.

Солиқ ҳисоб-китобларини тақдим этиш ва тўлаш тартиби

Қўшилган қиймат солиғининг ҳисоб-китоби солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органларига ортиб борувчи яқун билан:

қўшилган қиймат солиғи тўловчи микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан — йилнинг ҳар чорагида ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил яқунлари бўйича эса — йиллик молиявий ҳисобот топшириладиган муддатда тақдим этилади ва ҳисобот топшириш муддатларидан кечиктирмай тўланади;

микрофирмалар ва кичик корхоналар жумласига кирмайдиган солиқ тўловчилар томонидан — ҳар ойда ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил яқунлари бўйича эса йиллик молиявий ҳисобот топшириладиган муддатда тақдим этилади ва ҳисобот топшириш муддатларидан кечиктирмай тўланади.

Импорт қилинадиган товарлар бўйича қўшилган қиймат солиғини тўлаш божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда амалга оширилади.

my.soliq.uz/wefo4-clientui/catalog/uz/get/package_groups

ЭЛЕКТРОН СОЛИҚ ХИЗМАТЛАРИ
 Солиқ органларининг электрон давлат хизматлари портали
 MY.SOLIQ.UZ - Солиқ мажбуриятларини бажаришнинг ишончли ва қулай усули

Автоинформатор: (0 371) 202-32-82

НОМИ: "ООО "FALIMINT FARM"
 СТИП: 305090771, Сертификат: "2004644929"

Электрон шакллар Журнал

Солиқ ҳисоботлари Молиявий ҳисоботлар Бюджетдан ташқари фондларга ҳисоботлар

Бошқалар

Код	Номи
100	Қўшилган қиймат солиғи ҳисоботлари
101	Айланмадан олиннадиган солиқ
102	Фойда солиғи ҳисоботлари
103	Норезидентлардан олиннадиган фойда солиғи ҳисоботлари
104	Мол-мулк солиғи ҳисоботлари

ЭЛЕКТРОН СОЛИҚ ХИЗМАТЛАРИ
 Солиқ органларининг электрон давлат хизматлари портали
 MY.SOLIQ.UZ - Солиқ мажбуриятларини бажаришнинг ишончли ва қулай усули

Автоинформатор: (0 371) 202-32-82

НОМИ: "ООО "FALIMINT FARM"
 СТИП: 305090771, Сертификат: "2004644929"

Электрон шакллар Журнал

Қўшилган қиймат солиғи ҳисоб-китоби (ойлик)

Ҳисобот деталлари

1 - Қўшилган қиймат солиғи

2021 Декабрь

Қўшилган қиймат солиғи тўловчиси тўғрисида маълумот

Ҳисобот тури

- Ҳисобот тури
- Ҳисобот**
- Қайта ҳисобот
- Қайта ҳисобот КП

Файлни бириктириш

Файлни танланг файл танланм...

Бириктирилган шаблон файли Шаблонни юклаб олиш (Excel 97)
 Бириктирилган шаблон файли Шаблонни юклаб олиш (Excel 2007)
 Бириктирилган файлни тўлдириш намунаси Намунани юклаб олиш
Ҳисоб-фактурларни руйхати Юклаб олиш

ДСИ ДСБ ДСҚ

Солиқ ҳисоботлари шаклларини тўлдириш юзасидан саволлар билан мурожаат қилинг

Ҳисобот юборилгандан сўнг "Текширишда" бўлимига жойлаштирилади ва автоматик равишда тўлиқ ва тўғри тўлдирилганлиги текширилади. Сўнгра ҳисоботда хатолик

Қўшилган қиймат солиғи ҳисоб-китоби (ойлик)

Ҳисобот деталлари

1 - Қўшилган қиймат солиғи

2021

Декабр

Ҳисобот

ҚАРШИ шахри

1-Илова Солиқ давридаги товарларни (хизматларни) реализация қилиш бўйича айланмалар

Файлни бириктириш

Файлни танланг

файл танланм...

Бириктирилган шаблон файли Шаблонни юклаб олиш (Excel 97)

Бириктирилган шаблон файли Шаблонни юклаб олиш (Excel 2007)

Бириктирилган файлни тўлдириш намунаси Намунани юклаб олиш

Ҳисоб-фактурларни руйхати Юклаб олиш

Солиқ ҳисоботлари шакллари
тўлдириш юзасидан саволлар билан
муражаат қилинг

Ҳисобот юборилгандан сўнг "Текширишда" бўлимига жойлаштирилади ва автоматик равишда тўлиқ ва тўғри тўлдирилганлиги текширилади. Сўнгра ҳисоботда хатолик аниқланган ҳолатда "Хатолик мавжуд" бўлимига жойлаштирилади, ёки "Жўнатирилган" бўлимига жойлаштирилади.

Орқага Сақлаш Жўнатиш Қўпланма

СТИР 305090771		Солиқ давридаги товарларни (хизматларни) реализация қилиш бўйича айланмалар		79859.84	13043.48
Кўрсаткичлар	Сатр коди	Жўнатмалар қиймати	ҚҚС суммаси		
1	2	3	4		
Солиқ давридаги товарларни (хизматларни) реализация қилиш айланмалари, жами ((0101-0108-сатрлар йиғиндиси) - 0109-сатр) улاردан:	010	98649606.52	79859.84		
Солиқ солинадиган базага киритилган акциз солиғи суммаси	0101	0	0		
Товарларни (хизматларни) реализация қилишдан соф тушум* шу жумладан:	0102	532398.9	79859.84		
ҚҚСдан озод қилинадиган айланмалар (2-илованинг 010-сатри)	01021	0.00	X		
ноль даражали ставка бўйича солиқ солинадиган (2-илованинг 040-сатри)	01022	0	X		
бошқа солиқ солинадиган реализация (0102-сатр - 01021-сатр - 01022-сатр - 01023-сатр)	01023	532398.9	79859.84		
Бозор қийматидан паст нарҳда реализация қилинган товарларнинг (хизматларнинг) бозор қиймати ва ҚҚС киритилмаган ҳолда реализация қилиш нархи ўртасидаги ижобий фарқ суммаси	0103	0	0		
Товарларни импорт қилишда ҚҚС тўлаш мақсадида товарларнинг божхона қиймати ва ҚҚС киритилмаган ҳолда реализация қилиш нархи ўртасидаги ижобий фарқ суммаси **	0104	0	0		
Асосий воситалар, номоддий активлар, тугалланмаган қуриш объектлари реализацияси	0105		0.00		
Мол-мулкни молиявий ижарага (лизингга) топшириш ***	0106		0.00		
Мол-мулкни оператив ижарага бериш	0107		0.00		
0102, 0103-0107-сатрларда кўрсатилмаган бошқа реализация қилиш бўйича айланма (01081-сатр + 01082-сатр)	0108	9817207.62	0.00		
Солиқ солинадиган бошқа айланмалар	01081	0.00	0.00		

Хўжалик юритувчи субъектнинг савдо фаолияти натижасида маълум давр (ой) мобайнидаги олинган сумманинг онлайн назорат касса машинасида (online NKM) киритилиши, товар (иш, хизмат)ларни реализация қилиниши ҳисобига тақдим этилган ва харидор ва буюртмачилар томонидан қабул қилинган ҳисобварақ-фактуралар акс эттиради.

Етказиб бериш қиймати (ҚҚСсиз)	ҚҚС суммаси	ҚҚС билан қиймати
98 649 606,52	13 043,48	98 662 650,00
6	7	8
98649606,52	13043,48	98662650,00

Реализация қилинган товарлар (хизматлар) бўйича ҳисобварақ-фактуралар (ҳисобварақ-фактура ўрнини босадиган ҳужжатлар) РЕЕСТРИ

Тр	Сотиб олувчининг номи	Сотиб олувчининг СТИРи	Ҳисобварақ-фактура		Етказиб бериш қиймати (ҚҚСсиз)	ҚҚС суммаси	ҚҚС билан қиймати
			Рақами	Санаси			
			ЖАМИ		98 649 606,52	13 043,48	98 662 650,00
1	1		Onlayn NKM	31.12.2021	98649606,52	13043,48	98662650,00

ЗАРАР КЕЛТИРУВЧИ ҚАРЗ: ХАРАЖАТЛАР ҚАЕРГА КИРИТИЛАДИ

«А» МЧЖ (ҚҚС тўловчиси) қарз шартномаси асосида «Б» МЧЖдан (ҚҚС тўловчиси эмас) 3 600 сўм/кг баҳосида 10 т хом ашё материаллари кўринишида қарз олди. Кейинчалик «А» МЧЖ учинчи шахсдан худди шундай материалларни 4 800 сўм/кг баҳосида (шу жумладан ҚҚС – 800 сўм) сотиб олиб, уларни илгари 3 600 сўм/кг баҳосида (шу жумладан ҚҚС – 600 сўм) олинган қарзни «Б» МЧЖга қайтариш кўринишида берди.

10 млн сўм миқдоридagi қайтарилган хом ашё материаллари таннархи бўйича зарарларни ва 2 млн сўм миқдоридagi ҚҚС бўйича қолдиқ қийматни давр харажатларига киритиш тўғри бўладими?

– Ҳа, тўғри бўлади.

Товар-моддий захираларнинг чиқиб кетишидан молиявий натижа (фойда ёки зарар) олинган даромаддан уларнинг баланс қиймати ва уларнинг чиқиб кетиши билан боғлиқ билвосита солиқларни чегириш орқали аниқланади **(АВ томонидан 17.07.2006 йилда 1595-сон билан рўйхатдан ўтказилган 4-сон БҲМСнинг 50-банди).**

Хўжалик юритувчи субъектнинг мол-мулки чиқиб кетишидан кўрилган зарарлар бошқа операцион харажатлар таркибига киритилади **(ВМнинг 5.02.1999 йилдаги 54-сон қарори билан тасдиқланган Низомнинг 2.3.15.11-банди).**

Қонун ҳужжатларига мувофиқ тўланган солиқлар ҳам бошқа операцион харажатларга киритилади **(Низомнинг 2.3.14-банди).**

Мол-мулкнинг чиқиб кетишидан (балансдан ҳисобдан чиқарилишидан) кўрилган зарарлар чегирилмайдиган харажатларга киритилади **(Солиқ кодексининг 147-моддаси 24-банди).** Солиқ кодексининг 147-моддасига мувофиқ **чегирилмайдиган харажатларни амалга ошириш мақсадида сотиб олинган мол-мулк бўйича эса ҚҚС ҳисобга киритилмайди (Солиқ кодексининг 219-моддаси 6-банди).**

Шу сабабли корхонанинг зарари ҳисобидан товар қарзини қайтариш учун сотиб олинган ва қарз берувчига берилган материаллар бўйича илгари ҳисобга қабул қилинган ҚҚСга тузатиш киритиш лозим.

Хом ашё материаллари кўринишида қарз олиш ва қайтариш билан боғлиқ операцияларни бухгалтерия ҳисобида қуйидаги тартибда акс эттириш мумкин:

Хўжалик операциясининг Мазмуни	Сумма (сўм)	Ҳисобварақлар корреспонденцияси	
		Дебет	Кредит
Товар қарзи (3 600 сўм/кг дан 10 т материаллар) олинди	36 000 000	1010-«Хом ашё ва материаллар»	6820-«Қисқа муддатли қарзлар»
Олди-сотди шартномасига кўра материаллар (4 800 сўм/кг дан 10 т, шу жумладан ҚҚС – 800 сўм) сотиб олинди	40 000 000	1010-«Хом ашё ва материаллар»	6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган ҳисобварақлар»
Сотиб олинган материаллар бўйича ҚҚС акс эттирилди	8 000 000	4410-«Бюджетга солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича бўнак тўловлари»	6010-«Мол етказиб берувчилар ва пудратчиларга тўланадиган ҳисобварақлар»
Илгари олинган товар қарзи (3 600 сўм/кг дан 10 т, шу жумладан ҚҚС – 600 сўм) қайтарилди	36 000 000	6820-«Қисқа муддатли қарзлар»	9220-«Бошқа активларнинг чиқиб кетиши»
Қарзни қайтариш ҳисобидан берилган материаллар қиймати ҳисобдан чиқарилди	40 000 000	9220-«Бошқа активларнинг чиқиб кетиши»	1010-«Хом ашё ва материаллар»
Қарзни қайтариш ҳисобидан берилган материаллар бўйича ҚҚС ҳисобланди	6 000 000	9220-«Бошқа активларнинг чиқиб кетиши»	6410-«Бюджетга тўловлар бўйича қарз»
Зарар кўриб берилган материаллар бўйича ҳисобга қабул қилинмайдиган ҚҚС акс эттирилди	2 000 000	9220-«Бошқа активларнинг чиқиб кетиши»	6410-«Бюджетга тўловлар бўйича қарз»
Товар қарзини қайтариш натижасида олинган зарар акс эттирилди	12 000 000	9430-«Бошқа операцион харажатлар»	9220-«Бошқа активларнинг чиқиб кетиши»

1. Акциз солиғи тўловчилар.

Акциз солиғи тўловчи юридик шахслар қуйидагилардир:

➤ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида акциз солиғи солинадиган товарларни (акциз тўланадиган товарларни) ишлаб чиқарувчилар;

Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган, акциз солиғи солинадиган товарлар рўйхати

№	Товарлар номи
1	Этил спирти (1 дал учун)
2	Вино (1 дал тайёр маҳсулот учун):

	табiiй равишда ачитилган натурал винолар (этил спирти қўшилмаган ҳолда)
	бошқа винолар
3	Коньяк (1 дал тайёр маҳсулот учун)
4	Ароқ ва бошқа алкоғолли маҳсулотлар (1 дал тайёр маҳсулот учун)
5	Пиво (1 дал тайёр маҳсулот учун)
6	Ўсимлик (пахта) ёғи (1 тонна учун):
	озик-овқат ёғи
	техник мой (озик-овқат маҳсулотлари таркибига қўшишга яроқсиз бўлган)
7	Фильтрли, филтрсиз сигареталар, папиролар (1 минг дона учун)
8	Заргарлик буюмлари
9	Кумушдан ишланган ошхона анжомлари
10	Қимматбаҳо металллар
11	Нефть маҳсулотлари:
	Аи-80 бензини
	Аи-91, Аи-92, Аи-93 бензини
	Аи-95 бензини
	дизель ёқилғиси
	ЭКО дизель ёқилғиси
	Авиакеросин
	дизель ёки карбюратор (инжектор) двигателлари учун мотор мойи
12	Табiiй газ, шу жумладан, экспорт)
13	Ишлаб чиқарувчи корхоналар томонидан сотиладиган суюлтирилган газ ("Ўзтрансгаз" АК минтақалараро унитар корхоналари орқали аҳолига сотиладиган ҳажмлар бундан мустасно), шу жумладан, экспорт

➤ Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига акциз тўланадиган товарларни импорт қилувчилар;

➤ оддий ширкат акциз тўланадиган товар ишлаб чиқарган тақдирда, оддий ширкат шартномасининг оддий ширкат ишларини юритиш зиммасига юклатилган шериғи (иштирокчиси).

Акциз тўланадиган товарларнинг айрим турлари бўйича акциз тўланадиган товарлар ишлаб чиқарувчи бўлмаган шахс Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарорига биноан акциз солиғини тўловчи этиб белгиланиши мумкин.

2. Акциз солиғи солиғи базаси ва объекти.

Акциз солиғи солиқ солиш объекти.

Қуйидаги операциялар акциз солиғи солинадиган объектдир:

- 1) акциз тўланадиган товарларни реализация қилиш, шу жумладан: товарни сотиш (жўнатиш); гаров билан таъминланган мажбурият бажарилмаган тақдирда, гаровга қўйилган акциз тўланадиган товарларни гаровга қўювчи томонидан топшириш; акциз тўланадиган товарларни бепул топшириш; акциз тўланадиган товарларни иш берувчи томонидан иш ҳақи ҳисобига ёлланган ходимга қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда топшириш ёки ҳисобланган дивидендлар ҳисобига юридик шахснинг муассисига (иштирокчисига) топшириш; акциз тўланадиган товарларни қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда бошқа товарларга (ишларга, хизматларга) айирбошлаш учун топшириш;
- 2) акциз тўланадиган товарларни юридик шахснинг устав фондига (устав капиталига) ҳисса ёки пай бадали тариқасида ёхуд оддий ширкат шартномаси бўйича шерикнинг (иштирокчининг) ҳиссаси сифатида топшириш;
- 3) акциз тўланадиган товарларни юридик шахснинг иштирокчисига (муассисига) у юридик шахс таркибидан чиққан (чиқиб кетган) тақдирда ёки юридик шахс қайта ташкил этилганлиги, тугатилганлиги (банкротлиги) муносабати билан топшириш, шунингдек оддий ширкат шартномаси доирасида ишлаб чиқарилган акциз тўланадиган товарларни мазкур шартнома шеригига (иштирокчисига) унинг шартнома иштирокчилари умумий мулкидаги мол-мулкдан улуши ажратиб берилган ёки бундай мол-мулк тақсимланган тақдирда топшириш;
- 4) акциз тўланадиган товарларни улуш қўшиш асосида қайта ишлашга топшириш, шунингдек улуш қўшиш асосида хом ашё ва материалларни, шу жумладан акциз тўланадиган хом ашё ва материалларни қайта ишлаш маҳсули бўлган акциз тўланадиган товарларни ишлаб чиқарувчи томонидан қайта ишлашга берилган хом ашё ва материалларнинг мулкдорига топшириш;
- 5) ишлаб чиқарилган ва (ёки) қазиб олинган акциз тўланадиган товарларни ўз эҳтиёжлари учун топшириш;
- 6) акциз тўланадиган товарларни Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига импорт қилиш.

Қуйидагиларга акциз солиғи солинмайди:

- 1) акциз тўланадиган товарларни уларнинг ишлаб чиқарувчилари томонидан экспортга реализация қилишга, бундан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган акциз тўланадиган товарларнинг айрим турлари мустасно;
- 2) кейинчалик Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудидан олиб чиқиб кетилиши шarti билан «божхона ҳудудида қайта ишлаш» божхона режимига жойлаштирилган товарлардан ишлаб чиқарилган қайта ишлаш маҳсули бўлган акциз тўланадиган товарларни топширишга;
- 3) Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига:

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибда инсонпарварлик ёрдами сифатида;

давлатлар, ҳукуматлар, халқаро ташкилотлар томонидан хайрия ёрдами мақсадида, шу жумладан техник кўмак кўрсатиш мақсадида;

Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари бўйича халқаро ва чет эл ҳукумат молия ташкилотлари томонидан берилган заёмлар (кредитлар) маблағлари ҳисобига, шунингдек грантлар ҳисобига юридик шахслар томонидан олиб кириладиган, акциз тўланадиган товарларни импорт қилишга.

4) акциз тўланадиган товарларни Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига акциз солиғи солинмайдиган товарларни олиб кириш нормалари доирасида жисмоний шахслар томонидан импорт қилишга. Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига акциз солиғи солинмайдиган товарларни жисмоний шахслар томонидан олиб кириш нормаларининг энг юқори чегараси қонун ҳужжатларида белгиланади;

5) ваколатли давлат органининг ёзма тасдиғи мавжуд бўлган тақдирда, телекоммуникациялар операторлари ва тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг техник воситаларини сертификатлаштириш бўйича махсус орган томонидан олинадиган тезкор-қидирув тадбирлари тизими техник воситаларини импорт қилишга.

Акциз солиғида солиқ солинадиган база.

Акциз солиғининг ставкалари мутлақ суммада (қатъий) белгиланган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ солинадиган база акциз тўланадиган товарларнинг натурада ифодаланган ҳажми асосида аниқланади.

Акциз солиғининг ставкалари фоизларда (адвалор) белгиланган ишлаб чиқариладиган акциз тўланадиган товарлар бўйича, агар **Солиқ кодекси 232-моддасининг учинчи ва тўртинчи қисмларида** ***** бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, реализация қилинган акциз тўланадиган товарларнинг акциз солиғи ҳамда қўшилган қиймат солиғи киритилмаган қиймати солиқ солинадиган базадир.

Иш ҳақи ҳисобига, ҳисоблаб чиқарилган дивидендлар ҳисобига, бепул ёки бошқа товарларга (ишларга, хизматларга) айирбошлаш учун бериладиган акциз тўланадиган товарлар бўйича, шунингдек товарлар таннархидан паст нархларда реализация қилинган тақдирда солиқ тўловчи товарларни топшириш пайтида унинг ҳақиқий таннархидан кам бўлмаган даражада белгиладиган нарх асосида ҳисобланган қиймат солиқ солинадиган базадир.

Қайта ишлашга берилган хом ашё ва материаллардан ишлаб чиқарилган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ солинадиган база акциз тўланадиган товарларни ишлаб чиқаришга доир ишлар қийматини ҳамда қайта ишлашга берилган хом ашё ва материаллар қийматини ўз ичига олади.

Акциз солиғининг ставкалари фоизларда (адвалор) белгиланган импорт қилинаётган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ солинадиган база божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ аниқланадиган божхона қиймати асосида белгиланади.

Акциз тўланадиган товарлар рўйхати ва акциз солиғи ставкалари.

Акциз тўланадиган товарлар рўйхати Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан тасдиқланади.

Акциз солиғи ставкалари товарнинг қийматига нисбатан фоизларда (адвалор) ва (ёки) натурада ифодаланган ўлчов бирлигига мутлақ суммада (қатъий) белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида” ги ПҚ-3454-сонли Қарорига мувофиқ 2018 йилда Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган, акциз солиғи солинадиган товарларга нисбатан акциз солиғи ставкалари қуйидаги 1-жадвалда келтирилган:

1-жадвал

2018 йилда Ўзбекистон Республикасида ишлаб чиқариладиган, акциз солиғи солинадиган товарларга нисбатан акциз солиғи ставкалари

<i>Товарлар номи</i>	<i>Солиқ ставкаси</i>	
	<i>акциз солиғи ва ҚҚСни ҳисобга олмаган ҳолда сотилган товарлар қийматига нисбатан фоизларда</i>	<i>бир ўлчов бирлигига сўмда</i>
1. Этил спирти (1 дал учун)		7 844
2. Вино (1 дал тайёр маҳсулот учун):		
табiiй равишда ачитилган натурал винолар (этил спирти қўшилмаган ҳолда)		6 994
бошқа винолар		12 000
3. Коньяк (1 дал тайёр маҳсулот учун)		73 997*
4. Ароқ ва бошқа алкоғолли маҳсулотлар (1 дал тайёр маҳсулот учун)		67 571**
5. Пиво (1 дал тайёр маҳсулот учун)		7 699
6. Ўсимлик (пахта) ёғи (1 тонна учун):		
озиқ-овқат ёғи		459 724
техник мой (озиқ-овқат маҳсулотлари таркибига қўшишга яроқсиз бўлган)		252 887
7. Фильтрли, филтрсиз сигареталар, папирослар (1 минг дона учун)		84 222
8. Заргарлик буюмлари	25	
9. "Женерал Моторс Ўзбекистон" АЖ ишлаб чиқарган автомобиллар(2)	5	

10. Кумушдан ишланган ошхона анжомлари	11	
11. Қимматбаҳо металллар(2)		
12. Нефть маҳсулотлари(3):		
Аи-80 бензини		321 430 сўм/тонна
Аи-91, Аи-92, Аи-93 бензини		353 430 сўм/тонна
Аи-95 бензини		408 890 сўм/тонна
дизель ёқилғиси		273 400 сўм/тонна
ЭКО дизель ёқилғиси		284 250 сўм/тонна
Авиакеросин		50 580 сўм/тонна
дизель ёки карбюратор (инжектор) двигателлари учун мотор мойи		207 000 сўм/тонна
13. Табиий газ, шу жумладан, экспорт(2)	25	
14. Ишлаб чиқарувчи корхоналар томонидан сотиладиган суюлтирилган газ ("Ўзтрансгаз" АК минтақалараро унитар корхоналари орқали аҳолига сотиладиган ҳажмлар бундан мустасно), шу жумладан, экспорт(2)	26	

**) Ҳажмий улушида спирт 40 фоиздан кўп бўлган коньякка акциз солиғи ставкаси 1 дал тайёр маҳсулот учун 121 928 сўм миқдориди белгиланади.*

****) Ҳажмий улушида спирт 40 фоиздан кўп бўлган ароқ ва бошқа алкоғолли маҳсулотларга акциз солиғи ставкаси 1 дал тайёр маҳсулот учун 111 339 сўм миқдориди белгиланади.*

Изоҳлар:

1. Қатъий миқдорларда белгиланган акциз солиғи ставкалари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиғи томонидан нархларнинг динамикаси ҳамда маҳсулотнинг сотилиши ҳажмидан келиб чиққан ҳолда йил мобайнида қайта кўриб чиқиши мумкин.

2. Нефть маҳсулотлари бўйича акциз солиғи суммаси маблағларни углеводород хом ашёси импортини молиялаштириши ва ушбу мақсадларга жалб этилган кредитларга хизмат кўрсатиши, шунингдек миллий валютани айирбошлаш курси ўзгариши муносабати билан юзага келадиган салбий курс фарқини қоплашга мақсадли йўналтирган ҳолда "Ўзнефтьмаҳсулот" АЖнинг нефтни қайта ишлаш заводлари тасарруфида қолади.

3. Акциз солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Акциз солиғини ҳисоблаб чиқариш солиқ солинадиган базадан ва акциз солиғининг белгиланган ставкаларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Йил оyi солиқ давридир.

Акциз солиғининг ҳисоб-китоби солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органларига ҳар ойда, солиқ давридан кейинги ойнинг 10-кунидан кечиктирмай тақдим этилади.

Акциз солиғини тўлаш ҳисоб-китобларни топшириш муддатларидан кечиктирмай амалга оширилади.

Импорт қилинадиган товарлар бўйича акциз солиғини тўлаш божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда амалга оширилади.

Акциз маркалари билан тамғаланиши лозим бўлган импорт қилинадиган акциз тўланадиган товарлар бўйича акциз солиғи акциз маркалари олингунига қадар тўланади.

Мисол. Корхона - акциз тўланадиган маҳсулотларни ишлаб чиқарувчи бошқа ташкилотга устав капиталига ҳисса сифатида ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотни бермоқда. Мазкур ҳиссанинг таннари 5 000 минг сўмни ташкил қилади. Ушбу маҳсулот турига акциз солиғи ставкаси 29% миқдорда белгиланган.

Акциз солиғи суммаси 1 450 минг сўмни (5 000 x 29%) ташкил қилади. Маҳсулотни устав капиталига ҳисса сифатида беришда корхона акциз солиғини ҳисобга олган ҳолда ҳисса қийматидан, яъни 6 450 минг сўмдан ҚҚС ҳисоблаб ёзиши лозим. ҚҚС суммаси 1 290 минг сўмни (6 450 x 20%), ҳисса қиймати - 7 740 минг сўмни ташкил қилади.

№	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			дебет	кредит
1	Маҳсулотнинг устав капиталига ҳисса сифатида ҳисобдан чиқарилиши акс эттирилган	5 000	0630	9010
2	Маҳсулот таннари ҳисобдан чиқарилган	5 000	9110	2810
3	Маҳсулотни устав капиталига ҳисса сифатида беришда акциз солиғи ҳисоблаб ёзилган	1 450	0630	6410
4	ҚҚС ҳисоблаб ёзилган	1 290	0630	6410

Мисол. Корхона кумушдан ошхона анжомларини ишлаб чиқариш билан шуғулланади. Корхона муассислари таркибидан иштирокчи - жисмоний шахс чиқмоқда, унинг устав капиталидаги ҳиссаси 20%ни ташкил қилади. Мазкур муассиснинг корхона устав капиталига бошланғич ҳиссаси 5 000 минг сўмни (пул

маблағлари билан киритилган) ташкил қилган. Иштирокчининг МЧЖ муассислари таркибидан чиқиш пайтидаги ҳиссасининг ҳақиқий қиймати 7 200 минг сўмни ташкил қилади. корхона муассислари умумий йиғилиши қарори бўйича таркибдан чиқаётган муассис ҳиссаси унга корхона маҳсулоти - 5 000 минг сўм қийматга тенг (ҳақиқий таннархи) кумушдан ишланган ошхона анжомлари ва пул маблағлари билан қайтарилади.

Мазкур операция бўйича акциз солиғи суммаси 550 минг сўмни (5 000 x 11%) ташкил қилади.

2008 йил 1 январдан корхона муассисига, унинг муассислар таркибидан чиқишида бошланғич ҳиссаси доирасида мулк бериш бўйича оборотга ҚҚС солинмайди (СҚ, 199-модда, 2-қисм, 5-банд). Мазкур ҳолатда ҚҚС 550 минг сўмдан (5 000 + 550 - 5 000) ҳисоблаб чиқарилади ва 110 минг сўмни (550 x 20%) ташкил қилади.

Қолдиқ - 1 320 минг сўм (7 200 - 5 000 - 550 - 220 - 110) - таркибдан чиқаётган муассисга, тўлов манбаидан солиқ чегирмасидан сўнг пул маблағлари билан қайтарилади.

Корхона устав капиталига бошланғич ҳисса доирасида олинган мулк (5 000 минг сўм), таркибдан чиқаётган муассиснинг даромади ҳисобланмайди ва солиқ солинмайди. Бошланғич ҳиссадан ортиқ сумма (2 200 минг сўм), солиқ солиш мақсадида, дивидендларга тенглаштирилган (СҚ, 22-модда) ***** ва тўлов манбаидан 10% ставка бўйича (2 200 x 0,10 = 220) солиқ солинади.

N	Хўжалик операциясининг мазмуни	Сумма, минг сўм	Счётлар корреспонденцияси	
			Дебет	кредит
1	Иштирокчининг корхона муассислари таркибидан чиқиши акс эттирилган	5 000 2 200	8630 8700	6620
2	Ошхона ускуналари таннархи харажатлар ҳисобига қўшилган	5 000	9110	2810
3	Чиқиб кетаётган муассис қарзлари ҳисобига ошхона ускуналарининг ҳисобдан чиқарилиши акс эттирилган	5 000	6620	9010
4	Акциз ҳисоблаб ёзилган	550	6620	6410
5	ҚҚС ҳисоблаб ёзилган	110	6620	6410
6	Бошланғич ҳиссадан ортиқ суммадан солиқ чегириб қолинган	220	6620	6410
7	Солиқлар чегирмасидан сўнг, чиқиб кетаётган муассисга қолдиқ ўтказилган (топширилган)	1 320	6620	5110

5-mavzu. Mol-mulk va resurs soliqlari hisobi

Mol-mulksoliq'i hisobini tashkil etish asoslari. Mol-mulk soliқ'i obyektleri hisobi va soliқ to'lovchilar. Mol-mulksoliq'i bo'yicha imtiyozlarni aks ettirish. Mol-mulk soliқ'i obyektlarini aniqlashda (baholash, qayta baholash, amortizatsiya summalarini

hisoblashda) soliq hisobi ma'lumotlaridan foydalanish. Mol-mulk solig'i hisobi va hisobotini tuzish va taqdim etish.

Resurs to'lovlar: yer solig'i, suv resurslaridan va yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq hisobini tashkil etish asoslari. Soliq obyektlari, bazalari hamda hajmini hisobini yuritish. Qo'shimcha foyda solig'i obyektlari va ularni hisobga olish tartiblari. Soliq bazasi va budjetga hisoblanadigan soliqlar miqdorini aniqlash.

Bonuslar va ularning turlari, obyektlari. Imzoli va tijoratbop topilma bonuslari bazasi, ular aniqlash va budjetga to'lanadigan to'lovlar miqdorini hisoblash hamda to'lash tartiblari. Soliqlarni hisoblash va hisobotlarni tuzishda soliq hisobi ma'lumotlaridan foydalanish. Soliq hisob-kitoblarini taqdim etish.

1. Ресурс солиқлари ва уларнинг тўловчилари.
2. Юридик шахслардан олинадиган мол-мулк солиғи тўловчилари.
3. Ресурс ва мол-мулк солиқларини ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Ўзбекистон Республикасида иқтисодиётнинг самарали амал қилишига ва халқ фаровонлигининг ўсишига имконият яратувчи ҳар қандай шаклдаги мулкчилик бўлишига руҳсат берилади. Мулкчиликнинг ҳамма шакллари дахлсиз бўлишига ва уларнинг ривожланиши учун тенг шароит яратилишига қонун қафолат беради.

Республикамизда солиқ ислохотларининг биринчи даражали мақсади тадбиркорлик субъектлари ва жисмоний шахслар зиммасидаги солиқ юқини камайтириш орқали уларни рағбатлантириш, ишлаб чиқариш жараёнларини модернизациялаш ва диверсификация қилишга эришиш ҳамда солиқ солинадиган базани кенгайтириш.

Экологик ресурслар заҳираларидан яъни ер ресурслари, сув ресурслари, ер ости ва устки қисмларидаги табиий бойликларидан оқилона ва унумли фойдаланиш ва уларни тартибга солиш, хўжалик юритувчи субъектлар томонидан экологик заҳиралардан ишлаб чиқариш фаолиятида ва қайта ишлашда самарали чиқиндиларсиз фойдаланиш, экологик ресурслар заҳираларини чегараланлиги, уларни келгусида ҳам етказиш муҳим аҳамият касб этади. Солиқ тизими бошқарув омили сифатида, давлат солиқ сиёсати орқали мол-мулк ва ресурслардан фойдаланишни назорат қилиш бозор иқтисодиёти шароитида муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Экологик ресурслар, яъни ресурс солиқларини ҳисоблаш ва тегишли Давлат бюджетига ундириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексига асосан амалга оширилади. Ресурс солиқлари таркибига юридик ва жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғи, ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ ва сув ресурсларидан фойдаланганлик солиқлари киради.

Экологик ресурслар ва уларга тўловлар.

Экологик (табиий) ресурс солиқлари давлат бюджетини муайян манбалар билан таъминлайди, яъни фискал функцияни бажаради. Шунинг билан

биргаликда, солиқлар амал қилиш механизмига кўра экологик (табиий) ресурслардан фойдаланишни тартибга солиш ва рағбатлантириш аҳамиятига ҳам эга бўлиб, ўз навбатида табиий ресурслардан тўғри ва тежамкорлик билан фойдаланиш бўйича назорат функциясини ҳам бажаради.

Табиий ресурс солиқларининг иқтисодий моҳиятидан келиб чиққан ҳолда ёндошганда, уларни жорий этишдан мақсад табиий ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланишни рағбатлантириш. Шунингдек, давлат бюджетига молиявий ресурслар жалб этиш, бу жараёнда биринчи навбатда, бюджетдан табиий ресурсларни, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва улар сифат ҳолатини яхшилашга қаратилган харажатларни молиялаштиришдан иборатдир. Шундан келиб чиққан ҳолда, табиий ресурс солиқлари бир қатор вазифаларни бажаради.

Жаҳон амалиётида табиий ресурслардан фойдаланганлик ва атроф-муҳитни ифлослантирганлик учун жорий этилган махсус солиқлар экологик ("яшил") солиқлар сифатида қаралиб, уларнинг асосий мақсади экологик муҳитни соғлом бўлишини таъминлашга қаратилган.

"Табиий ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланишни таъминлашда мамлакат солиқ сиёсати муҳим аҳамият касб этади. Бу борадаги кўплаб мамлакатлар тажрибаси ўзининг муайян экологик самарадорлигини кўрсатаётганлигини ҳисобга олган ҳолда, табиий ресурс солиқлари бажарадиган вазифалар борасида ҳам турли фикрлар мавжудлигини эътироф этиш лозим. Хусусан, табиий ресурс солиқлари экологик солиқлар сифатида, амал қилиш жараёнида икки вазифани;

биринчидан, табиий ресурслар баҳосига таъсир этиш орқали, улардан самарали ва оқилона фойдаланишни рағбатлантириш;

иккинчидан, жамиятга етказилган экологик зарарлар бутун жамият ҳисобидан эмас, балки жамиятга зарар етказувчилар томонидан компенсация қилиниши лозимлиги таъкидланади .

Ушбу фикрлардан кўришимиз мумкинки, бу ерда табиий ресурс солиқлари бажариши лозим бўлган вазифаларга одилона, бозор қонун-қоидалари асосида ёндашилиб, уларнинг табиий ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиш вазифаси ва фискал вазифаси эътироф этилган.

Қайд этганимиздек, табиий ресурс солиқларини жорий этишдан асосий мақсад, улардан самарали ва оқилона фойдаланишни тартибга солиш ва рағбатлантиришдан иборат. Шундан келиб чиққан ҳолда, табиий ресурс солиқлари бажариши лозим бўлган биринчи вазифага тўхталадиган бўлсак, олдинги параграфда тўхталиб ўтганимиздек, бозор иқтисодиёти шароитида табиий ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланишда давлат томонидан белгиланадиган иқтисодий механизмнинг таркибий қисми бўлган солиқ механизми алоҳида аҳамиятга эга. Давлат томонидан табиий ресурслардан фойдаланиш билан бевосита боғлиқ бўлган солиқларнинг жорий этилиши натижасида товар баҳосига, яъни унинг таклифига таъсир кўрсатилиб, хўжалик юритувчи субъектларнинг иложи борича табиий ресурслардан интенсив тарзда, самарали ва оқилона фойдаланиш эвазига ўзи ишлаб чиқарган товарга талаб ва таклиф мувозанатини сақлашга бўлган мойиллигини кучайтиради. Шу ўринда қуйидаги фикрларга эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ: " Ресурслар

чекланганлигидан жамият ўз эҳтиёжини қондириш учун меҳнат унумдорлигини ошириш йўлидан боради. Ресурслар камёб бўлар экан, уларни тобора кўпроқ ишлатиш орқали эҳтиёжларни тўла қондириб бўлмайди. Шу сабабли жамият ресурсларни тежаб ишлатиш йўлига ўтади, ресурс бирлигидаи кўпроқ маҳсулот олади, бунда ҳам моддий ҳам меҳнат ресурсларидан тежаллади"⁴.

Юқорида қайд этилган фикрлардан ҳам кўришимиз мумкинки, жамиятда ресурслар чекланган экан, чексиз эҳтиёжларни қондиришнинг бирдан-бир воситаси улардаи интенсив тарзда, тежамкорлик билан фойдаланишни талаб этади.

Маълумки, ҳозирги давр давлат бошқаруви тизимида давлатнинг иқтисодиётга аралашishi лозимлиги кўплаб иқтисодчи олимлар томонидаи асослаб берилаяпти. Экологик (табiiй) ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиш учун давлат томонидан бу жараёнга аралашishi лозимлигини ва бунда давлатнинг роли катта эканлигини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Сабаби сифатида қайд этиш лозимки, ресурслар чекланганлиги шароитида хўжалик юритувчи субъектлар ҳамма вақт ҳам юқорида келтирилган фикрларга мос равишда ресурслардан интенсив ҳолда фойдаланмайдилар. Шунинг учун ҳам бозор иқтисодиёти шароитида хўжалик юритувчи субъектларнинг ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиши учун давлат томонидан иқтисодий механизмнинг энг самарали воситаларидан бўлган солиқ механизми орқали таъсир кўрсатади. Экологик ресурслар фойдаланиш билан боғлиқ бўлган махсус солиқлар жорий этилиб хўжалик юритувчи субъектларнинг ресурслардан интенсив фойдаланиши тартибга солиниши ва рағбарлантирилиши натижасидагина, табiiй ресурслардан самарали ва одилона фойдаланишга эришиш мумкин.

Табiiй ресурс солиқлари бажариши лозим бўлган фискал вазифаси, яъни бюджет даромадларни шакллантириш хусусида тўхталадиган бўлсак, ушбу вазифа табiiй ресурсларнинг биринчи вазифаси билан узвий боғлиқ бўлиб, жамиятга етказилган зарарларни зарар етказувчилар томонидан компенсация қилиниши айни муддаодир. Табiiй ресурс солиқларининг жорий этилиши ҳам табiiй ресурслар таклифига таъсир этиш орқали хўжалик юритувчи субъектларни улардан самарали ва оқилона фойдаланишини тартибга солади ва рағбатлантиради, ҳам давлат бюджетига муайян ресурсларни жалб этиш орқали давлатнинг экологик сиёсати, яъни атроф муҳитни, ер, сув, ер ости муҳофазаси, сифат ҳолатини яхшилаш имкониятиятини яратади.

Мамлакатимизда ҳам экологик (табiiй) ресурс солиқлари бажарадиган вазифалар борасидаги фикрлар сўнги йилларда анча жонланиб бормоқда. Жумладан, Т. Жўраев ресурс солиқларнинг ер, сув ва бошқа табiiй бойликлардан самарали фойдаланишни таъминлашдаги аҳамиятини қайд этиши билан биргаликда, бозор иқтисодиёти шароитида табiiй ресурслардан фойдаланиш ва келажак авлод учун сақлаш борасида ҳам муҳим роль ўйнашини, табiiй ресурс солиқлари турли шароитларда жойлашгаи хўжалик юритувчи субъектлар учун тенг шароитларни таъминлашга, табiiй ресурсларга нисбатан оқилона

⁴ Ўлмасов А., Шарифхўжаев М. Иқтисодиёт назарияси. -Т.: Меҳнат, 1995. 44-45 бетлар.

муносабатни рағбатлантиришга, уларнинг талон-тарож қилинишига йўл қўйилмасликка қаратилганлигини таъкидлайди.

Муаллиф томонидан табиий ресурс солиқларининг табиий бойликлардан самарали фойдаланиш вазифасини қайд этилиши билан биргаликда, уларнинг яна бир муҳим вазифаси, яъни табиий бойликларни келажак авлод учун сақлашни ҳам таъминлаши лозимлиги қайд этилган. Демак, ушбу фикрлардан кўришимиз мумкинки, табиий ресурс солиқлари амал қилиши жараёнида табиий ресурсларни келажак авлод учун ҳам сақлашни таъминлаши лозим.

"Иқтисодиётни эркинлаштириш ва бозор муносабатларини чуқурлаштириш шароитида солиқ тизимининг муҳим йўналишлари табиий ресурсларга, мол-мулкка солинадиган солиқларни ва жисмоний шахслардан олинadиган солиқ улушини ошириш ҳисобига даромадлар тузилмасини такомиллаштириш" масалаларига эътибор кучайтирилиши керак. Ушбу фикрлардан кўришимиз мумкинки, табиий ресурсларга кўпроқ миқдорда солиқ белгилаш орқали давлат бюджети даромадлари тузилмасини ўзгартириш республика солиқ тизимини такомиллаштиришнинг йўналишларидан бири сифатида таъкидланмоқда. Бевосита ва билвосита солиқлар нисбатини оптималлаштиришда, ресурсларга оид солиқларнинг фискал аҳамиятини ошириб, уларни ресурсларни тежашга, табиатни муҳофаза қилишга қаратиш лозим.

Табиий ресурс солиқлари бажарадиган вазифалар борасидаги фикрларга эътибор қаратадиган бўлсак, шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш лозимки, сўнгги пайтларда табиий ресурс солиқларини давлат боджети даромадларни шакллантиришдаги аҳамиятини оширишга асосий эътибор қаратилмоқда. Хусусан, профессор Т.Маликовнинг⁵ қайд этишига кўра, солиқ тизимининг замонавий концепцияларида табиий ресурс солиқлари давлат бюджети даромадларини шакллантиришда асосий майдонга чиқади. Фойда ёки даромаддан олинadиган солиқни кескин камайтириш ёки уларни умуман бекор қилиш, бу солиқларни мол-мулкдан, ердан ва ресурслардан олинadиган солиқлар ва тўловлар билан алмаштириш ёки қўшилган қиймат солиғини кескин камайтириш, фойда солиғини пасайтириш ва уларни табиий ресурслардан фойдаланганлик учун олинadиган рента тўловлари билан алмаштириш, саноатни қазиб чиқарувчи тармоқларини юқори даражада солиққа тортиш масалаларига эътибор қаратилмоқда. Келтирилган жаҳон солиқ концепцияларида табиий ресурслардан фойдаланганлик учун солиқларга давлат бюджети манфаатлари нуқтаи-назаридан аҳамият берилаётганлигини алоҳида таъкидлаш ўринли.

Маълумки, хўжалик юритувчи субъектларнинг экологик ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиш механизмининг яратилишида ишлаб чиқариш жараёнига соғлом экологик муҳитни таъминлашга қаратилган, яъни замонавий, камчиқитли, атроф-муҳит учун энг кам зарар етказадиган техника ва технологиялар жалб этилиши лозим. Шундагина давлат ва хўжалик юритувчи субъектларнинг табиий ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланишга қаратилган сиёсати ўзининг самарасини беради.

⁵ Маликов Т Солиққа тортишнинг долзарб масалалари Т.2000

Атроф-муҳит учун кам зарар етказадиган техника ва технологиялар ишлаб чиқаришга жалб этилмас экан, давлатнинг экологик сиёсати кутилган даражада ўз самарасини бермайди. Хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқаришга камчикитли, атроф-муҳит учун энг кам зарар етказадиган техника ва технологиялар жалб этиши учун эса уларнинг бу борадаги инвестицион фаоллиги рағбатлантирилиши, бу борадаги чора-тадбирлар табиий ресурс солиқлари механизмида ўз ифодасини топмоғи керак.

Экологик ресурс солиқлари вазифаларини ёритишда шунга аҳамият қаратиш лозимки, ушбу солиқлар миқдори ва ундириш механизми қандай бўлганида юқоридаги вазифаларни тўлиқ бажаради мазмунидаги саволга жавоб топиш лозим. Давлат томонидан хўжалик юритувчи субъектларнинг экологик ресурслардан фойдаланганликлари учун махсус солиқлар жорий этилар экан, бу билан бевосита асосий мақсадга тўғридан-тўғри эришиб бўлмайди. Ушбу жараёнда давлат махсус солиқлар жорий этиш орқали фақатгина баҳога бирламчи таъсир кўрсатади холос. Махсус солиқларни хўжалик юритувчи субъектларнинг экологик ресурслардан фойдаланиш самарадорлигига таъсири эса бозор механизми, яъни ишлаб чиқарувчи ва истеъмолчи ўртасида махсулотнинг экологик самарадорлигига бўлган талаб ва таклиф қонуни асосида амалга ошади.

Ҳақиқатдан ҳам, давлат хўжалик юритувчи субъектларнинг экологик (табиий) ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланишини тартибга солиш ва рағбатлантиришнинг бозор механизмида, улар фаолиятига бевосита аралашмасдан, махсус бозор қонун-қоидалари асосида таъсир кўрсатади. Бу жараёнда экологик ресурс солиқларининг хўжалик юритувчи субъектларнинг табиий ресурслардан фойдаланишида нафақат махсус солиқлар, шунинг билан биргаликда бозор механизмининг бошқа элементлари ҳам фаол таъсир кўрсатади. Товарга бўлган талаб ва таклифнинг эгилувчанлиги ёки ноэгилувчанлиги ана шундай таъсир этувчи бозор механизмларидан биридир. Табиий ресурс солиқларининг иккинчи асосий фискал вазифасининг даражаси эса ҳар бир мамлакат ижтимоий-иқтисодий ривожланиш даражаси, жўғрофий жойлашуви (табиий ресурслар заҳираси), мамлакатда амалга оширилаётган экологик сиёсатдан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Табиий ресурс солиқларининг вазифаларини ўрганиш жараёнида шунга гувоҳ бўлдикки, республикамиз иқтисодчилари ва иқтисодчи олимлари томонидан билдирилган фикрларда табиий ресурс солиқларининг давлат бюджети даромадларини шакллантиришдаги аҳамиятини ошириш лозимлиги кўп бора таъкидланган бўлса-да, уларнинг чегараси борасидаги фикрлар учрамайди. Бундан шундай хулосага келиш мумкинки, ҳозирги пайтда табиий ресурс солиқларининг давлат бюджетини даромадлар билан таъминлашдаги аҳамияти етарли эмас.

Республикамизда амалга оширилган ва давом этаётган солиқ тизимини шакллантириш ва такомиллаштиришга қаратилган ислохотлар жараёнида табиий ресурс солиқларига катта эътибор қаратиб келинмоқда. Ҳозирги пайтга келиб табиий ресурс солиқлари республика солиқ тизимининг муҳим таркибий қисмини ташкил этади. Шунга қарамасдан, жаҳон амалиётида бўлгани каби республикамиз замонавий солиқ тизимида ҳам давлат бюджети даромадларини

шакллантиришда асосий эътибор қўшилган қиймат, фойдадан ва аҳолидан олинадиган солиқларга қаратилган, яъни солиқ юкининг асосий қисми меҳнат ва капиталга тўғри келади.

Мамлакатимизда ҳам табиий ресурс солиқларининг миқдори атроф-муҳитни, ер, ер ости, сув ва бошқа табиий ресурсларни муҳофаза қилиш ва улар сифат ҳолатини яхшилашга қаратилган давлат бюджетидан амалга ошириладиган харажатларнинг жуда кам қисмини қоплайди.

Республикамиз солиқ қонунчилигига кўра солиқларни у ёки бу бюджетга йўналтириши белгиланган бўлсада, маҳаллий бюджетларда тақчилликка йўл қўйилмаслик мақсадида ҳамда маҳаллий солиқлар ва йиғимлар улар харажатларини тўлиқ молиялаштира олмасганлигидан келиб чиққан ҳолда, сўнгги йилларда умумдавлат солиқларининг кўпгина қисми, жумладан, экологик ресурс солиқларининг асосий қисми ҳам маҳаллий бюджетларга қолдирилмоқда.

мавзу

1. Соддалаштирилган тартибдаги солиқлар ва уларнинг тўловчилар.
2. Ягона солиқ тўлови, ягона ер солиғи ва қатъий белгиланган солиқни ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Soddalashtirilgan soliq to'lovchilari. Soddalashtirilgan soliq bo'yicha soliqqa tortish obyektlari. Soliq stavkalari, soliq imtiyozlari va ularning qo'llanilishi hamda hisobi. Mikrofirmalar va kichik korxonalar uchun hisob yuritishning soddalashtirilgan tizimi.

2019 yil 1 yanvardan boshlab:

- yillik oboroti 1 mlrd. So'mgacha bo'lgan mikro firma va kichik korxonalar uchun yagona soliq to'lovi, mol-mulks olig'i, yer solig'i hamda suv resurslaridan foydalanganlik uchun to'lash hamda hisobini yuritish tartibi belgilandi;

- yillik oboroti 1 mlrd. So'mdan oshgan mikrofirma va kichik korxonalar uchun umumbelgilangan tartibda barcha soliqlarni to'lash hamda hisobini yuritish tartibi belgilandi;

- yillik oboroti 100 mln. So'mgacha bo'lgan yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun qat'iy so'mdagi soliq belgilandi;

-yillik oboroti 100 mln. so'mdan 1 mlrd.gacha bo'lgan yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun yagona soliq to'lovi, mol-mulk solig'i, yer solig'i hamda suv resurslaridan foydalanganlik uchun to'lash hamda hisobini yuritish tartibi belgilandi;

Qishloq xo'jaligi tovarlari ishlab chiqaruvchi korxonalar uchun yagona yer solig'i hisob-kitobi, yer uchastkalarining normativ qiymatini hisoblab chiqish, hisobotlarni tuzish va toshshirish tartibi. Yagona yer solig'i to'lovchisi hisoblangan qishloq xo'jaligi

tovarlari ishlab chiqaruvchilari ixtiyoriy ravishda qo‘shilgan qiymat solig‘ini to‘lashga o‘tishi belgilandi.

1. Sodдалаштирилган тартибдаги солиқлар ва уларнинг тўловчилар.

Солиқ солишнинг содалаштирилган тартиби солиқ тўловчиларнинг айрим тоифалари учун қўлланилади ва ягона солиқ тўловини, ягона ер солиғини ҳамда тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари бўйича қатъий белгиланган солиқни ҳисоблаб чиқариш ҳамда тўлашнинг махсус қоидалари қўлланилишини, шунингдек мазкур солиқлар бўйича солиқ ҳисоботи тақдим этилишини назарда тутади.

Ягона солиқ тўловини тўловчилар қуйидагилардир:

- 1) микрофирмалар ва кичик корхоналар;
- 2) ходимларнинг сонидан қатъи назар:
савдо ва умумий овқатланиш корхоналари;
лотереялар ташкил қилиш бўйича фаолиятни амалга ошириш доирасидаги юридик шахслар.
- 3) оддий ширкат ишларини юритиш зиммасига юклатилган (ишончли шахс) шерик (иштирокчи) — якка тартибдаги тадбиркор.

Ягона солиқ тўлови қуйидаги микрофирмалар ва кичик корхоналарга татбиқ этилмайди:

акциз солиғи тўланадиган маҳсулот ишлаб чиқаришни ва ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ солинадиган фойдали қазилмаларни қазиб олишни амалга оширувчи микрофирмалар ва кичик корхоналарга, бундан махсус печлардан фойдаланган ҳолда энергия тежайдиган замонавий технологиялар асосида пишиқ ғишт ишлаб чиқарувчи микрофирмалар ва кичик корхоналар мустасно;

Солиқ кодексининг 57-бобига мувофиқ ягона ер солиғи ва Солиқ кодексининг 58-бобига мувофиқ ***** қатъий белгиланган солиқ тўлаш назарда тутилган фаолият доирасидаги микрофирмалар ва кичик корхоналарга;

маҳсулот тақсимотига оид битимлар иштирокчиси бўлган микрофирмалар ва кичик корхоналарга.

Микрофирмалар ва кичик корхоналар жумласига ходимларининг сони бўйича қонун ҳужжатларида белгиланган мезонга мос келадиган юридик шахслар киради. Бунда:

ходимларнинг сони ҳисобот йили учун ходимларнинг ўртача йиллик сонидан келиб чиққан ҳолда аниқланади;

ходимларнинг ўртача йиллик сонини аниқлашда ўриндошлик, пудрат шартномалари ва бошқа фуқаролик-ҳуқуқий тусдаги шартномалар бўйича ишга қабул қилинган ходимларнинг, шунингдек унитар корхоналарда, ваколатхоналар ва филиалларда ишлаётганларнинг сони ҳам ҳисобга олинади;

юридик шахсларни микрофирмалар ва кичик корхоналар тоифасига киритишда юридик шахснинг асосий фаолият (ихтисослиги) турига тўғри келадиган ходимлар сонининг мезони қабул қилинади.

Солиқ солиш мақсадида **савдо ва умумий овқатланиш корхоналари жумласига** савдо фаолияти, умумий овқатланиш соҳасидаги фаолият ўтган ҳисобот йили яқунлари бўйича асосий фаолият тури бўлган юридик шахслар киради.

Қуйидагиларга савдо фаолияти сифатида қаралмайди:

ўзи ишлаб чиқарган маҳсулот бўлган товарларни реализация қилиш, шу жумладан уларни мустақил юридик шахс бўлмаган фирма дўконлари орқали реализация қилиш;

воситачи, ишончли вакил томонидан воситачилик, топшириқ шартномаси бўйича товарларни реализация қилиш, шу жумладан давлат даромадига ўтказиладиган мол-мулкни реализация қилиш;

тайёрлов фаолиятини амалга оширувчи корхоналар томонидан товарларни реализация қилиш.

Умумий овқатланиш соҳасидаги фаолият деганда кулинария, шунингдек бошқа озиқ-овқат маҳсулотини тайёрлаш, реализация қилиш ва уларни истеъмол қилишни ташкил этиш бўйича фаолият тушунилади.

Ягона солиқ тўловида **ялпи тушум** солиқ солиш объектидир.

Ягона солиқ тўловида солиқ солинадиган база қуйидагилар чегириб ташланган ҳолда ҳисоблаб чиқарилган ялпи тушум солиқ солинадиган базадир:

- 1) давлат қимматли қоғозлари бўйича даромадлар;
- 2) тўлов манбаида солиқ солинадиган дивидендлар ва фоизлар тариқасида олинган даромадлар;
- 4) ҳисобот йилида аниқланган ўтган йиллардаги даромадлар. Мазкур даромадларга улар қайси даврда пайдо бўлган бўлса, ўша даврдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича ўтказилган ҳисоб-китоблар инobatга олинган ҳолда солиқ солиниши керак;
- 5) кўп оборотли қайтариладиган таранинг қиймати, агар унинг қиймати товарларни (ишлар ва хизматларни) реализация қилишдан олинган тушумнинг таркибига илгари киритилган бўлса;
- 6) маҳсулот етказиб берувчиларнинг сийлови (скидка) тариқасида ва асосий воситаларни тугатишда уларнинг илгари қайта баҳолангандаги қийматининг камайиши суммасидан ортган қисми ҳисобига олинган бошқа даромадлар;

Солиқ солинадиган база қуйидагилар учун ҳам камайтиради:

1) лотерея ўйинларини ташкил этиш бўйича фаолиятни амалга ошириш доирасида юридик шахслар учун — ютуқ (мукофот) фондининг суммасига, бироқ тарқатилган чипталарга чиққан ютуқларнинг (мукофотларнинг) умумий суммасидан ортиқ бўлмаган миқдорига;

2) брокерлик ташкилотлари учун — битим суммасидан биржага ўтказиладиган воситачилик йиғими суммасига;

3) воситачилик, топшириқ шартномаси бўйича воситачилик хизматлари кўрсатувчи юридик шахслар учун — реализация қилинган товар улушида товарларни импорт қилишда тўланган божхона тўловлари суммасига.

4) туристик фаолият субъектлари учун — туристик хизматларни онлайн-бронлаштириш ва сотиш бўйича дастурий маҳсулотларни ҳамда ахборот тизимларини жорий этишга йўналтирилган маблағлар суммасига.

Аниқланган солиқ солинадиган база (юқоридаги чегирмалар ҳисобга олинган ҳолда) қуйидагиларга йўналтирилган маблағлар суммасига камайтиради:

янги технологик асбоб-ускуналар олишга, сифатни бошқариш тизимларини жорий этишга, маҳсулотларнинг халқаро стандартларга мувофиқлигини сертификатлаштиришдан ўтказишга, лаборатория тестлари ва синовларини ўтказиш учун комплекслар олишга, бироқ солиқ солинадиган базанинг кўпи билан 25 фоизига. Солиқ солинадиган базани камайтириш юқорида кўрсатилган харажатлар амалга оширилган солиқ давридан бошлаб, технологик асбоб-ускуна бўйича эса у фойдаланишга топширилган пайтдан бошлаб беш йил ичида амалга оширилади;

ёш оилалар жумласидан бўлган ходимларга ипотека кредитлари бўйича бадаллар тўлашга ва (ёки) мулк қилиб уй-жой олишга текин йўналтирилган маблағлар суммасига, лекин солиқ солинадиган базанинг кўпи билан 10 фоизига.

Ягона солиқ тўлови солиқ солинадиган базадан ва белгиланган ставкалардан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Қўшилган қиймат солиғи тўловчилар учун ягона солиқ тўлови суммаси бюджетга тўланиши лозим бўлган қўшилган қиймат солиғи суммасига, лекин ягона солиқ тўлови суммасининг **50 фоиздан кўп бўлмаган миқдорга камайтиради.**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида” ги ПҚ-3454-сонли Қарорига мувофиқ 2018 йилда ягона солиқ тўлови ставкалари қуйидаги 1-3 жадвалларда келтирилган:

1-жадвал

**Микрофирмалар ва кичик корхоналар учун
(савдо ва умумий овқатланиш корхоналаридан
ташқари) ягона солиқ тўлови
СТАВКАЛАРИ**

<i>№</i>	<i>Тўловчилар</i>	<i>Солиқ ставкалари, солиқ солинадиган базага нисбатан %да</i>
1	Иқтисодиётнинг барча тармоқлари юридик шахслари, 2-7-бандларда назарда тутилганларидан ташқари	5*
2	Божхона расмийлаштируви бўйича хизматлар кўрсатадиган юридик шахслар (божхона брокерлари)	5

3	Ломбардлар	30
4	Концерт-томоша кўрсатиш фаолияти билан шуғулланиш учун лицензияга эга бўлган, юридик ва жисмоний шахсларни (шу жумладан, норезидентларни) жалб этиш йўли билан оммавий томоша тадбирларини ташкил этишдан даромадлар оладиган юридик шахслар	30
5	Брокерлик идоралари (6-бандда кўрсатилганларидан ташқари), шунингдек воситачилик, топшириқ шартномаси ва воситачилик хизматлари кўрсатишга доир бошқа шартномалар бўйича воситачилик хизматлари кўрсатадиган юридик шахслар	33**
6	Қимматли қоғозлар бозорида брокерлик фаолиятини амалга оширадиган юридик шахслар	13**
7	Озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат товарларини реализация қилиш учун турғун савдо шохобчаларини ижарага беришга ихтисослашган юридик шахслар (ижарага беришдан олинган даромадлар 60%дан кўпни ташкил этади)	30

Изоҳлар:

**) Мол-мулкни молиявий ижара (лизинг)га берадиган юридик шахслар учун - молиявий ижара (лизинг) бўйича фоизли даромад суммаси.*

****) Ҳақ суммаси (яъни даромад).*

2-жадвал

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, шу жумладан, микрофирмалар ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўловининг СТАВКАЛАРИ

<i>№</i>	<i>Тўловчилар</i>	<i>Солиқ ставкалари, солиқ солинадиган базага нисбатан %да</i>
1	Умумий овқатланиш корхоналари	10
	улардан:	

	умумтаълим мактаблари, мактаб-интернатлар, ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий ўқув юртларига хизмат кўрсатувчи ихтисослашган умумий овқатланиш корхоналари	8
2	Чакана савдо корхоналари, 3 ва 4-бандларда кўрсатилганларидан ташқари:	
2.1	жойлашган жойига қараб:	
	аҳолиси сони 100 минг ва ундан кўп кишидан иборат шаҳарларда	4
	бошқа аҳоли пунктларида	2
	бориш қийин бўлган ва тоғли туманларда	1
2.2	жойлашган жойидан қатъи назар:	
	алкоголли маҳсулот, тамаки маҳсулоти, бензин, дизель ёқилғиси ва суюлтирилган газ реализациясидан товар обороти бўйича	4
3	Улгуржи, шунингдек улгуржи-чакана савдо билан шуғулланувчи савдо корхоналари (4-бандда кўрсатилганларидан ташқари)	5
4	Қуйидаги жойларда жойлашган улгуржи ва чакана дорихона ташкилотлари:	
	аҳолиси сони 100 минг ва ундан кўп кишидан иборат шаҳарларда	3
	бошқа аҳоли пунктларида	2
	бориш қийин бўлган ва тоғли туманларда	1
5	Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотиб олувчи, сараловчи, сақловчи ва қадоқловчи тайёрлов ташкилотлари	4

Изоҳ: Агар чакана савдо корхоналари мустақил юридик шахс ҳисобланмайдиган ва турли аҳоли пунктларида жойлашган, улар бўйича ягона

солиқ тўловининг турли ставкалари белгиланган бир нечта савдо шохобчаларига эга бўлсалар, улар ҳар бир савдо шохобчаси бўйича товар оборотининг алоҳида-алоҳида ҳисобини юритишлари ҳамда мазкур аҳоли пунктлари учун белгиланган ставкаларда ягона солиқ тўловини тўлашлари лозим.

3-жадвал

**Айрим тоифадаги корхоналар учун ягона солиқ тўлови
СТАВКАСИ**

<i>Тўловчилар</i>	<i>Солиқ ставкаси, солиқ солинадиган базага нисбатан %да</i>
Лотереялар ташкил этиш бўйича фаолиятни амалга оширувчи юридик шахслар (мазкур фаолият тури доирасида)	33

Ягона солиқ тўловининг ҳисоб-китоби солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органларига ортиб борувчи яқун билан йилнинг ҳар чорагида, ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил яқунлари бўйича эса йиллик молиявий ҳисобот топшириладиган муддатда тақдим этилади.

Ягона солиқ тўлови қуйидагича тўланади:

микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан — ҳисоб-китобни тақдим этиш муддатидан кечиктирмай;

микрофирмалар ва кичик корхоналар жумласига кирмайдиган солиқ тўловчилар томонидан — ҳар ойда, кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил яқунлари бўйича эса йиллик молиявий ҳисобот тақдим этиладиган муддатдан кечиктирмай.

Ягона ер солиғини тўловчилар қуйидагилардир:

қишлоқ хўжалиги товарлари ишлаб чиқарувчилар;
қишлоқ хўжалиги йўналишидаги илмий-тадқиқот ташкилотларининг тажриба-экспериментал хўжаликлари ва таълим муассасаларининг ўқув-тажриба хўжаликлари.

Қуйидагилар ягона ер солиғини тўловчилар сифатида қаралмайди:

ўрмон ва овчилик хўжаликлари;
юридик шахс ташкил этган ва ташкил этмаган ҳолда тузилган деҳқон хўжаликлари.

Ягона ер солиғида қонун ҳужжатларига мувофиқ қишлоқ хўжалигини юритиш учун эгалик қилишга, фойдаланишга ёки ижарага берилган ер участкаси солиқ солиш объектидир.

Ягона ер солиғида солиқ солинадиган ер участкаларининг қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланган норматив қиймати солиқ солинадиган базадир.

Ягона ер солиғи суммаси ер участкаларининг норматив қиймати ва ягона ер солиғининг белгиланган ставкасидан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида” ги ПҚ-3454-сонли Қарорига мувофиқ 2018 йилда ягона ер солиғи 4-жадвалда келтирилган:

4-жадвал

Ягона ер солиғи СТАВКАСИ

<i>Тўловчилар</i>	<i>Ставка норматив қийматга нисбатан фоизларда</i>
Қишлоқ хўжалиги товар ишлаб чиқарувчилари	0,95

Изоҳ:

Ҳар бир хўжалик бўйича қишлоқ хўжалиги ерларининг норматив қиймати Ўзбекистон Республикаси Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитасининг "Ўздаверлойиҳа" Ўзбекистон давлат илмий-лойиҳа институти томонидан белгиланади.

Ягона ер солиғининг ҳисоб-китоби ер участкаси жойлашган ердаги давлат солиқ хизмати органига жорий солиқ даврининг 1 майигача тақдим этилади.

Йил давомида берилган ер участкалари учун ягона ер солиғи ер участкаси берилганидан кейинги ойдан бошлаб тўланади. Ер участкаси олиб қўйилган (камайтирилган) тақдирда, ягона ер солиғини тўлаш ер участкаси олиб қўйилган (камайтирилган) ойдан бошлаб тўхтатилади (камайтирилади).

Ер участкасининг таркиби ва майдони йил давомида ўзгарган, шунингдек ягона ер солиғи бўйича имтиёзларга бўлган ҳуқуқ вужудга келган (тугатилган) тақдирда, солиқ тўловчилар давлат солиқ хизмати органларига ҳисобот йилининг 1 декабригача ягона ер солиғининг аниқлик киритилган ҳисоб-китобини тақдим этишлари шарт.

Ягона ер солиғини тўлаш қуйидаги муддатларда амалга оширилади:
ҳисобот йилининг 1 сентябригача — йиллик солиқ суммасининг 30 фоизи;
ҳисобот йилининг 1 декабригача — солиқнинг қолган суммаси.

Қатъий белгиланган солиқни тўловчилар қуйидагилардир:

фаолиятнинг айрим турларини тавсифловчи физик кўрсаткичлардан келиб чиққан ҳолда солиқ солинадиган айрим фаолият турларини амалга оширувчи юридик шахслар, якка тартибдаги тадбиркорлар, юридик шахс ташкил этмаган

ҳолда оилавий тадбиркорлик шаклида фаолиятни амалга оширишда оилавий тадбиркорлик субъекти номидан иш кўрадиган якка тартибдаги тадбиркорлар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 декабрдаги “Ўзбекистон Республикасининг 2018 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида” ги ПҚ-3454-сонли Қарорига мувофиқ 2018 йилда қатъий белгиланган солиқ ставкалари 5-жадвалда келтирилган:

5-жадвал

**Юридик шахслардан ва якка тартибдаги тадбиркорлардан олинадиган,
тадбиркорлик фаолиятининг айрим турлари бўйича
қатъий белгиланган солиқ СТАВКАЛАРИ**

N	Фаолият тури	Тўловчилар	Мазкур фаолият турини тавсифловчи физик кўрсаткичлар	Физик кўрсаткич бирлигига ҳар ойда қатъий белгиланган солиқ ставкаси (бирлик учун энг кам иш ҳақига қаррали миқдорларда)			
				Тошкент ш.	Нукус ш., вилоят бўйсунувидаги шаҳарлар	бошқа шаҳарлар	бошқа аҳоли пунктлари
1	Автотранспорт воситаларини вақтинча сақлаш, деҳқон (озиқ-овқат) бозорларининг автотўхташ жойларида автотранспорт воситаларини вақтинча сақлашдан ташқари	юридик шахслар	Эгаллаган майдон (1 кв.метр)	0,1	0,06	0,05	0,04
2	Болалар ўйин автоматлари	юридик ва жисмоний шахслар	Жиҳозланган ўринлар сони (бирликда)	3,0	2,0	1,5	1,0

Изоҳлар:

1. Қатъий белгиланган солиқ ставкалари йил бошида - 2018 йил 1 январда белгиланган энг кам иш ҳақи (172 240 сўм) миқдоридан келиб чиқиб белгиланади ва энг кам иш ҳақи миқдори йил давомида ўзгарганда қайта кўриб чиқилмайди.

2. Тақдим этилган қатъий белгиланган солиқ ҳисоб-китобида ҳисобга олинмаган физик кўрсаткичлар аниқланган тақдирда бундай ҳолатларга солиқларни тўлашдан бўйин товлаш сифатида қаралади.

2. Ягона солиқ тўлови, ягона ер солиғи ва қатъий белгиланган солиқни ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Ягона солиқ тўлови ва ихтиёрий ҚҚС.

Солиқ кодексининг 354-моддасига мувофиқ, агар ягона солиқ тўловини тўловчилар Солиқ кодексининг 199-моддасига мувофиқ **** кўшилган қиймат солиғи солинадиган оборотни амалга оширса, кўшилган қиймат солиғини ихтиёрий асосда тўлашлари мумкин.

Юридик шахслар ҚҚСни тўлашга ўтиш учун ҳисобот даври бошланишидан камида бир ой олдин, янги ташкил этилган юридик шахслар эса, ўз фаолиятини амалга оширишни бошлагунига қадар солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органига ёзма билдириш тақдим этади.

Бунда ҚҚСни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш Солиқ кодексининг VII бўлимида **** белгиланган тартибда амалга оширилади.

Солиқ кодексининг 360-моддасида **** белгиланганидек, ҚҚСни тўловчилар ягона солиқ тўлови суммасини бюджетга тўланиши лозим бўлган ҚҚС суммасига, лекин ягона солиқ тўлови суммасининг 50 фоизидан кўп бўлмаган миқдорга камайтириши мумкин.

Бюджетга тўланиши лозим бўлган ҚҚС суммаси солиқ солинадиган оборотга кўшиб ҳисобланган ҚҚС суммаси билан ҳисобга олиш учун қабул қилинган ҚҚС суммаси ўртасидаги фарқ сифатида ҳисобланади. Бунда ҚҚС солиқ солинадиган оборотга II чоракдан бошлаб ҳисобланади. Ҳисобга олиш учун қабул қилинадиган ҚҚС суммаси эса ҚҚСни ихтиёрий асосда тўлашга ўтиш санасида ҳисобда турган товар-моддий бойликлар қолдиқлари ҳамда қолган солиқ даври учун ҚҚСни ихтиёрий асосда тўлашга ўтиш санасидан бошлаб келиб тушаётган товарлар, ишлар ва хизматлар бўйича аниқланади.

ЯСТ суммасини ҚҚС суммасига камайтириш II чоракдан бошлаб амалга оширилади.

Мисол.

Ишлаб чиқариш корхонаси томонидан I чоракда 100,0 миллион сўмлик, II чоракда 200,0 миллион сўмлик (ҚҚСсиз), III чоракда 250,0 миллион сўмлик (ҚҚСсиз), IV чоракда 150,0 миллион сўмлик (ҚҚСсиз), жами солиқ даврида – 700,0 миллион сўмлик (ҚҚСсиз) маҳсулот сотилди.

Корхона ҳисобида II чорак бошига 28,0 миллион сўмлик хом ашё бўлган, ундан 24,0 миллион сўмлик хом ашё ҚҚС билан сотиб олинган. Улардан 4,0

миллион сўм ҚҚС суммасини ажратиш лозим ($24,0 / 120\% \times 20\%$). II чоракдан IV чораккача бўлган даврда корхона 350,0 миллион сўмлик товар, иш, хизматларни сотиб олди. Улар бўйича ҚҚС суммаси 70,0 миллион сўмни ташкил этди.

Шундай қилиб, II чоракдан бошлаб солиқ даври учун бюджетга тўланиши лозим бўлган ҚҚС суммаси 46,0 миллион сўмни ташкил этади:

120,0 миллион сўм (600,0 миллион сўм ($200 + 250 + 150$) бу II, III, IV чораклар учун сотиш бўйича оборот $\times 20\%$) минус 74,0 миллион сўм (товар-моддий бойликлар (4,0 миллион сўм) ҳамда сотиб олинган товарлар, ишлар ва хизматлар (70,0 миллион сўм) бўйича ҳисобга олиш учун қабул қилинадиган ҚҚС суммаси = 46,0 миллион сўм.

I чорак учун ЯСТнинг ҳисобланган суммаси 5,0 миллион сўмни (100,0 миллион сўм $\times 5\%$), II чоракдан IV чораккача – 30,0 миллион сўмни (600,0 миллион сўм $\times 5\%$) ташкил этади. Корхона ЯСТ суммасини ҚҚС суммасига, лекин ЯСТ суммасининг 50 фоизидан кўп бўлмаган миқдорга, яъни 15,0 миллион сўмга (30,0 миллион сўм $\times 50$ фоиз) камайтириши мумкин.

Шундай қилиб, корхона ҳисобот йили учун бюджетга:
ҚҚС – 46,0 миллион сўм;
ЯСТ – 20,0 миллион сўм (I чорак учун – 5,0 миллион сўм, II-IV чораклар учун – 15,0 миллион сўм) тўлайди.

Ягона солиқ тўловини ҳисоблаб чиқариш

Ҳисобот даври		Ишлаб чиқариш, 5 % ставка	Чакана савдо, 4 % ставка	Умумовқатла ниш фаолияти, 10 % ставка	Бошқа даромадлар	Ялпи тушум	Жами ЯСТ
1-чорак	1-чорак	100 000 000,0	80 000 000,0	90 000 000,0	2 000 000,0	272 000 000,0	x
Ҳисобот даврига ЯСТ суммаси (бошқа даромадлар 5 % ставкада)		5 000 000,0	3 200 000,0	9 000 000,0	100 000,0	x	17 300 000,0
<i>Ҳисобот даврига тўланадиган ЯСТ суммаси (17 300 000)</i>							<i>17 300 000,0</i>
1-ярим йиллик	2-чорак	160 000 000,0	170 000 000,0	150 000 000,0	4 000 000,0	484 000 000,0	x
Ҳисобот даврига ЯСТ суммаси (бошқа даромадлар 4 % ставкада)		8 000 000,0	6 800 000,0	15 000 000,0	160 000,0	x	29 960 000,0
<i>Ҳисобот даврига тўланадиган ЯСТ суммаси (29 960 000 - 17 300 000)</i>							<i>12 660 000,0</i>
9 ойлик	3-чорак	220 000 000,0	215 000 000,0	230 000 000,0	6 000 000,0	671 000 000,0	x
Ҳисобот даврига ЯСТ суммаси (бошқа даромадлар 10 % ставкада)		11 000 000,0	8 600 000,0	23 000 000,0	600 000,0	x	43 200 000,0
<i>Ҳисобот даврига тўланадиган ЯСТ суммаси (43 200 000 - 29 960 000)</i>							<i>13 240 000,0</i>
Йиллик	4-чорак	300 000 000,0	285 000 000,0	290 000 000,0	8 000 000,0	883 000 000,0	x
Ҳисобот даврига ЯСТ суммаси (бошқа даромадлар 5 % ставкада)		15 000 000,0	11 400 000,0	29 000 000,0	400 000,0	x	55 800 000,0
<i>Ҳисобот даврига тўланадиган ЯСТ суммаси (55 800 000 - 43 200 000)</i>							<i>12 600 000,0</i>

Ягона солиқ тўловини бухгалтерия ҳисобида акс эттириш тартиби.

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияс и		Сумма
	Дебет	Кредит	
1-чорак учун ягона солиқ тўлови ҳисобланди	9430	6410	17300000
1-чорак учун ягона солиқ тўлови тўланди	6410	5110	17300000
2-чорак учун ягона солиқ тўлови ҳисобланди	9430	6410	12660000
2-чорак учун ягона солиқ тўлови тўланди	6410	5110	12660000
3-чорак учун ягона солиқ тўлови ҳисобланди	9430	6410	?
3-чорак учун ягона солиқ тўлови тўланди	6410	5110	?
4-чорак учун ягона солиқ тўлови ҳисобланди	9430	6410	?

4-чорак учун ягона солиқ тўлови тўланди	6410	5110	?
---	------	------	---

7-mavzu. Budgetdan tashqari maqsadli jamg'armalarga majburiy to'lov va ajratmalar hisobi

Yagona ijtimoiy to'lov bo'yicha hisobotlar tizimi. Yagona ijtimoiy to'lovni hisoblash bazasi va to'lovlar miqdorini aniqlash.

Yagona ijtimoiy to'lov va mehnatga haq to'lash fondini hisoblash tariblari. Pensiya to'lovi bo'yicha xarajatlarni qoplash hisob-kitoblari. Yuridik shaxslar tomonidan davlat ijtimoiy sug'urtasi xarajatlari bo'yicha to'lovlarning pensiya jamg'armasi mablag'lari hisobidan amalga oshirilishi.

Ayrim toifadagi jismoniy shaxslar uchun yagona ijtimoiy to'lovni hisoblab chiqarish va to'lashni hisobga olish. Avtotransport yig'imlarini hisobga olish. Majburiy to'lovlarni hisoblash va bixillastirilgan soliq hisobotlarni taqdim etish tartibi.

1. Budgetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga t'ulovlar va ularning t'ulovchilari.
2. Davlat maqsadli jamg'armalariga majburiy ajratmalar va ularni t'ulovchilar.
3. Bo'shqa majburiy t'ulovlarni hisoblab chiqarish va бухгалтерия hisobida aks ettirish.

Ўзбекистон Республикасининг Молия Вазирлиги хузуридаги Budgetдан tashqari Pensiya jamg'armasi (БТПЖ)ни шакллантиришнинг ҳуқуқий асослари:

Ўзбекистон Республикасининг Молия Вазирлиги хузуридаги Budgetдан tashqari Pensiya jamg'armasi (БТПЖ) - қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда фуқароларнинг давлат пенсия таъминотини ташкил этиш, фуқароларга пенсиялар, ижтимоий нафақалар, компенсация т'улвлари ва бошқа т'улвларни тайинлаш, пенсиялар ва бошқа т'улвлар миқдорларининг қайта ҳисоблаб чиқилишини таъминлайди.

Даставвал, ижтимоий таъминот тизимида давлат кафолатларини амалга ошириш ҳамда ижтимоий суғурта маблағларининг тўғри ва самарали сарфланиши устидан назоратни кучайтириш мақсадида Собик СССР Пенсия фондининг Ўзбекистон Республика бўлими негизида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 4 августдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Ижтимоий суғурта жамғармасини ташкил этиш тўғрисида” ги 391-сонли Қарорига асосан Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Ижтимоий суғурта жамғармаси ташкил этилди.

Жамғарманинг асосий вазифалари этиб қуйидагилар белгиланди:

-фуқароларнинг давлат томонидан белгиланган ижтимоий суғурта ҳуқуқларини тўла ҳажмда рўёбга чиқариш;

-ижтимоий суғурта бўйича пенсия ва нафақаларнинг кафолатли ва ўз вақтида тўланишини таъминловчи шарт-шароитлар яратиш;

-халқаро алоқаларни амалга ошириш, давлат ижтимоий суғуртаси соҳасидаги чет эл тажрибасини ўрганиш ва ундан фойдаланиш.

-пенсияларни, вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик, ҳомиладорлик ва туғиш бўйича, фарзанд туғилганда, дафн этишга бериладиган нафақаларни тўлаш ва давлат ижтимоий суғуртасининг бошқа мақсадлардаги харажатларини маблағ билан таъминлаш;

-ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш принциплари асосида Жамғарма маблағларини кўпайтиришни ташкил этиш.

Ижтимоий суғурта жамғармасини шакллантириш манбалари этиб қуйидагилар белгиланади:

-корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва ширкатларнинг, идоравий қарашлилигидан ва мулкчилик шаклидаи қатъи назар, белгиланган меъёрлар бўйича иш ҳақи фондига нисбатан фоизларда тўланадиган, зарурият туғилганда давлат бюджети маблағларидан тўлдириладиган суғурта бадаллари;

-якка тарғибда меҳнат фаолияти билан, шу жумладан, якка (жамоа) ижара шартларида ёки шахсий дехқон хўжалигида шуғулланаётган шахсларнинг суғурта бадаллари.

-фуқароларининг мажбурий суғурта бадаллари;

-Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг, корхоналар ва жамоат ташкилотлари, уларнинг тижорат фаолиятидан олинган даромадларини ҳам қўшганда бадаллари, шунингдек, бошқа тушумлар.

Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш тизимини янада такомиллаштириш, пенсия таъминоти учун мажбурий бадалларнинг тўлиқ келиб тушиши ҳамда давлат ижтимоий суғуртаси бўйича пенсия ва нафақаларни тўлашга харажатларни ўз вақтида молиявий таъминлаш учун ижтимоий таъминот органларининг маъсулиятини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 27 декабрдаги «Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазирлиги ҳузуридаги Пенсия жамғармасини ташкил этиш тўғрисида»ги 459-сон Қарорига асосан Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ижтимоий суғурта жамғармаси Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги ҳузуридаги Пенсия жамғармасига айлантирилди. Мазкур қарорнинг ишлаб чиқилиши билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 4 августдаги 391-сонли қарори ўз кучини йўқотди.

Ушбу қарорнинг ишлаб чиқилишига мустақил Ўзбекистон Республикасида бозор иқтисодиётига ўтиш даврида аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, яъни Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг кексайганда, меҳнат қобилиятини қисман ёки тўлиқ йўқотганда, боқувчисиз қолганда ижтимоий таъминлашдан, кўп болали ва кам таъминланган оилаларни нафақалар билан таъминлашдан, болалиқдан ногиронларга, давлат пенсия таъминоти ҳуқуқига эга бўлмаган кекса ва меҳнатга лаёқатсиз фуқароларга нафақаларни, дафн маросими нафақаларини, корхона тугатилганда, меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда майиб бўлган, касб касалликларига учраган ёки соғлиғига бирор бошқа шикаст етказилган ходимга зарарни қоплаш учун тўланадиган тўловларни, 16 ёшгача

бўлган ногирон боланинг ота-онасига кўшимча таътил учун тўлов кабиларни нафақалар билан таъминлаш масалаларини ҳал этиш зарурияти сабаб бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 27 декабрдаги 459-сонли қарорини бажарилиши юзасидан «Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги ҳузуридаги пенсия жамғармаси тўғрисида» Низом ишлаб чиқилди.

Низомда жамғарма аҳолини давлат томонидан кафолатланган ижтимоий ҳимоя қилиш бўйича вазифаларни амалга ошириш учун зарур молиявий базани яратиш мақсадида ташкил этилганлиги, уни ижтимоий таъминот вазирлиги тизимига киришлиги, ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, Ўзбекистон Республикаси қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг бошқа қарорларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, мазкур Низомга ва бошқа меъёрий ҳужжатларга амал қилиши, Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги ва молия вазирлигига ҳисобот бериши, жамғарма маблағлари, уларни шакллантириш ва сарфлашнинг мақсадли йўналтирилганлигини сақлаб қолган ҳолда Давлат бюджетига киритилиши, Пенсия жамғармасининг вазифалари ва функциялари, бурчлари ва ҳуқуқлари, жамғарма бюджети, жамғарманинг бошқарув органлари ва бошқа масалалар аниқ белгилаб берилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 15 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси пенсия таъминоти тизимини такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида» ги 444-сонли Қарорига асосан 2001 йил 1 январдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги ҳузуридаги Пенсия жамғармаси Ўзбекистон Республикаси бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига айлантирилди.

Мазкур қарорга асосан 2001 йил 1 январдан бошлаб Бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига маблағлар тўплаш ва маблағларнинг тўлиқ тушиши устидан назорат қилиш вазифаси Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ кўмитасига юклатилди ва бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига мажбурий тўловлар давлат солиқлари ва йиғимларига тенглаштирилди. Бу қарорнинг амалга киритилиши билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 27 декабрдаги 459-сонли Қарори ўз кучини йўқотди.

Ижтимоий таъминот тизимида давлат кафолатларини амалга ошириш ҳамда пенсиялар, нафақалар ва компенсацияларни тўлашга йўналтириладиган маблағларнинг мақсадли ва аниқ сарфланиши устидан назоратни кучайтириш, шунингдек бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасини самарали бошқаришни ташкил этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 21 октябрдаги «Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасини бошқаришни янада такомиллаштириш тўғрисида» ги 490-сонли Қарори қабул қилинди.

Ушбу қарорга биноан 2005 йил 1 январдан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Пенсия жамғармасига айлантирилди. Ушбу қарорнинг амалга киритилиши билан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 15 ноябрдаги 459-сонли қарори ўз кучини йўқотди.

Ушбу қарор билан Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига мажбурий ажратмалар, бадаллар ва бошқа тўловлар миқдори ҳамда уларни тўлаш тартиби қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланиши таъкидланди ва бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига мажбурий ажратмалар, бадаллар ва тўловлар давлат солиқлари ва йиғимларига тенглаштирилди, бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг даромадлари ва харажатлари Ўзбекистон Республикасининг йиғма бюджети таркибига киритилиши белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 3 сентябрдаги "Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида"ги Қонунига мувофиқ ҳамда пенсия таъминоти тизимининг ташкилий тузилмасини янада такомиллаштириш, пенсиялар ва ижтимоий нафақаларни бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасидан ўз вақтида молиялаштириш ҳамда уларни тўлиқ ҳажмда тўлаш, шунингдек, республика фуқароларининг пенсия таъминотига йўналтириладиган маблағлардан мақсадли фойдаланилиши устидан назоратни кучайтириш мақсадида Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 30 декабрдаги "Фуқароларнинг пенсия таъминоти тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПФ-4161-сон Фармони ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 30 декабрдаги "Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг ташкилий тузилмасини шакллантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПҚ-1252-сон Қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси сифатида ташкил этилди. Бунга мувофиқ 2010 йилнинг 1 январидан бошлаб пенсиялар, шунингдек, ижтимоий нафақалар, компенсация ва бошқа тўловларни тайинлаш, молиялаштириш, уларнинг тўланишини ҳисобга олиш ва мониторингини юритиш Пенсия жамғармасининг тегишли ҳудудий бўлинмалари томонидан амалга оширилиши белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 19 февралдаги "Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисида"ги 30-сонли Қарорига мувофиқ Пенсия жамғармасининг Низоми тасдиқланган бўлиб, бу Низомга мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасининг пенсиялар, ижтимоий нафақалар, компенсация тўловларини ва бошқа тўловларни тайинлашни, молиялаштиришни, ҳисобга олишни ва уларнинг тўланиши мониторингини олиб боришни, ушбу мақсадларга йўналтириладиган мақсадли молиявий ресурсларни жамлашни, шунингдек тиббий-меҳнат экспертизаси хизматлари фаолиятини ташкил этишни амалга ошириш бўйича асосий вазифалари, функциялари ва ваколатлари белгилаб берилди.

Ҳозирги кунда, Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига мажбурий тўловлар ва бадалларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиблари Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг XV-бўлими асосида амалга оширилмоқда.

2. Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий тўловларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби.

1. Ўзбекистон Республикасининг Молия Вазирлиги ҳузуридаги Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси (БТПЖ) га тўловлар қуйидагилардан иборат:

- ❖ ягона ижтимоий тўлов;
- ❖ фуқароларнинг бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадаллари;

Ягона ижтимоий тўловни тўловчилар қуйидагилардир:

- юридик шахслар - Ўзбекистон Республикаси резидентлари;
- Ўзбекистон Республикасида фаолиятни доимий муассаса, чет эллик юридик шахсларнинг ваколатхоналари ва филиаллари орқали амалга оширувчи Ўзбекистон Республикаси норезидентлари.

1-жадвал.

Ягона ижтимоий тўлов ставкасининг 2013-2018 йиллар давомидаги динамикаси⁶. *** 2022 йилни ҳам киритиш керак**

Солиқсолинадиган база	Ставка, %да					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Меҳнатга ҳақ тўлаш фонди	25	25	25	25	25	25
Микрофирмалар ва кичик корхоналар, шунингдек фермер хўжаликлари			15	15	15	15
Шу жумаладан,						
Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси	24,8	24,8	24,8 14,8	24,8 14,8	24,8 14,8	24,8 14,8
Бандликка кўмаклашиш давлат жамғармаси	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Ногиронларнинг меҳнатга ҳақ тўлаш фонди	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7

Жисмоний шахслар - Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, шунингдек Ўзбекистон Республикасида доимий равишда яшаб турган чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар фуқароларнинг бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига суғурта бадалларини (бундан буён матнда суғурта бадаллари деб юритилади) тўловчилардир.

Суғурта бадалларини ҳисоблаш ва ушлаб қолиш мажбурияти, шунингдек уларнинг тўғри ҳисоблаб чиқарилиши учун жавобгарлик иш берувчи зиммасига юклатилади, бундан **Солиқ кодексининг 311-моддасида** ***** назарда тутилган тартибга мувофиқ суғурта бадаллари тўловчи якка тартибдаги тадбиркорлар, юридик шахс ташкил этган ва ташкил этмаган ҳолда тузилган деҳқон хўжаликлари аъзолари мустасно.

⁶Жадвал маълумотлари муаллиф томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-1887, ПҚ-2099, ПҚ-2270, ПҚ-2455, ПҚ-2699, ПҚ-3454-сонли Қарорларига мувофиқ тайёрланган

Солиқ кодексида кўрсатилган иш ҳақи тарзидаги даромадлар ягона ижтимоий тўлов ва суғурта бадалларининг солиқ солиш объекти ҳисобланади.

Ижтимоий солиқ бўйича имтиёзли ставка қўлланиш тартиби

ПФ-25-сон 23.11.2021 й. 1-банди а) кичикбанди. 2022 йил 1 январдан: а) 2031 йил 1 январгача Қорақалпоғистон Республикасининг Мўйноқ туманидаги маҳаллий саноат, қишлоқ хўжалиги ва хизматлар соҳаларидаги тадбиркорлик субъектлари учун: фойда солиғи, айланмадан олинадиган солиқ, ижтимоий солиқ, жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғи бўйича ўрнатилган солиқ ставкаларини 1 фоиз этиб белгилаш; мол-мулк солиғи, ер солиғи ва сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ ставкаларини мазкур солиқлар бўйича ҳисобланган суммадан 1 фоиз миқдорида белгилаш;

ПФ-4720 24.04.2015 й. 10-банди 2-хатбоши. Акциядорлик жамиятлари бошқарув ходимлари сифатида жалб қилинган хорижий мутахассисларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш фондидан ягона ижтимоий тўловни тўлашдан.

102391 - ПФ-5099 30.06.2017 й 5-банд 2-хатбоши Инновация маркази 2028 йил 1 январгача барча турдаги солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар, шунингдек, ягона ижтимоий тўловни тўлашдан озод этилган.

103846 - ПФ-5052 24.05.2017 й. 6-банд 2-хатбоши. 2018 йилнинг 1 январидан бошлаб касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва олий таълим муассасаларининг биринчи марта ишга жойлашган битирувчилари иш ҳақидан олинган даромадларидан ягона ижтимоий тўловнинг ўрнатилган ставкасини, таълим муассасасини тамомлаган кундан бошлаб уч йилдан ортиқ вақт ўтмаганлик шарти билан, уларни ишга жойлашганликларидан кейинги бир йил ичида 50 фоизга, иккинчи ва учинчи йил давомида 25 фоизга, бюджет ташкилотлари, монополист ташкилотлар, устав жамғармасида (устав капиталида) давлат улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган ташкилотларга ишга жойлашганлар бундан мустасно бўлган ҳолда, камайтириш;

103867 - "ПФ-5781 13.08.2019 й. 9-банд, а) 2023 йил 1 январга қадар қуйидагилар: б) юридик шахслар, уларнинг лойиҳа ташкилотлари, бош пудратчи ва субпудратчи ташкилотлари жаҳон стандартларига мос ва зарур маданий кўнгилочар инфратузилмаларига эга гольф мажмуаларини барпо этиш лойиҳасини амалга ошириш доирасида: фойда солиғи, ер солиғи ва мол-мулк солиғидан; лойиҳани амалга ошириш учун жалб этиладиган хорижий мутахассисларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш фонди қисми бўйича ягона ижтимоий тўловдан; лойиҳани амалга ошириш учун зарур бўлган товарларни, шу жумладан «вақтинча олиб кириш» божхона режимида олиб киришда божхона божи ва акциз солиғидан;"

103990 - ПФ-87 07.03.2022 й. 9 -банди 7-хатбоши Белгилансинки, 2022 йил 1 сентябрдан 2025 йил 1 январга қадар Реестрга киритилган ҳудудлардаги умумий ходимлари сони камида 10 нафар бўлган ва уларда ишловчи хотин-қизларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш фонди умумий меҳнатга ҳақ тўлаш фондининг камида 50 фоизини ташкил этадиган кичик тадбиркорлик субъектларига: уларда ишловчи хотин-қизлар меҳнатига ҳақ тўлаш фондига ижтимоий солиқ 1 фоизлик ставкада ҳисобланади;

103946 - ПФ-53 21.01.2022 й. 2-банди, г-кичикбанди, 2-хатбоши 2022 йил 1 февралдан 2025 йил 1 январгача: бўялган мато, бўялган газлама ва тайёр тикув-трикотаж маҳсулотларини, шу жумладан комиссиянер (ишончли вакил) орқали реализация қилишдан тушган умумий тушумида ушбу маҳсулотларнинг камида 80 фоизини экспорт қилган корхоналарга ижтимоий солиқни 1 фоиз миқдордаги солиқ ставкаси бўйича тўлаш;

104095 - ПФ-213 31.08.2022 й. 2-банди а-кичикбанди 2-хатбоши Қорақалпоғистон Республикасининг барча туманларида жойлашган ва шу ҳудудда фаолият юритадиган тадбиркорлик субъектлари учун 2023 йил 1 январдан 2028 йил 1 январга қадар бўлган даврда: ижтимоий солиқ камайтилиб, 1 фоиз миқдоридаги солиқ ставкасида;

102223 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Мулкчилик шаклидан қатъи назар юридик шахсларнинг, шунингдек жисмоний шахсларнинг таъсис бадаллари ёки ҳомийлик ёрдами тарзида Жамғармага ўтказиладиган маблағлари солиққа тортиш базасидан чиқарилади.

102274 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102266 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102267 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102224 - ПФ-3594 11.04.2005 й. 1-банди. 2005 йилнинг 1 июлидан бошлаб тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестицияларни жалб этадиган ва иловага мувофиқ рўйхат бўйича иқтисодиёт тармоқларида маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган корхоналар юридик шахсларнинг фойдасидан олинadиган солиқ, мулк солиғи, ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва ободонлаштириш солиғи, микрофирма ва кичик корхоналар учун белгиланган ягона солиқ тўлашдан, шунингдек Республика йўл жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102293 - ПФ-4436 13.04.2012 й. 5-банди 2-хатбоши. Ангрен махсус индустриал зонаси қатнашчилари, киритилган инвестицияларнинг ҳажмига қараб 3 йилдан 7 йилгача муддатга кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови тўлашдан.

102314 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102220 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102221 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102333 - ПФ-4931 12.01.2017 й. 8-банди. “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ ва “Ҳазорасп” ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиш даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102485 - ПФ-5517 20.08.2018 й 4-банд 2-хатбоши Эркин иқтисодий зона Наманган қатнашчилари ер солиғи, мулк солиғи, фойда солиғи, ягона солиқ тўлови ва республика йўл жамғармасига ажратмалар, Таълим ва тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини ривожлантириш жамғармасига

102229 - ПФ-3709 09.01.2006 й. 5-банди. а) угатилаётган ширкатлар негизида барпо этиладиган боғдорчилик ва узумчилик фермер хўжаликлари ягона ер солиғи тўлашдан - 5 йил муддатга озод қилинсин.

102230 - ПФ-3709 09.01.2006 й. 5-банди. б) янги ташкил этиладиган агросаноат фирмалари фойда солиғи тўлашдан, ер солиғи, мулк солиғи, қўшилган қиймат солиғи (импортга қўшилган қиймат солиғидан ташқари), ягона солиқ тўлови тўлашдан - 5 йил муддатга озод қилинсин.

102216 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102219 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича

барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102268 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102269 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102278 - ПФ-4059 02.12.2008 й. 3-банди. Навоий эркин индустриал-иктисодий зонада рўйхатдан ўтган хўжалик юритувчи субъектлар уларга киритилган тўғридан-тўғри инвестициялар ҳажми қуйидагича бўлган тақдирда ер солиғи, мулк солиғи, даромад солиғи, ободончилик ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона солиқ тўлови (кичик корхоналар учун), Республика йўл жамғармаси ва Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий тўловлардан озод этилсин.

102294 - ПФ-4436 13.04.2012 й. 5-банди 2-хатбоши. Ангрен махсус индустриал зонаси қатнашчилари, киритилган инвестицияларнинг ҳажмига қараб 3 йилдан 7 йилгача муддатга кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови тўлашдан.

102270 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102254 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган

маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102283 - ПФ-4434 10.04.2012 й. 2-банди. Белгилаб қўйилсинки, хорижий инвесторнинг пул шаклидаги улуши 5 миллион АҚШ долларидан кам бўлмаган янгидан ташкил этилаётган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар давлат рўйхатидан ўтган санадан бошлаб 10 йил мобайнида солиқ қонунчилигида ўзгаришлар юз берган ҳолларда, юридик шахслардан олинadиган фойда солиғи, кўшилган қиймат солиғи (товарлар, ишлар, хизматларни реализация қилиш айланмаси), мол-мулк солиғи, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона ижтимоий тўлов, ягона солиқ тўлови, шунингдек Республика йўл жамғармасига ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашнинг мазкур корхоналар давлат рўйхатидан ўтиш санасида амал қилган меъёрлари ва қоидаларини қўллашга ҳақлидирлар.

102482 - ПФ-5517 20.08.2018 й 4-банд 2-хатбоши Эркин иқтисодий зона Наманган қатнашчилари ер солиғи, мулк солиғи, фойда солиғи, ягона солиқ тўлови ва республика йўл жамғармасига ажратмалар, Таълим ва тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини ривожлантириш жамғармасига

102489 - ПФ-5540 18.09.2018 й 4-банд ер солиғи, даромад солиғи, юридик шахслар мулк солиғи, микрофирмалар ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови, шунингдек, Республика йўл жамғармаси ва бюджетдан ташқари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги таълим ва тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини ривожлантириш жамғармасига мажбурий ажратмаларидан

102490 - ПФ-5540 18.09.2018 й 4-банд ер солиғи, даромад солиғи, юридик шахслар мулк солиғи, микрофирмалар ва кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови, шунингдек, Республика йўл жамғармаси ва бюджетдан ташқари Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги таълим ва тиббиёт муассасаларининг моддий-техника базасини ривожлантириш жамғармасига мажбурий ажратмаларидан

102480 - ПФ-5412 12.04.2018 й 10-банд Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир кўшимча чоратadbирлар тўғрисида"ги ПФ-4853-сон Фармонининг 3-, 4- ва 5-бандлари қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ иштирокчиларига ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги "Ургут", "Ғиждувон", "Қўқон" ва "Ҳазорасп" эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисида"ги ПФ-

4931-сонли Фармонининг 8-банди қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ
дирекциясига татбиқ этилсин

102275 - ПФ-4059 02.12.2008 й. 3-банди. Навоий эркин индустриал-иқтисодий зонада рўйхатдан ўтган хўжалик юритувчи субъектлар уларга киритилган тўғридан-тўғри инвестициялар ҳажми қуйидагича бўлган тақдирда ер солиғи, мулк солиғи, даромад солиғи, ободончилик ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона солиқ тўлови (кичик корхоналар учун), Республика йўл жамғармаси ва Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий тўловлардан озод этилсин.

102272 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 4-хатбоши. Ташкил этиладиган ихтисослаштирилган лизинг компанияси ўн йил муддатга - бўшайдиган маблағларни мелиорация техникаси етказиб берилишини молиялаштириш манбаларини тўлдиришга мақсадли йўналтирилган ҳолда умумдавлат ва маҳаллий солиқлар тўлашдан озод этилсин.

102311 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102312 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102419 - ПФ-5229 07.11.2017 й 16-банд "O`zmedimpeks" ДУК 2023 йил 1 январга қадар барча турдаги солиқ ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий тўловлар тўлашдан озод этилсин.

102420 - ПФ-5229 07.11.2017 й 16-банд "O`zmedimpeks" ДУК 2023 йил 1 январга қадар барча турдаги солиқ ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий тўловлар тўлашдан озод этилсин.

102399 - ПФ-5106 05.07. 2017 й 13-банд 10-хатбоши. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгашининг 2018 йил 1 январдан бошлаб кичик

бизнес корхоналари томонидан тўланадиган ягона солиқ тўлови учун ҳисобланадиган сумманинг 8 фоизини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожлантириш жамғармасига ўтказиш. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи қошида турли фанлар, шу жумладан, чет тилларини ўргатиш, компьютер дастурларини тузиш ва тадбиркорлик асосларини ўқитиш мақсадида ташкил этиладиган шўба кохоналарини 2027 йил 1 августга қадар барча солиқлардан озод этиш, бунда корхона ихтиёрида қоладиган сумманинг 20 физини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожланиш жамғармасига ўтказиш тўғрисидаги таклифлари маъқулланганлиги инобатга олиниб, мазкур имтиёзлардан тўғри фойдаланиши устидан қаттиқ назорат ўрнатилсин.

102253 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102405 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102344 - ПФ-5022 20.04.2017 й. 7-банди. Аввал тақдим қилинган кредитларнинг қайтарилмаслиги натижасида тижорат банклари мулкига қабул қилинган кўчмас мулк объектлари негизида тижорат банклари томонидан янги ташкил этилган корхоналарга Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26.11.2010 йилдаги ПҚ-1438-сонли қарорининг 4-банди 2-хатбошисида кўзда тутилган фойда солиғи, ягона солиқ тўлови, мол-мулк солиғи, ер солиғи тўлаш бўйича имтиёзлар татбиқ этилсин.

102378 - ПФ-5095 27.06.2017 й 5-банд муврфик, жамғармаларнинг барча турдаги солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилганлиги инобатга олинсин.

102379 - ПФ-5095 27.06.2017 й 5-банд муврфик, жамғармаларнинг барча турдаги солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилганлиги инобатга олинсин.

102370 - ПФ-5068 05.06.2017 й 10-банд 2-хатбоши "Яшнабод инновацион технопарк" дирекцияси ва иштирокчилари фаолият кўрсатиш ҳамда

инновацион лойиҳаларни амалга ошириш доирасида ер солиғидан, фойда солиғидан, мол-мулк солиғидан, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғидан, ягона солиқ тўловидан ҳамда Республика йўл жамғармасига ва Умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалардан озод этилсин.

102367 - ПФ-5068 05.06.2017 й 10-банд 2-хатбоши "Яшнабод инновацион технопарк" дирекцияси ва иштирокчилари фаолият кўрсатиш ҳамда инновацион лойиҳаларни амалга ошириш доирасида ер солиғидан, фойда солиғидан, мол-мулк солиғидан, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғидан, ягона солиқ тўловидан ҳамда Республика йўл жамғармасига ва Умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалардан озод этилсин.

102368 - ПФ-5068 05.06.2017 й 10-банд 2-хатбоши "Яшнабод инновацион технопарк" дирекцияси ва иштирокчилари фаолият кўрсатиш ҳамда инновацион лойиҳаларни амалга ошириш доирасида ер солиғидан, фойда солиғидан, мол-мулк солиғидан, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғидан, ягона солиқ тўловидан ҳамда Республика йўл жамғармасига ва Умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалардан озод этилсин.

102410 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102403 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102396 - ПФ-5106 05.07. 2017 й 13-банд 10-хатбоши. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгашининг 2018 йил 1 январдан бошлаб кичик бизнес корхоналари томонидан тўланадиган ягона солиқ тўлови учун ҳисобланадиган сумманинг 8 фоизини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожлантириш жамғармасига ўтказиш. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи қошида турли фанлар, шу жумладан, чет тилларини ўргатиш, компьютер дастурларини тузиш ва тадбиркорлик асосларини ўқитиш мақсадида ташкил этиладиган шўба кохоналарини 2027 йил 1 августга қадар барча солиқлардан озод этиш, бунда корхона ихтиёрида қоладиган сумманинг 20 физини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожланиш жамғармасига

Ўтказиш тўғрисидаги таклифлари маъқулланганлиги инобатга олиниб, мазкур имтиёزلардан тўғри фойдаланиши устидан қаттиқ назорат ўрнатилсин.

102411 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102338 - ПФ-4931 12.01.2017 й. 6-банди. “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ ва “Ҳазорасп” ЭИЗ қатнашчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2016 йил 26 октябрдаги ПФ-4853-сонли Фармонининг 3, 4 ва 5-бандлари қоидалари татбиқ этилсин.

102248 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102235 - ПФ-3750 05.05.2006 й. 8-банди. Микрокредитбанк 2018 йилнинг 1 январигача фойда ва мол-мулк солиқлари тўлашдан озод этилсин.

102249 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102236 - ПФ-3750 05.05.2006 й. 8-банди. Микрокредитбанк 2018 йилнинг 1 январигача банк фойдасига ундирилган мулкни сотишда қўшилган қиймат солиғи тўлашдан озод қилинсин.

102335 - ПФ-4931 12.01.2017 й. 8-банди. “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ ва “Ҳазорасп” ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиш даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102315 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган кишлок хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102217 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102218 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102395 - ПФ-5106 05.07. 2017 й 13-банд 10-хатбоши. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгашининг 2018 йил 1 январдан бошлаб кичик бизнес корхоналари томонидан тўланадиган ягона солиқ тўлови учун ҳисобланадиган сумманинг 8 фоизини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожлантириш жамғармасига ўтказиш. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи қошида турли фанлар, шу жумладан, чет тилларини ўргатиш, компьютер дастурларини тузиш ва тадбиркорлик асосларини ўқитиш мақсадида ташкил этиладиган шўъба кохоналарини 2027 йил 1 августга қадар барча солиқлардан озод этиш, бунда корхона ихтиёрида қоладиган сумманинг 20 физини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожланиш жамғармасига ўтказиш тўғрисидаги таклифлари маъқуullanганлиги инобатга олиниб, мазкур имтиёزلардан тўғри фойдаланиши устидан қаттиқ назорат ўрнатилсин.

102353 - ПФ-5032 03.05.2017 й 10-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиши даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102354 - ПФ-5032 03.05.2017 й 10-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиши даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102478 - ПФ-5412 12.04.2018 й 10-банд Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чоратадбирлар тўғрисида"ги ПФ-4853-сон Фармонининг 3-, 4- ва 5-бандлари қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ иштирокчиларига ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги "Ургут", "Ғиждувон", "Қўқон" ва "Ҳазорасп" эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисида"ги ПФ-4931-сонли Фармонининг 8-банди қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ дирекциясига татбиқ этилсин

102479 - ПФ-5412 12.04.2018 й 10-банд Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чоратадбирлар тўғрисида"ги ПФ-4853-сон Фармонининг 3-, 4- ва 5-бандлари қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ иштирокчиларига ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги "Ургут", "Ғиждувон", "Қўқон" ва "Ҳазорасп" эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисида"ги ПФ-4931-сонли Фармонининг 8-банди қоидалари "Сирдарё" ЭИЗ дирекциясига татбиқ этилсин

102448 - ПФ-5313 25.01.2018 й 6 банд 5 қисм вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, тижорат банклари ва йирик корхоналарнинг тасарруфидаги касб-хунар коллежларини сақлаш, кадрларни ўқитиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлашга мақсадли тарзда йўналтирилган маблағлари барча турдаги солиқлардан ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалардан озод этилади.

102427 - ПФ-5303 16.01.2018 й 3-банд 3-хатбоши Белгилаб қўйилсинки, 2018 йил 1 февралдан бошлаб, истеъмол товарларини республика товаФ-хом ашё биржаларида сотиш (сотиб олиш)га тақиқ бекор қилинади, шакар ишлаб чиқарувчилар 2019 йил 1 январга қадар муддатга импорт хом ашёси асосида ишлаб чиқарилган ҳажмлар қисмига қўшилган қиймат солиғи тўлашдан озод қилинади.

102497 - ПФ-5545 25.09.2018 й 11-банд Жамғарма 2022 йил 1 январга қадар давлат мақсадли жамғармаларига солиқ ва мажбурий тўловлардан озод қилинсин.

102360 - ПФ-5032 03.05.2017 й 9-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ қатнашчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги ПФ-4853-сонли "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармонининг 3, 4 ва 5-бандлари қоидалари татбиқ этилсин.

102351 - ПФ-5032 03.05.2017 й 10-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиши даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102352 - ПФ-5032 03.05.2017 й 10-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиши даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102397 - ПФ-5106 05.07. 2017 й 13-банд 10-хатбоши. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгашининг 2018 йил 1 январдан бошлаб кичик бизнес корхоналари томонидан тўланадиган ягона солиқ тўлови учун ҳисобланадиган сумманинг 8 фоизини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожлантириш жамғармасига ўтказиш. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи қошида турли фанлар, шу жумладан, чет тилларини ўргатиш, компьютер дастурларини тузиш ва тадбиркорлик асосларини ўқитиш мақсадида ташкил этиладиган шўъба кохоналарини 2027 йил 1 августга қадар барча солиқлардан озод этиш, бунда корхона ихтиёрида қоладиган сумманинг 20 физини Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ривожланиш жамғармасига ўтказиш тўғрисидаги таклифлари маъқулланганлиги инобатга олиниб, мазкур имтиёزلардан тўғри фойдаланиши устидан қаттиқ назорат ўрнатилсин.

102316 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102247 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018

йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102291 - ПФ-4434 10.04.2012 й. 4-банди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Тўғридан-тўғри хусусий хорижий инвестицияларни жалб этишни рағбатлантириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида 2005 йил 11 апрелдаги ПФ-3594-сон Фармони билан белгиланган солиқ имтиёзлари 2012 йилнинг II чорагидан бошлаб, 2-иловага мувофиқ, иқтисодиёт тармоқлари ва соҳаларида фаолият юритаётган, Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти истисно этилган ҳолда, республиканинг барча минтақаларида жойлаштириладиган хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналарга татбиқ этилсин.

102214 - ПФ-3154 24.10.2002 й. 5-банди. Белгилансинки, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, унинг низомидаги мақсад ва вазифаларга қатъиян мувофиқ бўлган асосий фаолият турлари бўйича барча турдаги солиқларни ҳамда давлат бюджетига ўтказиладиган бошқа мажбурий тўлов ва йиғимларни тўлашдан озод қилинади.

102285 - ПФ-4434 10.04.2012 й. 2-банди. Белгилаб қўйилсинки, хорижий инвесторнинг пул шаклидаги улуши 5 миллион АҚШ долларидан кам бўлмаган янгидан ташкил этилаётган хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар давлат рўйхатидан ўтган санадан бошлаб 10 йил мобайнида солиқ қонунчилигида ўзгаришлар юз берган ҳолларда, юридик шахслардан олинadиган фойда солиғи, қўшилган қиймат солиғи (товарлар, ишлар, хизматларни реализация қилиш айланмаси), мол-мулк солиғи, ободонлаштириш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона ижтимоий тўлов, ягона солиқ тўлови, шунингдек Республика йўл жамғармасига ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий ажратмалар тўлашнинг мазкур корхоналар давлат рўйхатидан ўтиш санасида амал қилган меъёрлари ва қоидаларини қўллашга ҳақлидирлар.

102260 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 2-хатбоши. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси - барча турдаги солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлашдан, ягона ижтимоий тўлов, шунингдек божхона расмийлаштируви йиғимлари бундан мустасно.

102261 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 2-хатбоши. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси - барча турдаги солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлашдан, ягона ижтимоий тўлов, шунингдек божхона расмийлаштируви йиғимлари бундан мустасно.

102332 - ПФ-4931 12.01.2017 й. 8-банди. “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ ва “Ҳазорасп” ЭИЗ дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиш даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилинсин.

102320 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102239 - ПФ-3751 11.05.2006 й. 8-банди. Жамғарма солиқлар, йиғимлар, божларнинг барча турларидан ҳамда давлатнинг мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларидан озод қилинсин, ягона ижтимоий тўлов бундан мустасно.

102240 - ПФ-3751 11.05.2006 й. 8-банди. Жамғарма солиқлар, йиғимлар, божларнинг барча турларидан ҳамда давлатнинг мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларидан озод қилинсин, ягона ижтимоий тўлов бундан мустасно.

102321 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазифаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102241 - ПФ-3751 11.05.2006 й. 8-банди. Жамғарма солиқлар, йиғимлар, божларнинг барча турларидан ҳамда давлатнинг мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларидан озод қилинсин, ягона ижтимоий тўлов бундан мустасно.

102258 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 2-хатбоши. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси - барча турдаги

солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлашдан, ягона ижтимоий тўлов, шунингдек божхона расмийлаштируви йиғимлари бундан мустасно.

102255 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102259 - ПФ-3932 29.10.2007 й. 7-банди 2-хатбоши. Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси - барча турдаги солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлашдан, ягона ижтимоий тўлов, шунингдек божхона расмийлаштируви йиғимлари бундан мустасно.

102296 - ПФ-4436 13.04.2012 й. 5-банди 2-хатбоши. Ангрен махсус индустриал зонаси қатнашчилари, киритилган инвестицияларнинг ҳажмига қараб 3 йилдан 7 йилгача муддатга кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови тўлашдан.

102297 - ПФ-4436 13.04.2012 й. 5-банди 2-хатбоши. Ангрен махсус индустриал зонаси қатнашчилари, киритилган инвестицияларнинг ҳажмига қараб 3 йилдан 7 йилгача муддатга кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови тўлашдан.

103844 - ПФ-4853 26.10.2016 й. 3-банд. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси ва Ўзбекистон Республикасининг «Махсус иқтисодий зоналар тўғрисида»ги Қонунида белгиланган тартибда алоҳида солиқлар, шунингдек, божхона тўловлари бўйича имтиёزلарни қўллашнинг ўзига хос хусусиятлари назарда тутилади.

103854 - ПФ-5715 13.05.2019 й. 13-банд. 2019 йил 1 январга қадар қурилишга рухсат этилган уй-жой фонди объектларини (2017 — 2021 йилларда қишлоқ жойларда янгиланган намунавий лойиҳалар бўйича арзон уй-жойлар қуриш дастурига, 2017 — 2020 йилларда шаҳарларда арзон кўп квартирали уйларни қуриш ва реконструкция қилиш дастурига киритилган объектлар бундан мустасно) бирламчи уй-жой бозорида реализация қилиш обороти 2019 йил 1 январдан 2020 йилнинг 1 январига қадар қўшилган қиймат солиғидан озод қилинсин.

102392 - ПФ-5106 05.07. 2017 й 13-банд 9-хатбоши. Таълим муассасасини тамомлаганига уч йил бўлмаган, биринчи марта ишга қабул қилинган ёшларга даромад солиғини биринчи йил 50 фоиз, иккинчи ва учинчи йиллар учун эса 25 фоизга камайтирилади.

102409 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102429 - ПФ-5308 22.01.2018 й 8-банд Белгилаб қўйилсинки: а) қуйидагилар 2023 йил 1 январга қадар муддатга ягона ижтимоий тўловдан ташқари, барча турдаги солиқ ва мажбурий тўловлар тўлашдан озод қилинади: юқори технологияли тадбиркорлик лойиҳалари-стартапларни биргаликда молиялаштириш учун ташкил қилинадиган венчур фондлар; венчур фондлардан биргаликда молиялаштириладиган юқори технологияли лойиҳалаФ-стартаплар; илмий-тадқиқот муассасалари, инновацион марказлар, лойиҳа-конструкторлик бюrolари ўзларининг янги технологияларини тадбиркорларга сотишдан (фойдаланишга беришдан) олинган даромадлар бўйича; янги технологияларни маҳаллий тадбиркорликка трансфер қилувчи ташкилотлар бу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

102281 - ПФ-4059 02.12.2008 й. 3-банди. Навоий эркин индустриал-иктисодий зонада рўйхатдан ўтган хўжалик юритувчи субъектлар уларга киритилган тўғридан-тўғри инвестициялар ҳажми қуйидагича бўлган тақдирда ер солиғи, мулк солиғи, даромад солиғи, ободончилик ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона солиқ тўлови (кичик корхоналар учун), Республика йўл жамғармаси ва Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий тўловлардан озод этилсин.

102444 - ПФ-5313 25.01.2018 й 6 банд 5 қисм вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, тижорат банклари ва йирик корхоналарнинг тасарруфидаги касб-хунар коллежларини сақлаш, кадрларни ўқитиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлашга мақсадли тарзда йўналтирилган маблағлари барча турдаги солиқлардан ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалардан озод этилади.

102282 - ПФ-4232 28.07.2010 й. 1-банди. Белгилансинки, микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан республиканинг касб-хунар коллежлари, академик лицейлари ва олий таълим муассасалари битирувчилари билан меҳнат шартномалари тузилганда, банд ходимларнинг ўртача йиллик сони қонун ҳужжатларида белгиланган чекланган нормативдан кўпи билан 50 фоиз оширилган ҳолларда, микрофирмалар ва кичик корхоналар учун

назарда тутилган имтиёзлар, қафолатлар ва ҳуқуқлар уларда сақланиб қолади.

102319 - ПФ-4786 28.03.2016 й. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат эҳтиёжлари учун харид қилинадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳисоб-китоб Жамғармасига юклатилган вазибаларни амалга ошириш доирасида олинган Жамғарма даромадлари солиқларга ҳамда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловларига тортилмайди.

102456 - ПФ-5388 29.03.2018 й 6-банд 2-хатбоши Қуйидагилар 2021 йил 1 январга қадар, кўчатхоналар ва иссиқхоналарда уруғ, кўчат ва пайвандтаг етиштирувчи ва уларни қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларига етказиб берувчи хўжалик юритувчи субъектлари барча турдаги солиқ ва йиғимлар тўлашдан (ягона ижтимоий тўлов бундан мустасно)

102326 - ПФ-4907 29.12.2016 й 2-банд 2 хатбоши Белгилаб қўйилсинки Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ҳақиқий аъзолари учун тўланадиган ойлик гонорарлар жисмоний шахсларнинг даромадларига солинадиган даромад солиғисиз амалга оширилади.

102279 - ПФ-4059 02.12.2008 й. 3-банди. Навоий эркин индустриал-иқтисодий зонада рўйхатдан ўтган хўжалик юритувчи субъектлар уларга киритилган тўғридан-тўғри инвестициялар ҳажми қуйидагича бўлган тақдирда ер солиғи, мулк солиғи, даромад солиғи, ободончилик ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона солиқ тўлови (кичик корхоналар учун), Республика йўл жамғармаси ва Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий тўловлардан озод этилсин.

102250 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102431 - ПФ-5308 22.01.2018 й 8-банд Белгилаб қўйилсинки: а) қуйидагилар 2023 йил 1 январга қадар муддатга ягона ижтимоий тўловдан ташқари, барча турдаги солиқ ва мажбурий тўловлар тўлашдан озод қилинади: юқори технологияли тадбиркорлик лойиҳалари-стартапларни биргаликда молиялаштириш учун ташкил қилинадиган венчур фондлар; венчур фондлардан биргаликда молиялаштириладиган юқори технологияли лойиҳалаФ-стартаплар; илмий-тадқиқот муассасалари, инновацион марказлар, лойиҳа-конструкторлик бюrolари ўзларининг янги технологияларини тадбиркорларга сотишдан (фойдаланишга беришдан) олинган даромадлар бўйича; янги технологияларни маҳаллий тадбиркорликка трансфер қилувчи ташкилотлар бу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

102280 - ПФ-4059 02.12.2008 й. 3-банди. Навоий эркин индустриал-иқтисодий зонада рўйхатдан ўтган хўжалик юритувчи субъектлар уларга киритилган тўғридан-тўғри инвестициялар ҳажми қуйидагича бўлган тақдирда ер солиғи, мулк солиғи, даромад солиғи, ободончилик ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш солиғи, ягона солиқ тўлови (кичик корхоналар учун), Республика йўл жамғармаси ва Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-хунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига мажбурий тўловлардан озод этилсин.

102465 - ПФ-5388 29.03.2018 й 7-банд 2-хатбоши Белгилаб қўйилсинки, 2018 йилнинг 1 апрелидан битта мева-сабзавот кластери ичида сотиладиган маҳсулотга қўшимча қиймат солиғи солинмайди ва давлатнинг мақсадли фондларига мажбурий ажратмалар ундирилмайди.

102466 - ПФ-5388 29.03.2018 й 7-банд 2-хатбоши Белгилаб қўйилсинки, 2018 йилнинг 1 апрелидан битта мева-сабзавот кластери ичида сотиладиган маҳсулотга қўшимча қиймат солиғи солинмайди ва давлатнинг мақсадли фондларига мажбурий ажратмалар ундирилмайди.

102339 - ПФ-4931 12.01.2017 й. 6-банди. “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ ва “Ҳазорасп” ЭИЗ қатнашчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2016 йил 26 октябрдаги ПФ-4853-сонли Фармонининг 3, 4 ва 5-бандлари қоидалари татбиқ этилсин.

102301 - ПФ-4436 13.04.2012 й. "Ангрен" ЭИЗ қатнашчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-

тадбирлар тўғрисида" 2016 йил 26 октябрдаги ПФ-4853-сонли Фармонининг 3-, 4- ва 5-бандлари қоидалари татбиқ этилсин.

102467 - ПФ-5388 29.03.2018 й 7-банд 2-хатбоши Белгилаб қўйилсинки, 2018 йилнинг 1 апрелидан битта мева-сабзавот кластери ичида сотиладиган маҳсулотга қўшимча қиймат солиғи солинмайди ва давлатнинг мақсадли фондларига мажбурий ажратмалар ундирилмайди.

102436 - ПФ-5308 22.01.2018 й 8-банд Белгилаб қўйилсинки: а) қуйидагилар 2023 йил 1 январга қадар муддатга ягона ижтимоий тўловдан ташқари, барча турдаги солиқ ва мажбурий тўловлар тўлашдан озод қилинади: юқори технологияли тадбиркорлик лойиҳалари-стартапларни биргаликда молиялаштириш учун ташкил қилинадиган венчур фондлар; венчур фондлардан биргаликда молиялаштириладиган юқори технологияли лойиҳалаФ-стартаплар; илмий-тадқиқот муассасалари, инновацион марказлар, лойиҳа-конструкторлик бюрolari ўзларининг янги технологияларини тадбиркорларга сотишдан (фойдаланишга беришдан) олинган даромадлар бўйича; янги технологияларни маҳаллий тадбиркорликка трансфер қилувчи ташкилотлар бу фаолиятдан олинган даромадлари бўйича;

102412 - ПФ-5177 02.09.2017 й 7-банд 4 хатбоши хўжалик юритувчи субъектлар ҳисобварақларидаги чет эл валютасидаги маблағларини қайта баҳолаш натижасида олган фойдаси солиққа тортиш базасига киритилмайдиган вақтинча тартиб (2018 йилнинг 1 июлига қадар) белгилаш бўйича чора-тадбирларни амалга оширсин

102422 - ПФ-5229 07.11.2017 й 16-банд "O`zmedimpeks" ДУК 2023 йил 1 январга қадар барча турдаги солиқ ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий тўловлар тўлашдан озод этилсин.

102442 - ПФ-5313 25.01.2018 й 6 банд 5 қисм вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, тижорат банклари ва йирик корхоналарнинг тасарруфидаги касб-хунар коллежларини сақлаш, кадрларни ўқитиш, малакасини ошириш ва қайта тайёрлашга мақсадли тарзда йўналтирилган маблағлари барча турдаги солиқлардан ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалардан озод этилади.

102459 - ПФ-5388 29.03.2018 й 6-банд 2-хатбоши Қуйидагилар 2021 йил 1 январга қадар, кўчатхоналар ва иссиқхоналарда уруғ, кўчат ва пайвандтаг етиштирувчи ва уларни кишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларига етказиб берувчи хўжалик юритувчи субъектлари барча турдаги солиқ ва йиғимлар тўлашдан (ягона ижтимоий тўлов бундан мустасно)

102375 - ПФ-5095 27.06.2017 й 5-банд муврфик, жамғармаларнинг барча турдаги солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилганлиги инобатга олинсин.

102357 - ПФ-5032 03.05.2017 й 9-банд "Нукус-фарм" ЭИЗ, "Зомин-фарм" ЭИЗ, "Косонсой-фарм" ЭИЗ, "Сирдарё-фарм" ЭИЗ, "Бойсун-фарм" ЭИЗ, "Бўстонлик-фарм" ЭИЗ ва "Паркент-фарм" ЭИЗ қатнашчиларига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 26 октябрдаги ПФ-4853-сонли "Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармонининг 3, 4 ва 5-бандлари қоидалари татбиқ этилсин.

102252 - ПФ-3923 19.09.2007 й. 7-банди. 2007 йилнинг 1 октябридан аҳолига пуллик тиббий хизматлар кўрсатувчи (стоматология ва косметология хизматлари бундан мустасно) тиббиёт муассасалари 2018 йилнинг 1 январигача барча турдаги солиқлар ва Республика йўл жамғармаси ҳамда Бюджетдан ташқари умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ва тиббиёт муассасаларини реконструкция қилиш, мукамал таъмирлаш ва жиҳозлаш жамғармасига ўтказиладиган мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилсин, бўшайдиган маблағлар тиббиёт муассасаларини замонавий тиббий асбоб-ускуналар билан жиҳозлашга мақсадли равишда йўналтирилсин.

102347 - ПФ-5022 20.04.2017 й. 7-банди. Аввал тақдим қилинган кредитларнинг қайтарилмаслиги натижасида тижорат банклари мулкига қабул қилинган кўчмас мулк объектлари негизида тижорат банклари томонидан янги ташкил этилган корхоналарга Ўзбекистон Республикаси Президентининг 26.11.2010 йилдаги ПҚ-1438-сонли қарорининг 4-банди 2-хатбошисида кўзда тутилган фойда солиғи, ягона солиқ тўлови, мол-мулк солиғи, ер солиғи тўлаш бўйича имтиёзлар татбиқ этилсин.

102377 - ПФ-5095 27.06.2017 й 5-банд муврфик, жамғармаларнинг барча турдаги солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўлашдан озод этилганлиги инобатга олинсин.

102407 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102408 - ПФ-5121 27.07.2017 й 5-банд Жамғарма 2022 йил 1 январгача давлат мақсадли жамғармаларига солиқ тўловлари ва мажбурий йиғимлардан озод қилинсин.

102413 - ПФ-5177 02.09.2017 й 7-банд 4 хатбоши хўжалик юритувчи субъектлар ҳисобварақларидаги чет эл валютасидаги маблағларини қайта баҳолаш натижасида олган фойдаси солиққа тортиш базасига киритилмайдиган вақтинча тартиб (2018 йилнинг 1 июлига қадар) белгилаш бўйича чора-тадбирларни амалга оширсин

102232 - ПФ-3709 09.01.2006 й. 5-банди. б) янги ташкил этиладиган агросаноат фирмалари фойда солиғи тўлашдан, ер солиғи, мулк солиғи, қўшилган қиймат солиғи (импортга қўшилган қиймат солиғидан ташқари), ягона солиқ тўлови тўлашдан - 5 йил муддатга озод қилинсин.

102233 - ПФ-3709 09.01.2006 й. 5-банди. б) янги ташкил этиладиган агросаноат фирмалари фойда солиғи тўлашдан, ер солиғи, мулк солиғи, қўшилган қиймат солиғи (импортга қўшилган қиймат солиғидан ташқари), ягона солиқ тўлови тўлашдан - 5 йил муддатга озод қилинсин.

102417 - ПФ-5229 07.11.2017 й 16-банд "O`zmedimpeks" ДУК 2023 йил 1 январга қадар барча турдаги солиқ ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий тўловлар тўлашдан озод этилсин.

103843 - ПФ-4853 26.10.2016 й. 3-банд. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларига Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси ва Ўзбекистон Республикасининг «Махсус иқтисодий зоналар тўғрисида»ги Қонунида белгиланган тартибда алоҳида солиқлар, шунингдек, божхона тўловлари бўйича имтиёزلарни қўллашнинг ўзига хос хусусиятлари назарда тутилади.

103926 - ЎРҚ-680 01.04.2021 й. 13-модда, 6-қисм Деҳқон хўжалиги томонидан ўзининг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини реализация қилишдан олинган даромадларга солиқ солинмайди.

103827 - ПФ-2343 26.07.1999 й. Хайрия ҳамда бошқа жамғармалар ва жамиятларга, шунингдек улар томонидан ташкил қилинган корхоналар ва бошқа шўба тузилмаларига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлари бўйича берилган имтиёзлар 1999 йилнинг 1 сентябридан бошлаб улар амалга оширадиган нотижорат фаолиятигагина жорий этилиши белгилаб қўйилсин.

103832 - ПФ-2343 26.07.1999 й. Хайрия ҳамда бошқа жамғармалар ва жамиятларга, шунингдек улар томонидан ташкил қилинган корхоналар ва бошқа шўба тузилмаларига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлари бўйича берилган имтиёзлар 1999 йилнинг 1 сентябридан бошлаб улар

амалга оширадиган нотижорат фаолиятигагина жорий этилиши белгилаб қўйилсин.

103833 - ПФ-2343 26.07.1999 й. Хайрия ҳамда бошқа жамғармалар ва жамиятларга, шунингдек улар томонидан ташкил қилинган корхоналар ва бошқа шўъба тузилмаларига солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлари бўйича берилган имтиёзлар 1999 йилнинг 1 сентябридан бошлаб улар амалга оширадиган нотижорат фаолиятигагина жорий этилиши белгилаб қўйилсин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 13 февралдаги “Микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан ягона ижтимоий тўловни ҳисоблаш ва тўлаш тартиби тўғрисида”ги 26-сонли Қарорида микрофирмалар ва кичик корхоналар, фермерхўжаликлари бундан мустасно, 2015 йил 1 январдан бошлаб ягона ижтимоий тўловни белгиланган ставка бўйича, бироқ ҳар бир ходимга энг кам ойлик иш ҳақининг 65 фоизидан кам бўлмаган миқдорда ҳисобланиши белгиланди. Фермер хўжаликлари учун ягона ижтимоий тўловни белгиланган ставка бўйича, бироқ ҳар бир ходимга энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизидан кам бўлмаган миқдорда ҳисоблаш тартиби сақланиб қолинади.

2-жадвал.

Мажбурий суғурта бадаллари ставкасининг йиллар давомидаги ставкаси⁷.

Солиқсолинадиган база	Ставка, %да					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Фуқароларнинг меҳнат ҳақи даромадлари	6,0	6,5	7,0	7,5	8,0	8,0

***** бугунги кунда мавжуд эмас

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар ва уларни тўловчилар.

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни тўловчилар қуйидагилардир:

юридик шахслар — Ўзбекистон Республикасининг резидентлари;
оддий ширкат ишларини юритиш зиммасига юклатилган (ишончли шахс) шерик (иштирокчи) — юридик шахс;

Қуйидагилар давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларнинг тўловчилари бўлмайди:

нотижорат ташкилотлар, бундан уларнинг тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишдан олган даромадлари мустасно;

ягона солиқ тўловини ва (ёки) ягона ер солиғини тўловчи юридик шахслар.

⁷Жадвал маълумотлари муаллиф томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПҚ-1887, ПҚ-2099, ПҚ-2270, ПҚ-2455, ПҚ-2699, ПҚ-3454-сонли Қарорларига мувофиқ тайёрланган.

умумбелгиланган солиқларни тўловчи микрофирмалар ва кичик корхоналар, бундан акциз тўланадиган маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи ва ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ солинадиган фойдали қазилмаларни қазиб олувчи микрофирмалар ва кичик корхоналар мустасно.

Агар **Солиқ кодекси 313-моддасида бошқача** ***** қоида назарда тутилмаган бўлса, соф тушум давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларнинг солиқ солиш объекти ва солиқ солинадиган базасидир.

Солиқ солиш объекти ва солиқ солинадиган база қуйидагилардан иборат:

1) иссиқлик ва сув таъминотини амалга оширувчи юридик шахслар учун — маҳсулотларнинг (ишларнинг, хизматларнинг) қўшилган қиймат солиғи ва тегишинча иссиқлик таъминоти корхоналари учун иссиқлик қувватининг, сув таъминоти корхоналари учун сувнинг харид қиймати чегириб ташланган ҳолда реализация қилинган ҳажми;

2) қурилиш, қурилиш-монтаж, таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий-тадқиқот ишларини бажарувчи юридик шахслар учун – ўз кучлари билан бажарилган, тегишинча қурилиш, қурилиш-монтаж, таъмирлаш-қурилиш, ишга тушириш-созлаш, лойиҳа-қидирув ва илмий-тадқиқот ишларининг қўшилган қиймат солиғи чегириб ташланган ҳолдаги қиймати. Бунда, агар юқорида қайд этилган ишларни материаллар билан таъминлаш мажбурияти шартномага биноан буюртмачининг зиммасида бўлса, ушбу материалларга бўлган мулк ҳуқуқи буюртмачининг ўзида сақланиб қолган тақдирда, ўз кучлари билан бажарилган ишларни реализация қилишдан олинадиган тушум бажарилган ҳамда тасдиқланган ишларнинг буюртмачи материалларининг қиймати киритилмаган ҳолдаги қиймати сифатида белгиланади;

3) воситачилик хизматлари кўрсатувчи, шу жумладан товарларни сотиш бўйича, воситачилик ва топшириқ шартномалари бўйича ҳамда воситачилик хизматлари кўрсатишга оид бошқа шартномалар бўйича воситачилик хизматлари кўрсатувчи юридик шахслар учун – кўрсатилган хизматлар учун қўшилган қиймат солиғи чегириб ташланган ҳолдаги ҳақ суммаси;

4) савдо фаолиятини амалга оширадиган юридик шахслар учун – товар обороти;

5) кредит ташкилотлари ва суғурта ташкилотлари учун – агар **Солиқ кодекси 313-моддасининг учинчи қисмида бошқача** қоида назарда тутилмаган бўлса, **Солиқ кодексининг 148 ва 150-моддаларига мувофиқ аниқланадиган даромад**; *****

6) мол-мулкни молиявий ижарага (лизингга) берувчи юридик шахслар учун — молиявий ижара (лизинг) бўйича фоизли даромад суммаси;

7) газ таъминотини ва электр таъминотини амалга оширувчи юридик шахслар учун — қўшилган қиймат солиғи ва акциз солиғини чегирган ҳолда тегишинча табиий газ ва электр энергиясини охириги истеъмолчига реализация қилиш ҳажми;

8) дон маҳсулотларини қабул қилиш (дон маҳсулотларини қабул қилиш ва донни қайта ишлаш корхоналари) фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар – қўшилган қиймат солиғини чегирган ҳолда, устама ва чегирма.

Қуйидагиларга солиқ солиш объекти сифатида қаралмайди:

Солиқ кодексининг 132-моддасига мувофиқ ***** бошқа даромадлар; ҳаётни суғурталаш соҳасига тааллуқли шартномалар бўйича суғурта мукофотлари (бадаллари), қайта суғурта қилиш шартномалари бўйича топширилган тўловлар суммалари, шунингдек **Солиқ кодекси 150-моддасининг 2 ва 4-бандларида кўрсатилган даромадлар.** *****

Халқ банки томонидан фуқароларнинг шахсий жамғариб бориладиган пенсия ҳисобварақларидаги маблағлардан фойдаланишдан олинган даромад.

Солиқ тўловчилар турли хил солиқ солиш объектларига эга бўлган ҳолларда, улар солиқ солиш объектларининг алоҳида-алоҳида ҳисобини юритиши ва тегишли объектлардан келиб чиққан ҳолда давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни тўлаши шарт.

Солиқ даври. Ҳисобот даври.

Календарь йил солиқ давридир. Йил чораги ҳисобот давридир.

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни ҳисоблаб чиқариш, уларнинг ҳисоб-китобларини тақдим этиш ва уларни тўлаш тартиби

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар ҳар ойда солиқ солинадиган базадан ва белгиланган ставкадан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларнинг ҳисоб-китоби солиқ бўйича ҳисобга олиш жойидаги давлат солиқ хизмати органларига ортиб борувчи якун билан йилнинг ҳар чорагида, ҳисобот давридан кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса йиллик молиявий ҳисобот топшириладиган муддатда тақдим этилади.

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар қуйидагича тўланади:

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар тўловчи бўлган микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан — ҳисоб-китобни тақдим этиш муддатидан кечиктирмай;

микрофирмалар ва кичик корхоналар жумласига кирмайдиган солиқ тўловчилар томонидан — ҳар ойда, кейинги ойнинг 25-кунидан кечиктирмай, йил якунлари бўйича эса йиллик молиявий ҳисобот тақдим этиладиган муддатдан кечиктирмай.

3. Бошқа мажбурий тўловларни ҳисоблаб чиқариш ва бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Жадвал маълумотларидан фойдаланиб ишчиларга иш ҳақи ҳисобланг

Корхона номи		Юлдуз МЧЖ	Ойдин МЧЖ	Само МЧЖ
Жами ишчилар сони		43	51	56
Шундан разряди бўйича	Тариф разряди	Иш жойи	Шу жумладан	

1	2,476	ишлаб чиқариш	4	3	4
2	2,725	ишлаб чиқариш	6	4	5
3	2,998	ишлаб чиқариш	5	4	3
4	3,297	ишлаб чиқариш	8	9	10
5	3,612	ишлаб чиқариш	9	10	11
6	3,941	ишлаб чиқариш	2	11	12
7	4,284	ишлаб чиқариш	5	6	7
8	4,640				
9	4,997				
10	5,362	Раҳбарият	1	1	1
11	5,733	Раҳбарият	2	2	2
12	6,115	Раҳбарият	1	1	1

Юқоридаги жадвал маълумотларига асосан ходимларга иш ҳақи ва ягона ижтимоий тўлов ҳисобланг.

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияси		Сумма
	Дебет	Кредит	
Ишлаб чиқаришдаги ходимларга иш ҳақи ҳисоблашда	2010	6710	?
Ишлаб чиқаришдаги ходимларга ягона ижтимоий тўлов ҳисобланди	2010	6520	?
Раҳбарият ходимларига иш ҳақи ҳисоблашда	9420	6710	?
Раҳбарият ходимларига ягона ижтимоий тўлов ҳисобланди	9420	6520	?
ЯИТ бюджетга ўтказиб берилди	6520	5110	?

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни ҳисоблаш.

Кўрсаткичлар	Юлдуз МЧЖ	Ойдин МЧЖ	Само МЧЖ
Хом-ашё харажатлари	50 000,00	75 000,00	68 000,00
Иш ҳақи харажатлари	15 000,00	22 500,00	20 400,00
ЯИТ 15 %	2 250,00	3 375,00	3 060,00
Амортизация харажатлари	500,00	750,00	680,00
Бош ишлаб чиқариш харажатлари	2 500,00	3 750,00	3 400,00
Маҳсулот таннархи	70 250,00	105 375,00	95 540,00
Ялпи фойда 30 фоиз	21 075,00	31 612,50	28 662,00

Маҳсулот баҳоси	91 325,00	136 987,50	124 202,00
Акциз солиғи 15 фоиз		20 548,13	18 630,30
ҚҚС 20 фоиз	18 265,00	31 507,13	28 566,46
Реализация қиймати	109 590,00	189 042,75	171 398,76

Маҳсулот баҳоси, солиқ солинадиган база (ёки Реализация-Акциз солиғи-ҚҚС)	91 325,00	136 987,50	124 202,00
Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар ставкаси, фоизда	3,2	3,2	3,2
Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар суммаси, минг сўмда	2 922,40	4 383,60	3 974,46

Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни бухгалтерия ҳисобида акс эттириш.

Операция мазмуни	Счётлар корреспонденцияси		Сумма
	Дебет	Кредит	
Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар ҳисобланди	9430	6520	2 922,40
Давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмалар бюджетга ўтказиб берилди	6520	5110	2 922,40